UNIONIN TILA -PUHEET VUODEN 2010 PUITESOPIMUKSESTA VUOTEEN 2023

Analyysi EU-diskurssista kolmen Euroopan komission aikana

Martti Laakso

Pro gradu -tutkielma

Yleinen valtio-oppi

Turun yliopisto

Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

Syksy 2024

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: Valtio-oppi
Tekijä: Martti Laakso
Otsikko: Unionin tila -puheet vuoden 2010 puitesopimuksesta vuoteen 2023 – Analyysi EU-diskurssista kolmen Euroopan komission aikana
Ohjaaja: Professori Maija Setälä
Sivumäärä: 75 + 7
Päivämäärä: 19.9.2024

Tiivistelmä: Tämä tutkielma käsittelee kolme eri Euroopan komission puheenjohtajien pitämiä unionin tila -linjapuheita Lissabonin sopimuksen jälkeisestä vuoden 2010 puitesopimuksesta vuoden 2023 syyskuussa pidettyyn puheeseen. Aineisto kattaa José Manuel Durão Barroson, Jean-Claude Junckerin ja Ursula Von der Leyenin puheet, jotka on pidetty vuosittain Euroopan parlamentille lukuun ottamatta vuosia 2014 ja 2019, jolloin järjestettiin europarlamenttivaalit. Tutkielman tavoitteena on selventää unionin tila -puheita osana tietoista Euroopan unionin kuvan rakentamista keskittyen ankkuroidun teorian antamin edellytyksin muun muassa Euroopan integraatioon, arvopohjaiseen diskurssiin sekä oikeutettavuuteen diskurssin ja toimien osalta. Taustoittavana ja selventävänä asiana huomioidaan myös kulloiset Euroopan parlamentin koalitiot ovat huomioidut, koska unionin tila -puheet pidetään EU-parlamentin tiloissa ja näin ollen EU-parlamentti on myös merkittävä yleisö puheelle.

Viitekehys rakentuu aineistopohjaisesti primääriaineistosta siirtyen avoimen koodaukset kautta selektiiviseen koodaukseen, jotka ovat pääasiallisesti tapahtuneet NVivo 14 -yleistyökalulla, jota pääasiallisesti käytetään kvalitatiivisiin tutkimuskohteisiin. Tämän työvaiheen päämääränä on luoda luokitteluja, jaotteluja ja koodaushierarkioita, niin että unionin tila -puheita on mahdollisuus analysoida. Muun muassa koodauksen seurauksena puheista voidaan löytää puheotteita, jotka ilmentävät muun muassa yhdentymispyrkimyksiä, Euroopan unionin institutionaalista sekavahkoa luonnetta, historiallista rauhanprojekti-tematiikkaa, arvopohjaista viestintää, sekä mahdollisesti pyrkiä vastaamaan EU-kritiikkiin ja toisaalta laajentamaan deliberatiivisemman ja läpinäkyvämmän päätöksenteon puolta. Usein toistuvien elementtien kirjaamisen, pääasiallisten teemojen ja luokittelujen yhtenä osana on ollut myös tutkia unionin tila -puheita keskenään. Komission puheenjohtajalla kun ei välttämättä ole paljoa liikkumavaraa puhua tai kohdentaa puhettaan eri tavalla sen keskittyessä enimmäkseen Euroopan parlamentin vakuuttamiseen komission tulevista linjavedoista. Tämän lisäksi myös puheiden ensisijainen kohdeyleisö tulee olemaan tarkastelun kohteena yhteiskunnan ja euroalueen digitalisoituessa ja Euroopan unionin kohdatessa julkisuus- ja demokratiavajetta. Etenkin tavallisen kansalaisen huomioiminen puhetilaisuuksissa on tiedostettu, mutta muutoksen laajuus itse puheakteissa kohtuullisen jää vähäiseksi. Sen sijaan aineistosta löytyi viitteitä ja osia, jotka viestivät komission muuttuneen aktiivisemmaksi EU-päätöksenteossa.

Avainsanat: Euroopan unioni, Euroopan komissio, integraatio, ankkuroitu teoria, unionin tila -puhe, komission puheenjohtaja, diskurssi, puitesopimus

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO 7

2 GROUNDED THEORY LÄHESTYMISTAPANA 11

2.1 NYKYINEN CHARMAZIN KONSTRUKTIVISTINEN ANKKUROITU TEORIA 18

2.2 KÄSITTEIDEN VARAAN RAKENTUVA TEOREETTINEN MALLI 22

3 AINEISTOSTA JA SEN LUONTEESTA 25

3.1 UNIONIN TILA -PUHEET AINEISTONA 29

3.2 EU:N HAASTEET POLITISOITUNEESSA KESKUSTELUSSA 37

3.3 EU-INTEGRAATIO YHTEISKUNNALLISESSA KESKUSTELUSSA 38

3.4 PUITESOPIMUKSEN ROOLISTA 44

4 ANALYYSI 49

4.1 ANALYYSI MONIVAIHEISENA KOODAUKSENA 49

4.2 PUHEIDEN KOHDE JA ROOLI 60

4.3 INSTITUTIONAALISET MUOVAUTUMISET 62

4.4 INTEGRAATIO-FRAGMENTAATIO VASTINPARINA 71

4.5 ARVOPERUSTEISUUS 73

5 JOHTOPÄÄTÖKSET 79

Lähteet 83

Liitteet 90

Lyhenteet (List of Abbreviations)

ALDE	Euroopan liberaalidemokraattien liiton ryhmä
CGT	Constructivist grounded theory (konstruktivistinen ankkuroitu teoria)
EFD	Vapaa ja demokraattinen Eurooppa
EFDD	Vapauden ja suoran demokratian Eurooppa
EKR	Euroopan konservatiivit ja reformistit
EN	Euroopan neuvosto
EPP	Euroopan kansanpuolueen ryhmä
ETA	Euroopan talousalue
ETY	Euroopan talousyhteisö
EU	Euroopan unioni
EUVL	Euroopan unionin virallinen lehti
EY	Euroopan yhteisö
EYVL	Euroopan yhteisöjen virallinen lehti
GT	Grounded theory (ankkuroitu tai perusteltu teoria)
GTM	Grounded theory method (ankkuroidun teorian metodi)
GUE/NGL	Euroopan yhtyneen vasemmiston konfederaatioryhmä / Pohjoismaiden vihreä vasemmisto
HVK	Hallitustenväliset konferenssit
KVE	Kansakuntien ja vapauden Eurooppa
MLG	Multi-level governance (monitasoinen hallinto)
NI	Non-Inscrits (sitoutumattomat)
S&D	Euroopan parlamentin sosialistien ja demokraattien ryhmä
SEU	Sopimus Euroopan unionista
SEUT	Sopimus Euroopan unionin toiminnasta
SOTEU	State of the union address (unionin tila -puhe)
Verts/ALE	Vihreät / Euroopan vapaa allianssi -ryhmä

Kuviot (List of Figures)

Kuvio 1. Ankkuroidun teorian geneologia: keskeiset virstanpylväät**.** 14
Kuvio 2. Grounded theory -tutkimusprosessin kulku. 16
Kuvio 3. Ehtomatriisi. 17
Kuvio 4. Koodausnäkymä Barroson vuoden 2010 puheesta NVivo 14-ohjelmassa. 51
Kuvio 5. Barroson vuosien 2010–2013 unionin tila -puheet merkkisanoittain. 55
Kuvio 6. Barroson vuosien 2010–2013 unionin tila -puheet sanapilvenä. 56
Kuvio 7. Junckerin vuosien 2015–2018 unionin tila -puheet merkkisanoittain. 57
Kuvio 8. Junckerin vuosien 2015–2018 unionin tila -puheet sanapilvenä. 58
Kuvio 9. Von der Leyenin vuosien 2020–2023 unionin tila -puheet merkkisanoittain. 59
Kuvio 10. Von der Leyenin vuosien 2020–2023 unionin tila -puheet merkkisanoittain. 60

Taulukot (List of Tables)

Taulukko 1. Unionin tila -puheiden listaus. 34

1 JOHDANTO

Tämä tutkielma käsittelee pääosin Euroopan komission vaihtuneiden puheenjohtajien vuotuisia puheita Euroopan unionin tilasta. Jotta puheiden viestinnällistä, institutionalistista ja kauaskantoista vaikuttavuutta voitaisiin tarkastella perinpohjaisesti, on ollut myös perusteita aloittaa katsanto hieman kauempaa ja keskittyä myös Lissabonin sopimuksen solmimisilmapiiriin. Toinen tärkeä elementti on tietysti selventää ja muistuttaa, miten monisyisestä toimijasta puhutaan silloinkin, kun vaan keskitymme Euroopan komission puheenjohtajien lausumiin. Yhden ulottuvuutensa tuovat EU:n monet toimielimet ja toisaalta sitten unionin kansallisempi puoli kansallisvaltioiden taholta, jotka ovat vapaaehtoisesti luovuttaneet osan suvereeniudestaan. Toinen vastinpari on taas toimimisen edellytykset kansainvälisellä foorumilla, eli millaista viestiä EU haluaa viedä ja voimistaa maailmassa.

Tutkielma keskittyy kahteentoista Euroopan unionin tilaa käsittelevään puheeseen muodostaen puhekokonaisuuksista pääaineiston. Ensimmäinen puhe on vuodelta 2010 ja viimeinen vuodelta 2023. Puheet käsittelevät Euroopan komission linjauksia toimikaudelleen ja vuodesta 2010 niiden pitämiselle on luotu jopa lakitekninen velvoittava lausunto. Samassa vuoden 2010 puitesopimuksessa päätettiin myös puheiden pitämisen ajankohdaksi syyskuu. Teoreettinen viitekehys tai tapa tehdä tutkimusta ja analysoida näitä puheita liittyy myös siihen, miten tutkielma etenee. Tutkielma on rakennettu niin kutsutun ankkuroidun teorian (*grounded theory)* edellytyksin. Myöhempänä käsittelen tämän uudehkon tutkimusperinteen luonnetta, perusteita, ominaisuuksia ja käytettävyyttä tässä tutkielmassa, mutta erityisen tärkeäksi koin jo tässä kohtaa painottaa, että jopa tutkijat eivät aina käsitteellistä tai käsittele ankkuroitua teoriaa teoriana. Tyypillisemmin tutkielmassa teoreettinen viitekehys ohjaisi tai määrittelisi ennalta enemmän niitä asioita, nyansseja ja tutkimuskysymyksiä suoremmin, mihin ajatellaan aineiston olevan jokseenkin paljastava tai palveleva. Tässä tutkielmassa pohjustavana ideana on pitää tutkielman tekeminen aineistopohjaisena ja joka pyrkii antamaan aineistolle itselleen suuren mahdollisuuden tehdä moninaisten luokitteluvaiheiden jälkeen itsestään relevantti. Luokitteluperusteet, luokittelun tasot ja luokitteluiden sisäiset suhteet toisiinsa eivät ole siis ennalta määritettyjä vaan analyysin kanssa tapahtunutta jatkuvaa eteenpäin viemistä.

On hyvä heti kättelyssä paneutua vastaamaan siihen kysymykseen, minkä takia yleisesti Euroopan komission puheenjohtajien pitämiä unionin tila -puheita on tarpeen ja hedelmällistä

tutkia. Perusteita on ollut luonnollisesti tutkielmaa tehdessä monia. Tärkeä seikka, minkä takia puheita on tarpeen tutkia, on se, että yhteiskunnallinen ilmapiiri on muuttunut ja laajemman yleisön saavutettavuus esimerkiksi internetin välityksellä on helpommin taattu. Ihmisten mielissä ei ole enää hetkeen ollut sitä käsitystä, että viranomainen tai poliitikko piiloutuu ikään kuin teknisen tai teoreettisen sanapeitteistön turviin pohtimaan isoja laajaa kollektiivia koskevia päätöksiä suljettujen ovien taakse. Tavallisten kansalaisten vaikutusmahdollisuudet ovat kyllä hyvin tiedostetut, mutta niiden painotus on pääasiallisesti historiassa keskittynyt vain äänestämiskäyttäytymiseen vaalien alla. On tärkeää tiedostaa, että esimerkiksi läpi komissiokauden laajempi Euroopan unionin kansalaisista koostuva yleisö kansalaisineen on pidettävä informoidumpana. Kiihtyneen globalisaation ja teknillistymisen myötä tavallisilla kansalaisilla ja Euroopan unionin jäsenmaiden kansallisten päätäntäelinten poliitikoilla ja virkamiehillä on parempi ja helpompi mahdollisuus olla asioista perillä.

Tämä pitkällinen johdanto tästä aiheesta oikeastaan kulminoituu siihen mieltä askarruttavaan kysymykseen, onko Euroopan komission puheenjohtajan puheilla nykyään erilainen ja muuttunut tiedostettu tai osin tiedostamaton kohdeyleisö. Niin sanotun rakenteen puitteissa muutosta ei ole tapahtunut, sillä puhe pidetään edelleen samalla yleisölle, samassa tilaisuudessa ja samana ajankohtana Euroopan parlamentin täysistunnossa syyskuussa. Kuitenkin kansalaisille ympäri maailman on tarjottu entistä enemmän näitä puheita saavutettaviksi internetin välityksellä paitsi suorana niin myös niin, että puheet ovat jälkikäteen katsottavissa, kuunneltavissa tai luettavissa. Puheiden rooli ja mahdollinen kohteen osittainen murros on ollut siis yksi mielenkiintoisista syistä tutkia Euroopan komission puheenjohtajien unionin tila -puheita. Analyysiosassa tullaan paneutumaan myös siihen otetaanko Euroopan unionin kansalaista huomioon välillisemmin puhuttaessa vaikka tavallisista ihmisistä verraten siihen, että puhetta suoraan kohdistettaisiin poliitikkojen kuulevien korvien sijaan juuri esimerkiksi internetin välityksellä puhetta seuraaviin kansalaisiin.

Toinen merkityksellinen tulokulma tutkimuksessa liittyy Euroopan unionia vastaan esitettyyn kritiikkiin. Juuri edellä mainitsinkin sen, että kansalaisilla on nykyaikaisessa maailmankuvassa paremmat mahdollisuudet puuttua päätöksentapatoimituksiin, kun tiedonsaanti ja viestintä on nopeatahtisempaa. Euroopan unioni rakenteena on sellainen, jossa luonnollisesti on myös vioittuvuuksia ja epätäydellisyyksiä ja myös niitä tulen tässä tutkielmassa käsittelemään. Erityisesti EU:n toteutuksellinen demokratiavaje,

läpinäkyvyyden puute ja ongelma ratkoa asioita ymmärrettävästi ja lähellä kansalaisia ovat tällaisia. EU on kuitenkin useasti viestinnässään juuri painottanut tätä ymmärtävää ja kehittävää käsitystä äsken mainitusta subsidiariteettiperiaatteesta. Tutkielman ja aineiston kannalta kysymys tulee olennaiseksi, siinä kohtaa, kun on aiheen tutkia, pyrkiikö EU komissionsa puheenjohtajan sanoilla vastaamaan juuri unionin tila -puhetilaisuudella EU:hun kohdennettuun kritiikkiin vaiko ei. Toisin sanoen kyse on myös siitä, voidaanko unionin tila -puhetta pitää missä määrin samanlaisena tiedottamisena kuin mitä tapahtuu muissa tilaisuuksissa ja käänteissä.

Merkittävä tutkittava asianhaara keskittyy aiemman kappaleen ohella myös siihen, kuinka vahvasti komission puheenjohtajien ulostulot myötäilevät mahdollista Euroopan yleistä linjaa juuri esimerkiksi sen tiimoilta, että EU:hun kohdennetaan kritiikkiä monelta suunnalta. On merkittävää miettiä, onko Euroopan komission puheenjohtajilla mahdollisuutta saada paljon omaa ääntään kuuluviin, vai onko puheet toisiaan mukailevia ja tehty jopa samanhenkisellä tai saman koosteisella joukolla mukailemaan ensisijaisesti vain Euroopan yhtenäistä ja kohtuullisen integraatiovetoista linjausta. Myös integraatio tulee olemaan yksi niistä syistä, minkä takia Euroopan komission kulloisenkin puheenjohtajan unionin tila -puheita on tarpeen analysoida. Yksinkertaisimmillaan on tietysti mielenkiintoista ja eriarvoisen tärkeää nähdä pyritäänkö myös puheissa integraatiomyönteiseen viestimiseen tai jopa vaikuttamiseen. Integraatio on sanana ja ilmiönä sellainen, jolle tulee varata melko paljon aikaa ja mietintää myös tässä tutkielmassa, sillä integraatio saattaa tarkoittaa vaihtoehtoisesti niin toimijalle kuin kuulijallekin hieman eri asioita. Integraatio on seikka, josta puhutaan paitsi jäsenvaltioiden kesken niin myös EU-toimielimien välillä. Myös eri foorumit integraation areenoilla saattavat muuttua. On myös erityisen tärkeää keskittyä niihin kysymyksiin eri toimijoiden kohdalla mihin ja milloin integraatiota tarvitaan ja minkä takia integraatio tarkoittaa paljon muutakin kuin vain Euroopan unionin puuttumista tai väliintuloa. Euroopan unionin historia ja viestintä kuitenkin painottaa viestinnässään ja moninaisissa puheissaan integraatiota, yhtenäistä Eurooppaa. Vaikka tämä katsantokanta on hieman historiallissävytteinen, niin esimerkiksi Eurooppa-päivän viettäminen ja Euroopan unionille kehitetty motto kielivät tästä tavoitteellisuudesta.

Tutkimusmetodien ja tutkimuskysymyksien osalta tilanne on hivenen haasteellisempi. Tutkielma etenee niin kutsutun ankkuroidun teorian siivittämin edellytyksin ja keinoin sekä pyrkii mahdollistamaan itse aineistolle (Euroopan komission puheenjohtajan pitämät unionin

tila -puheet vuodesta 2010 vuoteen 2023) mahdollisimman suuren tilan kertoa itsestään ilman, että tutkijalla olisi jotakin valmiina ja viimeisteltynä olevaa teoriaa, johon yritetään ikään kuin löytää aineistosta vastinpareja tai kiinnikkeitä. Analyysi toteutetaan monivaiheisena koodauksena niin, että puheiden litteroidussa versiossa monet ajatukselliset kokonaisuudet ovat koodattuina tai teemoiteltuina useamman eri luokitteluidean mukaisesti. Vaikka aineistolle luodaan puitteet tällä monivaiheisella koodauksella siihen, että vaikkapa toistuvat teemat korostuvat, niin pitkällinen opiskelu ja mielenkiinto politiikan tutkimusta ja Euroopan unionia kohtaan ei voi niin sanotusti pimentää kokonaan niitä mielen tutkimuskysymyksiä ja teemoitterurakenteita, joita empimättä on pitkältä ajalta jo muodostunut. Sen takia niistä on tarpeen mainita muutamia. Myös tämä politiikan tutkimus on ankkuroidun teorian saralla sellainen, jossa ankkuroidun teorian mukainen lähestyminen tehdään niin pitkälle ja tarkasti kuin se on mahdollista olematta kuitenkaan tiukan orjallinen ankkuroidun teorian tutkimusperinteelle, joka suosittaa paneutumaan aineistoon tekemättä esimerkiksi kirjallisuuskatsausta. Tulen esittelemään tutkimuskysymykset vielä luvussa kaksi, mutta merkittävimmät tutkimusta ohjaavat kysymykset liittyvät seuraaviin kokonaisuuksiin tai teemoihin:

I. Kuinka samansuuntaisia unionin tila -puheet ovat ja paljonko komission puheenjohtajalla on olla mahdollista erottua puheessa henkilönä eikä toimielimen osana?
    a. Kenelle tai keille puhutaan?
    b. Miten komission linjauksia perustellaan puheissa?
    c. Onko puhe arvoperusteista vai ennemmin fakta- ja asiasidonnaista?
    d. Tuleeko unionin tila -puhetilaisuuden sopimuksellinen tausta ilmi?
II. Mitä unionin tila -puheilla on tarkoitus saavuttaa tai mitä puhe itsessään tekee?
    a. Millaisena unioni nähdään puheissa?
    b. Yritetäänkö puheilla oikeuttaa jotakin?
    c. Kuinka integraatioon pyrkivää puhe on?
    d. Pyritäänkö unionin tila -diskurssissa käsittelemään EU-kritiikkiä?

2 GROUNDED THEORY LÄHESTYMISTAPANA

Tämä tutkielma tulee rakentumaan miltei pääasiassa aineiston päälle ja siitä muodostettujen käsitteellistämistoimien pohjalta. Tutkielman rakenteen, selitettävyyden ja läpinäkyvyydenkin tiimoilta on kuitenkin perusteltua avata unionin tilaa koskevia puheita ankkuroidun teorian (engl. *grounded theory*) avulla. Tämä tutkielman osio tulee kattamaan pienen katsannon ankkuroidun teorian kehitysvaiheista ja muunnelmista päätyen aina keskeisiin huomioihin ja yleisten työskentelytapojen ohella lähestymistavan soveltuvuuksiin, rajoittaviin tekijöihin ja eri käyttötapoihin. Ensimmäinen haastava ja alituisesti pinnalla ollut debatti on keskittynyt siihen, miten grounded theory tulisi kääntää, mutta valtaosa tutkimuskirjallisuudesta puhuu ankkuroidusta tai puhtaan aineistovetoisesta tutkimustavasta.

Yhtäältä keskustelua on käyty siitä, onko ankkuroitu teoria kuitenkin enemmänkin työkalu, menetelmä vai tutkimisen strategia ennemmin kuin arkikielessä ymmärretty teoria. Ankkuroitua teoriaa laajemminkin kansainvälisissä julkaisuartikkeleissaan käsitellyt Koskennurmi-Sivonen (2007) on useimmiten taustoittanut tutkimuksiaan viitaten ankkuroituun teoriaan (GT) sekä tutkimusstrategiana että tutkimusmenetelmänä. Maininta ankkuroidusta teoriasta tutkimusstrategiana ei suinkaan ole alinomaa alisteinen ankkuroidulle teorialle tai ymmärrettävissä vain ankkuroidun teorian erityispiirteenä vaan ulottuu kyllä useampaan yleiseen ja hyväksi havaittuun tieteen tekemisen ohjeistukseen. Jotta voisimme tarkasti määrittää ja selventää eroa ja samankaltaisuuksia ankkuroidun lähestymistavan ja teorian välillä niin on tarpeen perehtyä Juliet Corbinin ja Anselm Straussin (2014) uudistettuun neljänteen painokseen *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory* sekä Jerald Hagen (1972) sosiologiseen teokseen *Techniques and Problems of Theory Construction in Sociology*. Näistä jälkimmäinen kysyy mitä tarkoitamme teorialla ja vastaa omaan johdattelevaan kysymykseensä siten, että teoria tarkoittaa joukkoa tarkasti luotuja luokkia (teemoja, käsitteitä), joita kehitetään järjestelmällisesti niiden ominaisuuksien ja ulottuvuuksien suhteen ja jotka liittyvät toisiinsa eräänlaisten suhteista löytyvien yhteyksien kautta muodostaen teoreettisen kehyksen, joka selittää jotain ilmiötä. (Hage 1972, 34; oma suomennos).

Vaikka ankkuroitua teoriaa (engl. grounded theory) ei voidakaan suoranaisesti pitää samanlaisena teoreettisena tiettyyn yhteiskunnalliseen teemaan kohdistettavana linssinä tai tulokulmana niin on kuitenkin tutkielman kannalta tarpeen perehtyä niihin teoreettisiin aihioihin, jotka vaikuttivat erityisesti Anselm Straussin ja Barney Glaserin tuotokseen

ankkuroidusta aineistolähtöisestä teoreettisesta konstruktiosta. Kendall (1999) on teoksessaan *Axial Coding and the Grounded Theory Controversy* katsonut juuri grounded theory -menetelmän syntyä kuvaillessaan, että sen juuret pohjimmiltaan ovat olleet sosiologian niin kutsutussa chicagolaisessa koulukunnassa ulottuen aina niin fenomenologiaan kuin myöskin niin kutsuttuun symboliseen interaktionismiin. Symbolisessa interaktionismissa ei keskitytä yhteiskunnan toimintaan funktionalistisena yksilöistä koostuvien systeemien jatkumona vaan huomio kiinnitetään yksilöihin ja heidän vuorovaikutuksensa piirteisiin erilaisissa ympäristöissä. Samaa ankkuroidun teorian perustaa tukee myös yleisempi katsanto fenomenologian perususkomuksiin.

Koskela (2003, 69) esittelee väitöskirjassaan Laurin ja Elomaan (1995, 37) hahmottelemaa jäsennystä fenomenologiasta seuraavanlaisesti: Fenomenologisen suuntauksen mukaisessa tieteellisessä tutkimuksessa ei pyritä ilmiöiden selittämiseen yleisten lakien muodossa, vaan yksilöitten koetun maailman ymmärtämiseen tutkijan koetun maailman kautta. Kyseessä on siis merkityksellinen pohdinta siitä, miten tutkija kuvittelee ja ymmärtää itsensä tutkittavaa kohdetta silmällä pitäen ja sinne ikään kuin itse asettuen. Teorian kehitysaihioiden tarkastelu kertoo paitsi sen, mikä ajoi Straussin ja Glaserin kehittelemään näin aineistopohjaista teoriaa niin myös sen, miten tutkijan tulisi havainnoida aineistoaan ja hyväksyä aineiston koodaamansa rakenteet ja selittämään ne valinnat ensisijaisesti tutkimusta tehdessä itselleen.

Aineiston tarkastelun, analyysin ja keräämisen aikana on myös selvää, että objektiivisuuden ja subjektiivisuuden kanssa painiskellessa on myös syytä tiedostaa, että osa moninaista prosessia tulee sisältämään niin induktiivisen kuin deduktiivisenkin ajattelutavan hyväksyttyä vuorottelua. Tutkijalla on siis suuri määräys- ja vaikutusvalta tutkittavana olevaan asiaan nähden ja myös se on syytä tunnustaa. Tutkija käyttää valtaansa tutkimuskysymyksen tekemisessä. Tutkija käyttää valtaa aineiston hankinnassa. Tutkija käyttää valtaa, kun hän analyysivaiheessa sijoittaa tekstisegmentin luomansa kategorian alaisuuteen. Niin ikään teoreettinen formulointi on sarja tutkijan päätöksiä. Ilman tiheään aineistoon palauttamista tutkijan induktiivinen, abduktiivinen ja deduktiivinen ajattelu on valtaa vailla mieltä. Tavallaan aineisto kontrolloi tutkijan käyttämää valtaa. Tämä asettaa erittäin suuret vaatimukset sille, että aineiston saturaatio on saavutettu, koska muutoin tutkijan reflektoimaton valta voi täyttää puuttuvan aineiston spekulatiivisella tulkinnalla. (Koskela 2003, 329.)

Sarja tutkijan perusteltuja päätöksiä kattaa täsmennettynä eri päättelyn lajeja tai ainakin näin olisi tarkoituksenmukaista. Se kattaa paitsi sen millaisena tutkimusongelma nähdään niin myös niitä oletuksia ja näkemyksiä millaisena tutkimusongelma nähdään ja onko se olemassa luonnonlakina ja onko sen tutkiminen välttämättä yksinomaan hypoteesien testaamista ja vain empirian kautta havaittavaa. Anttila (2000) luonnehtii päättelyn lajeja ja myös painottaa sitä, että esimerkiksi jäsentely- ja johtopäätökset tehdään tietynlaisesta todellisuudesta. Deduktiivinen ajattelu lähtee teorioista ja usein asettaa hypoteeseja, joita pyritään todentamaan empiirisen tutkimuksen avulla. Induktiivinen ajattelu on aineistolähtöistä eli se perustuu todellisuudessa havaittuihin tosiasioihin ja pyrkii niistä kohti teoreettisen mallin luomista. Abduktiivinen ajattelu lähtee niin ikään liikkeelle jostain konkreettisesta pyrkien ensin jäsentämään sitä teoreettisesti erilaisten mallien ja esimerkiksi erilaisten systeemien avulla ja palaamaan sen jälkeen takaisin konkretiaan.

Suuri osa grounded theory -metodin mukaisesta tutkimuksesta edelleen perustuu Barney Glaserin ja Anselm Straussin (1967) teokseen *The Discovery of Grounded Theory*. Teos sisältää vahvaa suorastaan paradigman muutosta jouduttanutta kritiikkiä sanoen, että etenkin hoitotiede oli juurtunut liiaksi valmiiden teorioiden testaamiseen. Merkittävää on myös tiedostaa, että grounded theory menetelmänä on vahvasti induktiivispainotteinen sekä enemmän laadullinen, joka etenee kohti teoriaa. Toisin sanoen grounded theory -menetelmän ainutlaatuisuus piilee siinä, että deduktiivis-kvantitatiivisen teorian testaamisen ylhäältä alas (engl. *up-down*) -tutkimusrakenteen sijaan menetelmä rakentuu melko puhtaasti alhaalta ylös (engl. *down-up*), aina teoriaan asti (Koskela 2003, 10). Tutkijan osuuden ja aineiston sisällön yhteensovittaminen ei ole grounded theory -menetelmässä ongelmatonta. Glaserilainen lähestymistapa korostaa aineistoa primaarina tietolähteenä. Strauss asettaa voimakkaammin tutkijan oman tulkinnan aineiston päälle (Koskela 2003, 329).

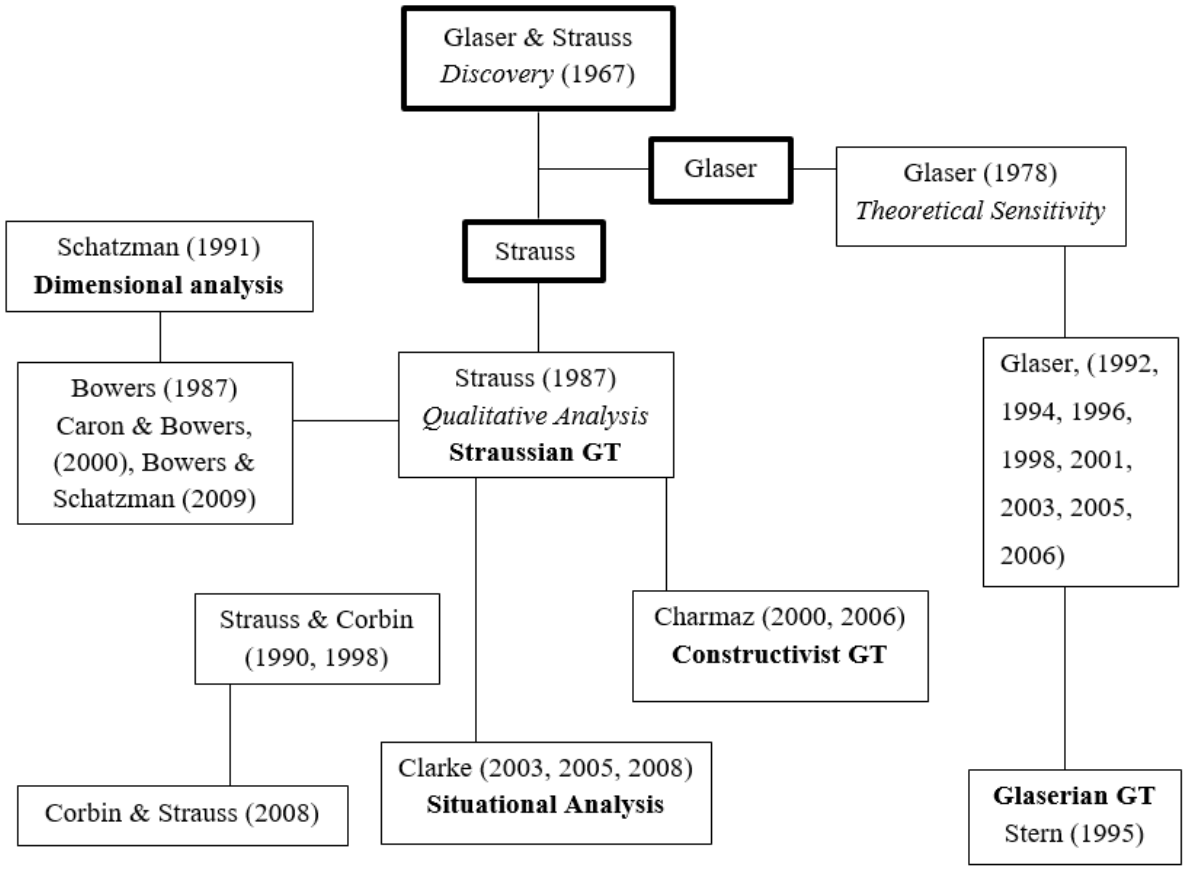

Kuvio 1: Ankkuroidun teorian geneologia: keskeiset virstanpylväät (Morse et al. 2009, 17)

Yllä oleva kuvio osaltaan osoittaa sen, että myös ankkuroidun teorian keskeisillä kehittäjillä oli keskeisiä eroja tutkimuksen tekemisen luonteesta ja raportoimisesta. Yksi merkittävä tekijä tähän olikin luultavasti se, että heillä kuitenkin oli eriävät koulutukselliset ja filosofiset taustat. Strauss uskoi kuitenkin teorian arvoon ja vaikka hän ei välttämättä ajatellut aikoinaan samoilla filosofisilla termeillä, niin kuitenkin hänen interaktionistinen tapansa katsoa maailmaa loivat erityisen lähestymistavan analyysiin. Myöhemmin ne ilmaistiin joukkona oletuksia metodologisine vaikutuksineen. (Strauss & Corbin 2014, 89; oma suomennos.)

Kenties yksi isoimpia eroja Glaserin ja Straussin metodien välillä ovat olleet kysymykset siitä kuinka paljon tutkielma on tutkimuskysymysten rajaamaa. Glaserilainen lähestymistapa suosittaa niin kirjallisuuskatsauksen kuin muunkin aineiston ja kontekstualisoinnin etsimisen aloittamista vasta tutkimuskentälle mentyään. Glaserin suhtautuminen deduktiivisuuteen Siitosta (1999) mukaillen meneekin niin, että tulisi olla erittäin kriittinen suhtautuminen etukäteen olemassa olevista teorioista johdettujen käsitteiden käyttöön, sillä se ja aikaisempi perehtyminen tutkimuksen aihepiiristä heikentää omien ideoiden ja mahdollisesti myöhempien omien teoreettisten rakennelmien luomista. Glaser (1992) selventääkin, että aineistopohjaisessa teoriassa tutkimuskysymys ei ole ilmaus tai väittämä (engl. *statement*) joka tunnistaa tutkimuksen aiheena olevan ilmiön vaan ohjaa ja kyseenalaistaa niitä

tarkoitusperiä miten teoreettinen otanta suoritetaan (Thai, Mai & Chong, Li & Agrawal, Narendra 2011, 4). Glaserilainen induktiivinen analyysiprosessi perustuu jatkuvan vertailun sykliseen metodiin. Etukäteen ei ole mahdollista päättää, mitä aineistoa ja kuinka paljon tulisi kerätä. Tutkimusprosessin eri vaiheet voivat tapahtua jaksottaisesti tai samanaikaisesti.

Analyysi tapahtuu samanaikaisesti ennemmin kuin jaksollisesti. Teoreettinen otanta ohjaa aineiston keräämisen prosessia kertoen, minne mennä seuraavaksi. Teoreettinen otanta loppuu, kun kukin kategoria on saturoitu, kehitetty ja integroitu nousevaan teoriaan. Vaikka induktiiviset glaserilaiset ja induktiivis-deduktiiviset straussilaiset grounded theory -metododit eroavat toisistaan, niin ne muodostavat kuitenkin yhdessä selkeän analyysirungon ja sen eri vaiheiden järjestykset ja perusperiaatteet ovat pysyneet rakenteellisesti melko muuttumattomina.

On yleistä, että tutkija, joka käyttää GTM:n (engl. *Grounded Theory Method*) tulokulmaa tuntuu usein vastaavan erilaisiin kysymyksiin siitä, millaista ankkuroidun metodin mallia kyseisessä työssä käytetään, sillä vuosien varrella menetelmien muunnelmatkin ovat kehittyneet. Isoimpana Glaserin ja Straussin eriävät jakolinjat. Näkemys on, että edellä kuvatut GTM:n perusominaisuudet kiteyttävät GTM-tutkimuksen ytimen eri perinteiden kirjossa, mikä on lopulta eroavaisuuksia tärkeämpää (Birks et al. 2013, 4). Molemmat myös yhtyvät siihen, että rekursiivinen itseensä palautuva ja enimmäkseen straussilainen tutkimusmenetelmä paitsi vertaa tietoja ja teoriaa jatkuvasti tiedonkeruun ja analyysin aikana niin myös painottaa sitä, että materialisoituva teoria ohjaa jatkuvaa tiedonkeruuta (Locke 1996, 240).

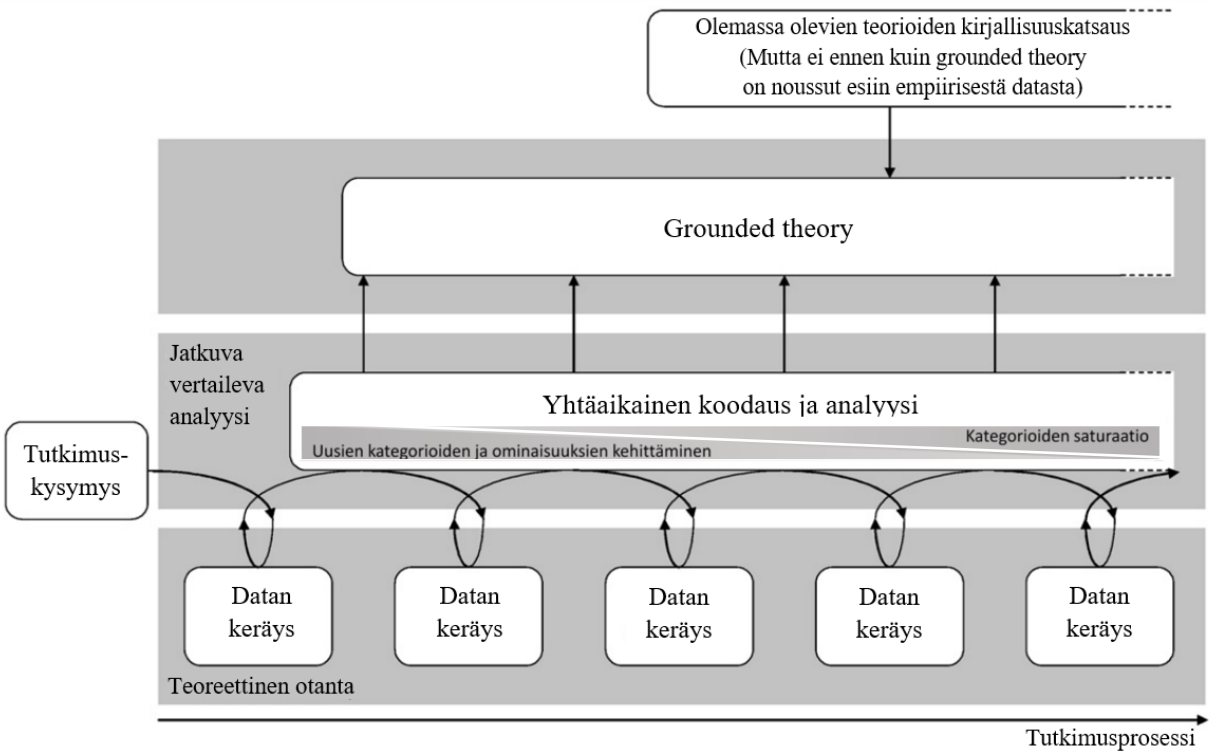

Kuvio 2. Grounded theory -tutkimusprosessin kulku (Wagner et al. 2010)

Vaikka aineistomuodot ja tutkittavat ilmiöt ovat jonkin verran erilaisia verrattaessa sosiologista tutkimusta ja esimerkiksi potilaskertomuksia komission puheenjohtajan pitämiin tallennettuihin puheisiin tietyn aikavälin poliittisista ja taloudellisista linjauksista niin monet perusperiaatteista tutkijan näkökulmasta ovat yhtä lailla paikkaansa puolustavia. Erityisen tärkeäksi aineistoa tutkittaessa on ymmärtää mitä tulkinta ylipäätään antaa tutkimukselle ja miten omia tulkintojaan tulisi perustella. Tulkinta tarkoittaa merkityksen antamista raakadatalle käsitteiden muodossa. Itse tulkinnan käsite merkitsee sitä, että käsite on tutkijoiden käsitys osallistujien sanoihin ja toimiin sisältyvästä merkityksestä (Corbin & Strauss 2014, 174).

Ennen siirtymistä ankkuroidun teorian tarkempaan syyniin ja lähestymistavan monivaiheiseen muovautumiseen niin tarkastelemme Corbinin ja Straussin (2014) yleistä jaottelua teorioista yleisemmin teoksessaan. Päämuodossaan seuraavana käytetty jaottelu löytyi jo lähestymistavan kehittäneiden Barney Glaserin ja Anselm Straussin (1967, 32–34) teoksesta *The Discovery of Grounded Theory. Corbin ja Strauss* (2014) ovat tämän teoksen pohjalta ja osin sitä suoraan käyttäen selostaneet ja selventäneet teorioiden luonnetta ja käytettävyyttä jaotellen niitä kolmelle pääasialliselle tasolle (engl. *Different Levels of Theory*). Nämä teorian yleisyystasot ovat edellä mainittujen sosiologien teksteissä sidottu vahvasti käsitteellistämistoimien kantavuuteen tai tietynlaiseen havainnoimiseen ja sovellettavuuteen.

I. Substanssitaso (engl. *substantive*)

II. Keskiasteinen taso (engl. *middle range*)

III. Formaalitaso (engl. *formal*)

Tutkielmaa tehdessä ja teoriaa käsitteellistämisten kautta luodessa on selvää, että myös teorian yleistettävyydestä on oltava realistisia ja tietoisia. Tutkimuksen ei-tilastollisesta yleistettävyydestä on päädyttävä ainakin siihen vaiheeseen, että tutkija arvioi, mihin saakka hänen käsitteellistyksensä kantaa ja mihin sitä voidaan soveltaa. Jos kehitellään todella teoriaa jostakin ilmiöstä, asiaa voidaan jäsentää erottamalla substanssi- ja formaalitaso toisistaan. Substanssialan teoriaa voidaan pitää osuvana hyvin pitkälti vain sitä ilmiöaluetta koskien, josta mahdollinen aineisto on koostunut ja data kerätty. Formaalinen teoria taas on kehitetty tutkimuksen käsitteelliseltä alueelta. Se on yleisempi ja selittää useampia ilmiöitä. Glaserin mukaan formaaliteoriassa on nimenomaan kysymys käsitteellisen tason nostamisesta. (Koskennurmi-Sivonen 2007.) Strauss ja Corbin ovat luoneet yleistettävyyden tasoa kuvaavan diagrammin siitä, kuinka tietty ilmiö voi kohota pienyhteisöstä isommalle yleisölle.

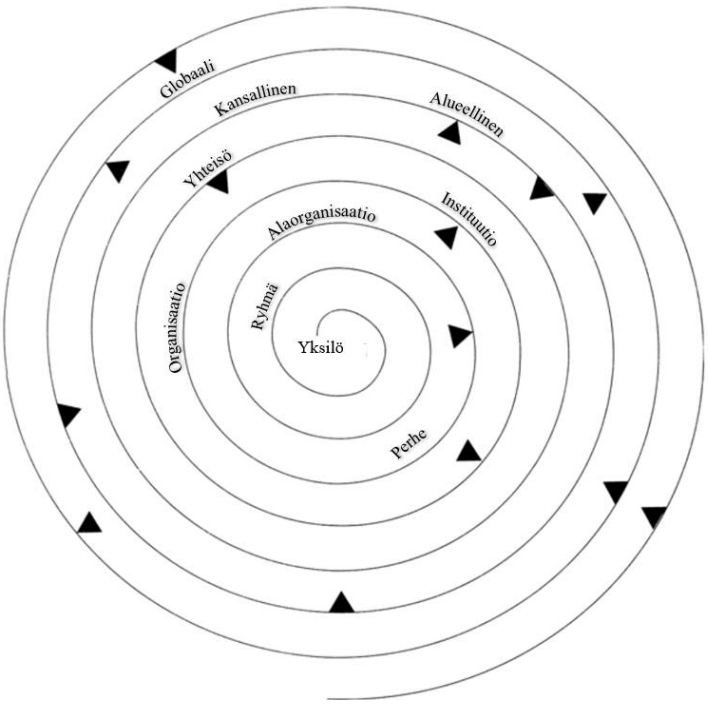

Kuvio 3: Ehtomatriisi (Strauss & Corbin 1998, 184)

Yllä olevasta Straussin ja Corbinin yleistettävyyden diagrammista on muistettava se, että käsitteellisen tason nostamista ei tule koskaan sekoittaa tilastolliseen yleistettävyyteen. Koskennurmi-Sivonen (2007) muistuttaakin, että yleistettävyys arvioidaan käsitteellisellä

tasolla, ja siinä aineiston antoisuudella, tutkijan tulkintakyvyllä ja oivaltavuudella on aivan keskeinen merkitys. On syytä pohtia sitä, onko löytynyt mitään sellaisia käsitteellisiä oivalluksia (pienestä tai isosta aineistosta), joiden avulla vastaavaa ilmiötä voitaisiin tarkastella ja jäsentää laajemminkin. Tämän asian ymmärtäminen ja pätevä pohtiminen tutkimusraportissa on yksi osoitus kypsästä tutkijuudesta. Tähän vielä lisäyksenä tutkijan on siis syytä osoittaa oppineisuutta ja tiedeteoreettista valveutuneisuutta sekä kriittisyyttä arvioidessaan, mihin asti tulkinta yltää ja millaisin perustein. Tämä yleispätevä sääntö koskee paitsi glaserilaista, että konstruktivistista teoretisointia ja mallintamista niin myös laajemmin laadullisista tulokulmista luotuja töitä ja päätelmiä.

2.1 Nykyinen Charmazin konstruktivistinen ankkuroitu teoria

Tutkielman perustana ja koodauksen apuna ollut ankkuroitu teoria pohjautuu eritoten konstruktivistiseen ankkuroituun teoriaan (CGT). Kenties eniten tästä mallista on puolesta puhunut Kathy Charmaz ja asiaa selkeyttääkseni ja jäsennelläkseni olen katsonut tarpeelliseksi avata muutamia konstruktivistisen ankkuroidun teorian erityispiirteitä pohjautuen hänen vuoden 2014 teokseensa *Constructing Grounded Theory*. Paitsi, että kyseessä on myös tuorein tutkimusperinteen suuntaus ja on sen kautta perusteltua huomioida Charmazin teoria ankkuroidun tutkimusperinteen tai -jatkumon tuloksena, niin teos onnistuu myös erottamaan, jäsentämään ja irrottamaan selkeästi itsensä aiemmasta ja objektivistisemmasta glaserilaisesta tutkimuksesta. Erityisesti Charmaz on kokenut nykyisen tieteellisen diskurssin tilan olevan sellainen, jossa useat ankkuroidun teorian puolestapuhujat tai kyseisen oppialan tutkijat kyllä puhuvat teoriasta tai teorioista, mutta juuri kukaan ei tunnu määrittelevän teoriaa, sen ominaisuuksia, lainalaisuuksia tai mahdollisia erottavia reunaehtoja. Edellä mainitun lisäksi on hyvin tyypillistä ”mainostaa” tutkimussuuntausta siten, että teoreetikot sanovat rakentaneensa teorian tai teoriaa, mutta jälleen kerran Charmazin mukaan ei olla paneuduttu riittävästi siihen, miltä rakennetun mallin tai teorian tulisi näyttää. Edellä mainitun kaltaiset aineistolähtöiset teoreetikot toistavat näitä erimielisyyksiä tunnistamatta epistemologista perustaa. Kiistat saattavat kaikua ja kärjistyä keskusteluissa ja ohjeistuksenomaisissa julkaisuissa grounded theory -metodista. (Charmaz 2014, 411.) Siinä missä Charmaz tekee eroa objektivistisemman ja konstruktivistisemman tulokulman välillä niin hän haluaa kuitenkin valottaa niitä huomioita, jotka jakavat laajemmin rakenteellisen teorian hajanaista koulukuntaa. Hän tekee sen selventämällä teorian epistemologisen perustan eri kiinnittymiskohteita lähestyen asiaa niin positivistisemmasta kuin pragmaattisemmastakin tulokulmasta. Charmaz kokee positivistisemman suuntauksen

jouduttavan tieteellistä metodia siinä missä pragmaattisempi suuntaus korostaa ongelmanratkaisua. Positivistinen suuntaus hänen mukaansa erottaa faktoja ja arvoja ja pyrkii selittämään empiirisiä ilmiöitä. Pragmaattinen tutkija tutkii ihmisten käyttäytymistä selvittääkseen tärkeitä ongelmia ja pyrkii yhdistämään faktoja arvoihin ja attribuutteihin. Pienestä tulokulmien vertailusta huolimatta Kathy Charmaz painottaa sitä, että teoria sisältää sekä positivistisia että tulkinnanvaraisempia elementtejä sillä se osaltaan rakentuu empiiristen havaintojen päälle ja tutkijan mielen rakennelmille (Charmaz 2014, 418).

Mainitsin jo aiemmin, että yhtenä syynä tarkastella Charmazin konstruktivistista ankkuroitua teoriaa on hänen luonnehtimansa erottelut eri teoreetikkojen ja suuntauksien välillä silloinkin, kun eroavaisuudet eivät ole puhtaasti toisiaan poissulkevia vaan myös osin täydentäviä. Selvennettyäni jakolinjoja ja perusteita toivon lukijoiden huomaavan ennemmin tekeväni nykymuotoisen konstruktivistisemman teorian ja glaserilaisen ankkuroidun teorian jonkinasteista hybridiversiota, jossa paitsi annetaan havaintojen nousta datasta niin kuitenkin samalla tiedostaen tutkijan oman panoksen kategorisoidessa tai luokitellessa dataa. Nykymuotoista konstruktivistista ja toisaalta perinteisen glaserilaista objektivistista ankkuroitua teoriaa on koetettu selventää lukijalle ja tiedeyhteisölle keskittymällä seuraaviin kolmeen aspektiin tai ulottuvuuteen:

I. Perusoletukset (engl. *Foundational Assumptions*)
II. Tavoitteet (engl. *Objectives*)
III. Merkitykset data-analyysille (engl. *Implications for Data Analysis*)

Perusoletuksista puhuttaessa on ymmärrettävä, että ankkuroitua teoriaa voidaan käyttää ja on jo käytetty nykypäivänä kuitenkin melko monenlaiseen dataan, mutta on katsottu, että tutkimusta ohjaavia perusoletuksia on löydettävissä tutkimusalasta tai datan tyypistä huolimatta. Katsottuna perusoletuksia ensimmäisenä objektivistisesta ankkuroidun teorian tulokulmasta niin se olettaa ulkoisen todellisuuden olemassaolon (engl. *assumes an external reality*) ja katsoo data olevan löydettävissä (engl. *discovery of data*). Tämän lisäksi tämä tutkimustulokulma antaa olettaa käsitteellistämisten nousta data-analyysin pohjalta (engl. *assumes conceptualizations emerge from data analysis*). Objektivistinen tulokulma näkee datan representaation tai edustettavuuden kohtuullisen ongelmattomana ja yksiulotteisena (engl. *views representation of data as unproblematic*) ja ennalta olettaa huomioijan tai tutkijan neutraaliutta, passiivisuutta ja auktoriteettiasemaa (engl. *assumes the neutrality, passivity, and*

authority of the observer). Verraten objektivistista tulokulmaa toisaalta sitten konstruktivistiseen ankkuroidun teorian tulokulmaan niin saamme selville, että siinä missä objektivistinen tulokulma oletti ulkoisen todellisuuden olemassaolon niin konstruktivistinen mallinnus olettaa monia ja moninaisia todellisuuksia (engl. *assumes multiple realities*). Sen yhtenä perusolettamana on myös yhteinen datan konstruktio keskinäisen vuorovaikutuksen voimin (engl. *mutual construction of data through interaction*). Objektivistinen tulokulma oletti käsitteellistämistoimien tietyllä tavalla nousevan data-analyysistä, mutta konstruktivistinen mallinnus painottaa enemmän tutkijan kategorisointeja (engl. *researcher constructs categories*). Merkittävä ero objektivistisen ja konstruktivistisen mallinnuksen välillä liittyy siihen, nähdäänkö datan edustavuuden ja esittämisen olevan ongelmatonta vai perin ongelmallista. Konstruktivistinen tulokulma katsoo datan representaation olevan paitsi ongelmallista niin myös relativistista, tilannekohtaista ja osittaista tai paikoitelle puolueellista tai yksipuolista (engl. *views representation of data as problematic, relativistic, situational, and partial*). Tähän vielä lisäyksenä konstruktivistinen malli antaa pohjustavan oletuksen sille, että tutkijan omat arvot, prioriteetit, erilaiset asennoitumiset ja asema kuin myös hänen toimensa vaikuttavat hänen näkemyksiinsä ja tulokulmiinsa (engl. *assumes the observer's values, priorities, positions, and actions affect views*).

Siinä missä edeltävän kappaleen eroavaisuudet perusolettamien kohdalla olivat vielä kohtuullisen erottavia niin samaa ei voida sanoa aivan yhtä paljolti siirryttäessä ensin tässä kappaleessa käsiteltävään tavoitteisiin (engl. *objectives*) ja seuraavassa kappaleessa käsiteltäviin moninaisiin merkityksiin tarkoitusperistä ja huomioista itse data-analyysille (engl. *implications for data analysis*). Selkeyttääkseni ensisijaisesti Charmazin konstruktivistisemman katsantokannan eroa perinteiseen glaserilaisempaan ja objektivistisemman tulkinnan välillä niin aloitan jälleen perehtymällä verrattavana olevaan objektivistisempaan ankkuroidun teorian malliin ensin. Objektivistisen mallin huomiot liittyen tavoitteisiin tai päämääriin, on saavuttaa kontekstista riippumattomia yleistyksiä tai yleispäteviä mallinnuksia tai kuvauksia (engl. *aims to achieve context-free generalizations*). Tämän kohdalla on hyvä muistuttaa jo edellä mainitusta abduktiivis-induktiivisesta päättelyketjusta tai tutkimuksen tekotavasta, josta tämä kyseinen objektivistisen ankkuroidun teorian huomio toimii yhtenä esimerkkinä. Objektivistinen tulokulma pyrkii abstrakteihin käsitteellistämistoimiin, jotka nousevat historiallisten tai tilannekohtaisten asioiden tai pisteiden ylle (engl. *aims to parsimonous, abstract conceptualizations that transcend historical and situational locations*). Suoraan Glaseria viitaten pyrkimyksenä on myös luoda

teoria, joka paitsi toimii ja istuu tutkittavaan ilmiöön, niin on myös tutkimuksen kannalta relevantti ja muovautumiskykyinen (engl. *aims to create theory that fits, works, has relevance, and is modifiable*). Siinä, missä objektivistinen ja glaserilainen tulokulma painotti pyrkimystään päästä kontekstista riippumattomiin yleistyksiin, niin konstruktivistinen ankkuroitu teoria katsoo yleistyksien olevan laajemminkin aina puolueellisia tai osittaisia, tilanne- ja aikasidonnaisia sekä kytköksissä aikaan, asemaan ja vuorovaikutukseen (engl. *views generalizations as partial, conditional, and situated in time, space, positions, action, and interactions*). Konstruktivistinen ankkuroidun teorian malli pyrkii tulkinnalliseen selitykseen ja ymmärrykseen historiasidonnaisesta datasta (engl. *interpretative understanding of historically situated data*). Konstruktivistinen ankkuroidun teorian mallinnus määrittää ja täsmentää vaihteluväliä (engl. *specifies range of variation*). Jälleen on tarpeen selventää ja muistuttaa, että kuten tuli jo aiemmin mainittua yleistettävyyden diagrammin yhteydessä, niin Charmaz ei siis tarkoita vaihteluväliä tilastotieteen tulokulmasta käsin vaan ennemminkin tarkentaa niitä ulottuvuuksia, mille ankkuroidun teorian mallinnukset yltävät ja joille pyrkii antamaan selkeät ja vertailukelpoiset luvut ja päätelmät. Kenties merkittävimpänä konstruktivistisen ankkuroidun teorian tavoitteena on niin kutsutun resonanssin merkitys. Objektivistiseen tulokulmaan verrattuna konstruktivistiset teoriamallinnukset pyrkivät sellaisen teorian muodostukseen, jolla on uskottavuutta tai vakuuttavuutta, omaleimaisuutta, merkitystä tai oikeanlaista resonanssia ja tieteellistä käyttöarvoa tai hyötyä (engl. *aims to create theory that has credibility, originality, resonance, and usefulness*).

Viimeinen kolmesta alakohdasta objektivistisen ja konstruktivistisen lähestymistavan välillä, jonka Charmaz (2014) esittelee teoksessaan *Constructing Grounded Theory* ovat vaikutukset ja huomiot data-analyysin tekemiselle. Miten sitten objektivistinen ankkuroidun teorian malli näkee data-analyysin tekemisen? No kuten jo aiemmin asiaa tuli pohjustettua, niin data-analyysin rakentaminen nähdään objektiivisena prosessina (engl. *views data analysis as an objective process*). Tämän lisäksi objektivistiset tutkijat näkevät data-analyysin muodostamisvaiheessa kategorioiden nousevan esiin analyysin muodostajina (engl. *sees emergent categories as forming the analysis*). Tämän lisäksi myös se kirjo, mitä voidaan pitää hyvänä tutkittavana data-aineistona, on laajahko, sillä se sisältää myös refleksiivisyyden mahdollisena aineistona (engl. *sees reflexivity as one possible data source*). Myös objektivistisen lähestymistavan viimeinen alakohta päätyy tutkijalähtökohtaan. Data-analyysin suhteen on huomioitavaa mainita, että objektivistinen ankkuroidun teorian malli priorisoi tutkijan analyyttisiä kategorioita ja kategorisointeja sekä myös hänen omaa ääntään

(engl. *gives priority to researcher's analytic categories and voice*). Kun vertaamme edellisiä objektivistisen mallin huomioita Charmazin konstruktivistiseen näkemykseen ankkuroidusta teoriasta, niin huomaamme tässä osiossa selviä eroja myös siitä, kuinka realistisena tutkijat ovat pitäneet esimerkiksi objektiivisuutta. Näistä jälkimmäinen tiedostaa ja hyväksyy eri subjektiiviset ulottuvuudet data-aineistosta oikeastaan koko mitalta (engl. *acknowledges subjectivities throughout data analysis*). Tämän lisäksi Charmazin malli näkee yhteisrakenteisen datan olevan tiettynä alkupisteenä silloin, kun mietinnän kohteena on nimenomaan ne suunnat ja ulottuvuudet, joille analyyttista mallinnusta voidaan viedä tai luoda (engl. *views co-constructed data as beginning the analytic direction*). Konstruktivistisessa mallissa refleksiivisyys on suorastaan läpileikkaava ominaisuus data-analyysin huomioita tarkastellessa ja tutkimusprosessin aikana (engl. *emerges in reflexivity throughout the research process*). Viimeisenä Charmazin huomiona on, että juuri konstruktivistinen ankkuroidun teorian tulokulma pyrkii etsimään ja edustamaan osallistujien näkemyksiä ja ääniä olennaisena osana analyysiä (engl. *seeks and represents participants' views and voices as integral to the analysis*).

2.2 Käsitteiden varaan rakentuva teoreettinen malli

Tässä tutkielmaosiossa käsittelen niitä metodeja, joilla litteroituja puheita on tarkoitus määritellä, teemoitella ja luonnehtia. Tämä käsitteiden ja kategorioiden koostaminen etenee paitsi grounded theory -metodin siivittämänä niin myös sen tiimoilta, mikä on luonnollinen järjestys aineiston koodaamiseen NVivo 14 -yleistyökalussa. Tulen selventämään molempien osien merkitystä, tavoitteita ja päämääriä sekä tässä että seuraavassa alaluvussa. Merkittäviä rakenteellisia ja ajatuksen selventämiseen käytettyjä tietynlaisia vedenjakajia ovat työnteon jakamisen vaiheet avoimeen (engl. *open*), aksiaaliseen (engl. *axial*) ja selektiiviseen (engl. *selective*) koodaukseen. On huomioitavaa, että nämä äsken mainitut koodausasteiden nimeämiset ovat nimenomaisesti Corbinin ja Straussin (2014) ajatusten mukaisia, kun taas esimerkiksi Charmazin (2014) luonnehtiman grounded theory -tutkimusperinteen mukaan nimeämiset ovat noudattaneet seuraavaa muotoa:

I. Avoimet koodaukset (engl. *open codes*)
II. Kohdistetut koodaukset (engl. *focused codes*)
III. Teoreettiset koodaukset (engl. *theoretical codes*)

Suoraan sanottuna ja riippumatta siitä, kumpaa ankkuroidun teorian mallinnusta noudatetaan niin perusedellytyksenä koodausrakenteet etenevät kuitenkin yleistasoisemmasta tunnustelusta tarkkarajaisempiin ja mielellään hierarkkisiin luokitteluihin. Avointa koodausta voidaan kuitenkin pitää ensisijaisena asteena kaikille koodaustoimenpiteille ja voidaan jopa esittää pienoisia vastalauseita senkin tiimoilta, että tulisiko sitä edes kutsua koodaamiseksi. Koodaaminen korostuu paitsi vanhemmassa niin myös uudemmassa tutkimuskirjallisuudessa ja yleisluontoisemmassa yhteiskunnallisessa diskurssissa käsitteeksi, joka on loppupeleissä asia, joka helposti kaihtaa yksiselitteistä ja tarkkarajaista määrittelyä, ja johon riittävän monet voisivat yhtyä. Woolf ja Silver (2018, 86) teoksessaan *Qualitative Analysis Using NVivo: Five-Level QDA Method* erottelevat koodauseroja juuri ankkuroidun teorian esimerkeillä ja ilmoittavat koodin olevan selkeästi metodologiasta erillään (engl. *"code" refers to something different from one methodology to the next, with different types of codes serving different purposes*). Avoin koodaus on vaiheena ja luonteensa omaisena toimena hyvin karkeaa luokittelua tai jopa suorastaan pelkkää ideointia. Tämä seuraavaksi mainitsemani kohta ei päde käsillä olevaan tutkielmaan, koska olen saanut käsiini unionin tila -puheiden tekstiversiot, mutta jos näin ei olisi, niin avoimen koodauksen vaiheena voitaisiin pitää myös litterointityötä, jossa valitaan ja luodaan sellaista aineistoa, jota on toimivinta analysoida erinäisin työkaluin, joita esimerkiksi NVivo 14 -yleistyökalu tarjoaa.

On aiheellista tehdä tutkielman selitettävyyden kannalta näkyväksi se, että tutkielman perustavanlaatuinen konstruoitu grounded theory -metodin mukainen malli lähtee kvalitatiivisesta otteesta ja tulokulmasta. Kvalitatiivinen tutkimusote paitsi on ollut aiheen valita aineiston laadun ja määrän vuoksi niin myös osittain joustavuutensa ansioista, kun mietitään grounded theory -metodin keskeistä piirrettä saavuttaa tulkintojen ja kategorioiden ehtyminen eli saturaatio. Kolmen Euroopan komission aikana puhutut 12 unionin tila -puhetta muodostavat yksin laadullisen aineiston tähän tutkielmaan, joten kategorisoinnit ja tulkinnat tulevat löytymään melko rajallisesta aineistosta, mikäli tutkielmaa tehtäisiin kvantitatiivisessa mielessä. Tässä tutkielmassa NVivo 14 -yleistyökalu tarjoaa mahdollisuuksia tehdä mahdollisimman paljon eri asteista melko induktiivis-abduktiivisen päättelyperinteen mukaista moniasteista koodausta. Tällöin tutkijaperusteinen päättely ei omaa samanlaista loogista päättelyä, jolloin johtopäätös seuraisi väistämättä tietyistä aineiston huomioista tai sen osista (premisseistä). Premisseistä puhuttaessa on tarpeen selventämisen vuoksi muistuttaa mieleen perusolettama sisäisestä perustelusta eli syllogismista, jota myös

oikeusharkinnan teorioissa usein puidaan. Seuraavat esimerkit kuvaavat syllogismia ja oikeudellista ratkaisua merkittynä syllogismina (Aarnio 2011, 59–60):

P1: Kaikki ihmiset ovat kuolevaisia	P1: Joka varastaa, tuomittakoon rangaistukseen R
P2: A on ihminen	P2: A on varastanut
J: A on kuolevainen	J: A on tuomittava rangaistukseen R

Ensimmäistä lähtökohtaa eli premissiä (P1) nimitetään ylälauseeksi. Toinen premissi(P2) on alalause. Johtopäätös (J) saadaan siitä, että ylälause ja alalause ”lasketaan yhteen”. Johtopäätös seuraa loogisesti yleistä muotoa olevasta ylälauseesta ja siihen sovitettavasta alalauseesta. Tätä sovitustoimitusta nimitetään subsumptioksi. (Aarnio 2011, 59.)

Abduktiivisesta päättelystä on hyvä muistaa se, että se tarjoaa oikein tehtynä rationaalisia ja tieteellisiä selityksiä esimerkiksi teorioita puolustettaessa. Vaihtoehtoiset selitysmallit ovat siis mahdollisia, mutta kuten tieteenfilosofi C.S.Peirce abduktiota kuvasi, niin sitä useimmiten kutsutaan ”päättelyksi parhaaseen saatavilla olevaan selitykseen”. Douglas Walton on esittänyt abduktiiviselle argumentaatiolle tulkintaa, jossa korostuvat uskottavuutta koskeva päättely (engl. plausible reasoning) ja oletusten käyttö osana tutkimuksen dynamiikkaa. Tämän lisäksi abduktiota voi kuitenkin kehittää alueille, joissa korostuvat keksimisen prosessit ja abduktiiviset strategiat osana niitä välivaiheita, joilla hypoteeseja ja oletuksia haetaan ja muotoillaan. (Paavola 2012, 1.) Abduktiivinen päättely lähestyy tutkimusmetodisesti kuitenkin kohti selitettävää johtopäätöstä vertaillen ja kriittisesti arvioiden jokaista yksittäistä tapausta ja tilannetta (Walton 2004, 266; oma suomennos).

3 AINEISTOSTA JA SEN LUONTEESTA

Aikaisempiin tutkimuskirjallisiin löydöksiin viitaten on siis huomioitava se, että Euroopan unionin tutkimuksessa on toisinaan paneuduttu selkeästikin integraatioon, yhdessä tekemiseen ja erilaisten demokraattisten järjestelmävariaatioiden yhteensovittamiseen puolustaessa rauhanomaisia ja oikeusvaltioperiaatteen mukaisia toimintatapoja Euroopassa toimiakseen. On selvää, että Euroopan unioni on lähtöjään rauhanprojekti ja EU ainakin omassa viestinnässään kokee onnistuneensa pitämään merkittävät sotaisat konfliktit poissa Euroopasta. Historiallisesti tätä tavoitetta edistettiin luomalla Ranskan ja Saksan välille sopua myös taloudellisin kannustimin ja keinoin. Taloudellinen tai talousvetoinen unioni onkin yksi niistä näkemyksistä, joita Euroopassa niin tavalliset äänestäjät kuin jäsenmaiden poliitikotkin ovat puolustaneet. Tämän lisäksi osa vaikeasta suhtautumisesta nykyiseen unioniin onkin ollut arvostelua siitä, miten moninaiset poliittiset kysymykset ja toimintaperiaatteet ovat sovitettavissa sellaisen unionin päälle, joka lähti kuitenkin hyvin talousvoimaisesta yhteistyöhön pyrkivästä organisaatiosta.

Tutkielma rakentuu sellaiselle hyvin aineistovetoiselle periaatteelle ja ennakko-olettamalle, että aineistolle annetaan mahdollisimman paljon edellytyksiä ja mahdollisuuksia osoittautua hedelmälliseksi ja kiinnostavaksi, edeten eri koodausvaiheiden kautta jopa teoreettisen mallin jonkin asteiseen luomiseen. Tätä niin sanotun ankkuroidun teorian tulokulmaa tullaan käsittelemään syvällisemmin alaluvussa 2.2. Tutkielman alustava aineiston perkaaminen, joskin myös aikaisempaan turvallisuuskirjallisuuteen perustuva välttämätön katsanto lähtee kuitenkin siitä perustavanlaatuisesta kysymyksestä liikkeelle että mitä ja keille Euroopan unioni haluaa viestittää pitäessään tällaisia Euroopan komission linjapuheita, joille on annettu kohtuullisen merkityksellisen kuuloinen nimi, ”Unionin tila -puhe” (State of the Union Address). Tietyllä lailla voidaan katsoa, että nämä vuotuiset puheet ainakin tietyssä mielessä ovat olleet toivottuja ja jopa niinkin paljon, että niille on haluttu luoda myös sopimusoikeudellista perustaa. Viittaan tällä Lissabonin sopimusta seuranneeseen puitesopimukseen, joka velvoittaa Euroopan komission puheenjohtajaa pitämään vuotuisen unionin tilaa käsittelevän puheen, jota seuraa Euroopan parlamentin täysistunto. Välttämättä ei ole myöskään sattumaa, että englanninkielinen nimi tälle puheelle tai tilaisuudelle on täysin sama kuin Yhdysvalloissa ollut pitkä perinne, missä Yhdysvaltain presidenttijohtoisessa demokraattisessa järjestelmässä presidentti puhuu kansakunnan tilaa käsittelevän puheensa.

Puheaktille on siis luotu velvoittavia puitteita, mutta mitä puheista pitäisi ajatella ja ovatko ne edelleen suunnattu pääomaisesti sille yleisölle, joka oli mainittuna Lissabonin sopimusta seuranneesta puitesopimuksesta Euroopan komission ja Euroopan parlamentin välillä. On tarpeen huomioida unionin tila -puheiden käyttöönoton ajoitus, sillä samaisena ajankohtana 2010 myös muita institutionaalisia niin haasteita kuin myös muutoksia ilmaantui. Poptcheva (2015) ilmoittaa raportissaan monista institutionaalisista muovautumisista EU:n toimielinrakenteessa. Ensimmäisenä on mainittava lainsäädäntätyön olleen laajentunut monilla politiikka-aloilla suoremmin Eurooppa-neuvoston (engl. *European Council*) ja Euroopan parlamentin välisiksi ja kovin moni kokikin Euroopan komission roolin muuttuneen puitesopimuksen aikoihin jokseenkin vain rehelliseksi ja melko epäpolitisoituneeksi välittäjäksi tai sovittelijaksi (engl. ”*honest broker*”) EU:n institutionaalisessa kolmiossa.

Muita tärkeitä huomioita puitesopimuksen kanssa samanaikaisista periaatteista, jotka liittyvät olennaisesti paitsi aihealueensa niin myös ajallisen piirteensä vuoksi tähän tutkielmaan ovat parlamentarismin ja komission edesvastuun käsitteet kuin myöskin kollegiaalisuuden rooli verrattaessa yksilöjohtoisempaan tai presidentillisempään hallintoon unohtamatta kokonaan uutta prosessia liittyen komission puheenjohtajavalintaan, mikä huomioi huomattavasti merkittävämmin Euroopan parlamentin koostumusta ja vaalitulosta.

Komission puheenjohtajan vuosittain pitämä puhe unionin tilasta sisältää näin ollen paitsi ennakkovastuun huomion (*ex-ante accountability*) niin myös jälkikäteisen vastuun (*ex-post accountability*), mikä ilmenee esimerkiksi suullisesti tai kirjallisesti vastattavien kysymyksien kohdalla (SEUT:n 230 artiklan 2 kohta) tutkintavaliokunnille vastaamisessa (SEUT:n 226 artikla), talousarvion varmistamisessa ja viimeisenä mahdollisena vastuuttamisen keinona myös olla vastaajana epäluottamuslause-esityksien ilmetessä (SEUT:n 234 artikla). Unionin tilaa koskeva keskustelu on kuitenkin myös ajateltu sellaiseksi, jonka tarkoituksena on tehdä ensisijaisten tavoitteiden määrittelystä EU:n tasolla avoimempaa myös kansalaisille, mistä johtuen täysistunnossa käytävä keskustelu on erityisen suotavaa. (Poptcheva 2015, 3; oma suomennos.)

Tietyllä lailla ennakkoasetelman omaista ja jälkiasteista vastuuta voi olla joskus hankala erottaa toisistaan, mutta melko laaja konsensus on vallinnut sen tiimoilta, että esimerkkinä Euroopan komission moninaisissa tehtävissä se joutuu molempien laisiin vastuukysymyksiin vastaamaan. Etukäteiset ja jälkikäteiset vastuuttamiset ovat käsitteinä ja konseptina hieman

vaikeaselitteisiä ja jopa jonkin näköisessä ainaisessa muutoksen tilassa niin on ollut tarpeen tukeutua täsmentäviin rajauksiin, jotka ovat yleisempiä taloustieteessä ja erityisesti niin julkisten tahojen kuin yrityksienkin harjoittamassa riskienhallinnassa. Tutkimme vastuullisuuden roolia tilanteissa, joissa agentti tekee riskialttiita periaatepäätöksiä. Tilanteiden välillä havaitaan eroja, missä toimijat ovat vastuussa päätöksestään etukäteen (*ex-ante*) ja missä he ovat vastuussa niin sanotusti jälkikäteen (*ex-post*) tuloksen osalta (Pollmann et al. 2014, 1).

Tämän tutkielman osa on yleisesti pyhitetty sellaisille alaluvuille kuten tutkimuskysymysten johtaminen tai tutkimushypoteesien esitteleminen tai muodostaminen, joka yleisesti siis pohjautuu esimerkiksi valmiista teoriasta odotettuihin nostoihin ja rinnastettavaan yhteiskunnalliseen tutkittavaan ilmiöön. Myöhempänä tässä tutkielmassa esittelen paremmin tutkimuksen tekotavaksi ottamaani ankkuroidun teorian periaatteita. Tässä kohtaa sen voi lyhyemmin ilmaista, että ankkuroitu teoria eli niin kutsuttu grounded theory ja etenkin sen oppi-isän nimeä kantava Glaserilainen lähestymistapa korostaa aineistoa primaarina tietolähteenä ja tietyllä tavalla katsoo, että liian pitkällinen ja syväluotavaa aikaisemman tutkimuskirjallisuuden perkaaminen jopa tukahduttaa tietyllä tavalla tutkijaa löytämään hedelmällisiä löydöksiä itse aineistosta. Luonnollisesti tämä tulokulma myös muuttaa tutkimusperustetta induktiivisempaan suuntaan ja aiheuttaa tutkijalle haasteita esimerkiksi löydöksien ja tulkintojen toistettavuuden tiimoilta. Myöhemmin luokittelun ja koodauksen toteutus tapahtuu osin samanaikaisesti analyysikehystä rakennettaessa ja analyysiosiota kirjoitettaessa.

Vaikka kyseessä ei voida sanoa olevan hypoteesien testaamiseen pyrkivä tuotos niin esittelen tässä kuitenkin muutamia virikkeitä ja tulokulmia sekä yhteiskunnallisen keskustelun että tutkimuskirjallisuuden osalta, jotka vaikuttavat siihen mitä aineistosta on niin sanotusti *induktiivis-abduktiivisen* päättelyperinteen mukaisesti luontevaa lähteä perkaamaan. Tämä toteutuu siis tehokkaimmin jäsentämällä konkreettista sisältöä systeemien tasolla. Tulen käsittelemään tätä tutkimusotetta vielä tarkemmin tämän tutkielman toisessa luvussa. Myöhemmät luokittelut ja niiden hierarkkiset ominaisuudet tulevat olemaan analyysiosan keskiössä, mutta koska nämä kaksi asiaa tapahtuvat osin samanaikaisesti niin selvennän tässä muutamia yleisempiä periaatteita ja tapoja, miten aineisto tulee käytyä läpi ja hahmoteltua ensin pääteemoittain.

Kuinka samansuuntaisia unionin tila -puheet ovat ja paljonko komission puheenjohtajalla on olla mahdollista erottua puheessa henkilönä eikä toimielimen osana?

Kenelle tai keille puhutaan?

Miten komission linjauksia perustellaan puheissa?

Onko puhe arvoperusteista vai ennemmin fakta- ja asiasidonnaista?

Tuleeko unionin tila -puhetilaisuuden sopimuksellinen tausta ilmi?

Mitä unionin tila -puheilla on tarkoitus saavuttaa tai mitä puhe itsessään tekee?

Millaisena unioni nähdään puheissa?

Yritetäänkö puheilla oikeuttaa jotakin?

Kuinka integraatioon pyrkivää puhe on?

Pyritäänkö unionin tila -diskurssissa käsittelemään EU-kritiikkiä?

Lyhykäisyydessään ei voida olla huomioimatta sitä normatiivisen vallankäytön mahdollisuutta, jota EU moninaisessa viestinnässään haluaa välittää, kun puhutaan esimerkiksi asiakysymyksistä ja moninaisista keinoista vaikuttaa ihmisten mielipiteisiin paitsi Euroopan unionin alueella niin myös laajemmin Euroopassa ja maailmassa. Epäilemättä myös unionin käsittelevät puheet ovat ainakin mahdollisia areenoita tällaiselle vaikuttamiselle, vaikkakin toisinaan unionin tilaa käsitteleviä puheita luonnehditaan myös pelkäksi selonteoksi tai tavoitelinjaukseksi, jonka tarkoitusperänä on vakuuttaa muut EU:n institutionaaliset toimijat, joista etunenässä luonnollisesti Euroopan parlamentti. Unionin tila -puhetta seuraava merkittävä tapahtumahan on puhetta seuraava täysistunto (engl. *plenary session)* Euroopan parlamentissa. Totta kai on tarpeen pohtia sitä, kuinka paljon myös muita kohdeyleisöjä on

tarpeen niin komissiolla kokonaisuutena kuin sen kulloisellakin puheenjohtajalla huomioida etenkin esiinnousseen globalisaation ja digitalisoitumisen myötä. Komission puheenjohtajan pitämät unionin tila -puheet ovat kuitenkin julkisia ja saatavilla verkosta. Nämä alustavat tulkinnat juontuvat Euroopan unioniin kohdistetusta kriittisemmästä keskustelusta, jossa arvostelun kohteena ovat olleet niin unionin demokratiavaje tai ”julkisuusvaje”. Mykkäsen ja Paakkunaisen (2014, 222-223) toimittamassa teoksessa *Johdatus Euroopan unionin politiikkaan* julkisuusvajeella on tarkoitettu päätöksentekoa koskevan julkisen keskustelun, ennen kaikkea kansalaiskeskustelun vähäisyyttä sekä hallinnon läpinäkymättömyyttä. Jürgen Habermas kirjoitti julkisuusteoriasta jo väitöskirjassaan *Strukturwandel der Öffentlichkeit* (1962) ja paneutui syväluotaavasti julkisuuden (engl. *public sphere,* saks. *öffentlichkeit)* käsitteeseen deliberatiivisen eli puntaroivan demokratiateorian kautta.

3.1 Unionin tila -puheet aineistona

Ensimmäisenä on huomioitava se, että unionin tilaa koskevat puheenvuorot ovat pitkälti samansuuntaisia etenkin, kun tarkastelussa ovat vain vuoden 2010 puitesopimuksen jälkeiset puhetilaisuudet Euroopan unionille. Unionin tila puheet, jotka osaltaan institutionalisoitiin Lissabonin sopimuksen jälkeisellä Euroopan parlamentin ja Euroopan komission puitesopimuksella osin selkeytti myös komission työohjelman kirjallisten päälinjojen näkyvyyttä. Kuten aiemmin on jo tässäkin tutkielmassa osoitettu niin, Euroopan komission puheenjohtajan kuin myös laajemmin muiden Euroopan poliittisten instanssien tavoitteena on tietynlainen koheesion ja integraation hakeminen. On siis tarpeen huomioida se, että Euroopan komission puheenjohtajalla ei välttämättä ole edes liikkumavaraa tehdä tyyliltään, laadultaan, asenteiltaan tai retoriikaltaankaan toisistaan kovinkaan poikkeavia puheenvuoroja. Tässä kohtaa on pakko muistuttaa laillisesta tulokulmasta puheitten merkittävyyttä peilaten, kun tarkasteluun otetaan nimenomaisesti toiminnan vastuullisuus ja velvoittavuus (engl. *accountability)* sekä avoimuus tai läpinäkyvyys (engl. *transparency*). Hyvin pitkälti samoin kuin Yhdysvaltain presidentti pitää kongressille kansakunnan tilaa käsittelevän puheen niin myös Euroopan komission puheenjohtajan pitämä puhe unionin tilasta pyrkii rakentamaan yhteisymmärrystä olematta kuitenkaan varsinaisesti epäpoliittinen (engl. *apolitical).* Tavoitteena on hakea mahdollisimman laajaa tukea komission tulevalle kirjatulle työohjelmalle. Yhdysvallan mallista poiketen unionin tilaa käsittelevä puhe palvelee muitakin toimeenpanevan elimen tarkoitusperiä kuin vain läpinäkyvyyttä ja hyvää viestintää tai

tiedonantoa, sillä se edustaa myös käytäntöä, jossa komissiota puheenjohtajaansa myöden pidetään tilivelvollisena Euroopan parlamentille. (Poptcheva 2015, 3.)

On tärkeää, myös muistuttaa komissiota tutkiessa, että kyseessä on hyvin talousvetoisena tunnettu Euroopan unionin elin ja myös komission puheenjohtaja tyypillisimmin puhuu paljon talouden sanelemilla ehdoilla. Aikasidonnaisesti tarkasteltuna unionin tila -puheet osuvat kuitenkin talouden ja vakauden tulokulmasta epävarmaan ajanjaksoon, mikä näkyy muun muassa siinä, millaisia akateemisia julkaisuja Euroopan unionista tai Euroopan yleistilasta kirjoitettiin. Tällä epävakaalla ajanjaksolla tarkoitan niin kutsuttua *eurokriisiä*.. Aura Salla (2021, 4) kirjoittaa väitöskirjassaan *The Euro Crisis 2010–2014: The Changing Role of the European Commission*, että suuri osa talouspolitikan uudistuspäätöksistä riippui komissiosta. Sen rooli uusien euroaluetta koskevien menettelyjen suunnittelussa ja toteuttamisessa oli keskeinen. Komissio koordinoi kasvavassa määrin myös kansallista talouspolitiikkaa, tarjoten tukea rahoitusvakaudelle ja valvoen rahoitussektorin toimintaa. Komissio alkoi myös antaa suosituksia ja toteuttaa tarvittaessa korjaavia toimenpiteitä talouskriisin hallitsemiseksi euroalueella. Komission aloiteoikeus, rooli agendan määrittelijänä ja täytäntöön panijana sekä toiminta neuvoa- ja suosituksia antavana elimenä olivat tekijöitä, jotka lisäsivät sen asemaa poliittisempana ja ylikansallisena instituutiona kriisin aikana. Patrik Vesan ja Pamela Pansardi (2021) pohjustivat edellä mainittua sanomalla, että suuren taantuman puhkeamisen jälkeen useat tutkijat ovat tutkineet, onko Euroopan komission sosioekonomisia kysymyksiä koskevassa keskustelussa tapahtunut merkittäviä muutoksia (Pansardi & Battegazzorre 2018 sekä Schmidt 2019; oma suomennos).

Sen lisäksi, että Euroopan unionin merkittävää toimielintä, Euroopan komissiota pidetään hyvin talousvetoisena ja tiedotteittensa perusteella myös poliittisesti riippumattomana, niin sen lisäksi kyseistä toimeenpanevaa elintä on hyvin usein luonnehdittu periaatteiltaan ja käytännön toteutukseltaan perin teknokraattiseksi. Euroopan unionin toimielimistä vain Euroopan komissiolla on yksinoikeus asialistan laatimiselle. Historiallisesti komissio on seurannut epäpoliittista tai ei-politisoitunutta linjaansa keskittyen poliittisiin päätöksiin, ja osin epäpoliittisuutensa takia sille on myös annettu uskottavuutta ja vastuuta käsitellä moninaisia kysymyksiä. Komissio on turvannut yleensä jäsenmaiden hallituksista, eturyhmistä ja asiantuntijalaitoksista valittuihin spesialisteihin. Tätä käytäntöä on mahdollistanut ja tukenut laaja, vaikkakin epäyhtenäinen tuki myös Euroopan integraatiota huomioiden (Haverland et al. 2018, 328). Sen lisäksi, että Euroopan komission teknokraattista

luonnetta on osaltaan valjastettu myös yleisen mielipiteen ohjaamisen välineeksi niin asiaa voidaan myös tarkastella ja ennustaa aihe- tai alakohtaisemmin. Erityisesti voidaan ainakin ilmaista se huomio byrokraattisemmastakin toimivaltaisuudesta, että Euroopan komissio tyypillisimmin keskittää yleisen mielipiteen tavoittelunsa aloille, joilla toimivalta on alkujaan heikko tai sitä ei ole lainkaan. Tarve saada näille aiheille enemmän huomiota ja uskottavuutta on pakottavampi (ibid., 331; oma suomennos). Vielä lopuksi tässä kappaleessa koen tärkeäksi avata jo aiemmin mainittua puolta alakohtaisesta mielipiteen ja asialistan muodostamisesta, jossa Euroopan komissiolla on ensisijainen vetovastuu. Komissio pitää sisällään monia pääosastoja (*Directorates-General, DG)*, jotka vaihtelevin osuuksin, mutta kuitenkin hyvin runsaasti tukeutuvat erilaisiin asiantuntijaryhmiin, ulkoisiin tutkimusryhmiin tai ekspertteihin. Kansallisvaltioiden ministeriöihin rinnastettavissa olevat pääosastot nojaavat edellä mainittuihin teknokraattisiin ilmentymiin runsaslukuisesti myös asialistan laatimisen (engl. *agenda-setting)* yhteydessä. Christiansen & Larsson 2007, 8) ovat maininneet Euroopan komissiota avustavissa neuvoa-antavissa viranomaiselimissä olevan arviolta 1000 asiantuntijaryhmää, joihin kuuluu yhteensä noin 30 000 asiantuntijaa. Nämä asiantuntijaryhmät toimivat näin osana EU:n toimielimiä ja joita pidetään luonnostaan ja luonteeltaan teknokraattisina ja niiden katsotaan vahvistavan mielikuvaa teknokraattisesta hallintotavasta, joka yleensä liitetään Euroopan unioniin. Aiempaan lisäten ja taas toimijakohtaisesta tulokulmasta takaisin aatteellisempaan jaotteluun ja katsantoon palattaessa yleinen mielipide voi olla väline, jolla voidaan "legitimoida" (engl. ’*input legitimacy’)* komission toimintaa. asialistan laatimisessa. Tällainen tutkimus edellyttäisi, että kartoitetaan sekä kokonaiskuva komission julkisen mielipiteen hankkimisen vaihtelusta kuin myös syvällisempi kartoitus pääosastojen välisistä eroista komission sisällä (Christiansen & Larsson 2007, 8).

Katson kuitenkin tarpeelliseksi ennen varsinaista analyysiosaa kertoa kolmen Euroopan komission puheenjohtajan tulokulmista, puolueasennoitumisista ja muutamista erityislaatuisista huomioista, jotka eivät suoranaisesti liity aiempien komissioiden silloin ajankohtaisiin politiikkakynnyksen ylittäneisiin ongelmiin. Paitsi, että on kronologisuutensa ansiosta ymmärrettävää aloittaa Lissabonin sopimuksen jälkeisestä komission puheenjohtajasta, José Manuel Durão Barrososta, niin häneen liittyy myös muutamia erityislaatuisia huomioita, joista tärkein on se, että puhuessaan ensimmäistä unionin tila -puhettaan, oli kyseessä hänen toinen komissionsa. Barroson ensimmäinen komissiohan toimi jo vuosina 2004–2009. Poliittisten ryhmien lisäksi on sukellettava myös institutionalistisiin

nyanssieroihin, joita on ilmennyt Euroopan parlamentin koalitioiden osalta. Tarkempi edellä oleva paikkajakoinen syynäys on perusteltua paitsi komission puheenjohtajan puoluetaustoittumisen takia niin myös sen vuoksi, että puhetilaisuuden on katsottu usein sisältävän linjauksiensa legitimointistrategioita, joiden ensisijaisena vakuuttamisen kohteena on juuri Euroopan parlamentti. Tässä on erityisen tärkeää pohtia, kuinka laaja puoluetuki komission puheenjohtajalla voidaan ajatella olevan takanaan myös Euroopan parlamentissa läpi hänen puheenjohtajakautensa. On kuitenkin huomautettava, että EU ei monikansallisena toimijana myöskään Euroopan parlamentin osalta muodosta aina kovin yhtenäisen oloista avoimen julkisen keskustelun tilaa. Tämän lisäksi myös päätöksentekojärjestelmä on mielletty monikansallisuutensa vuoksi jokseenkin haavoittuvaiseksi siltä osin, että tietyillä voimakkailla etujärjestöillä voi olla melko isoakin painoarvoa, vaikka unionin lainvalmistelutyössä (Eriksen & Fossum 2012). Pienoista paradigman muutosta on ollut havaittavissa, vaikkakin Euroopan komission puheenjohtajat ovat saaneet hyvin totutusti laajaa tukea Euroopan parlamentissa näiden kolmen komisison puheenjohtajan kausien ajalta tarkasteltuna Komission puheenjohtajan usein integraatiovetoinen ja yhtenäisyyksiä korostanut linjapuhe on siis kohdennettu melko selvästi tietyille EU-myönteisille puolueille, kuten Euroopan parlamentaariselle ryhmälle nimeltä Euroopan kansanpuolueen ryhmä (EPP), jonka riveistä niin Barroso, Juncker kuin Von der Leyenkin ovat päätyneet Euroopan komission puheenjohtajiksi. Siinä missä EU-kriittiset puolueet sijoittuvat puoluekentän sekä vasemmalle että oikealle laidalle, keskialueen suuret puolueet ovat EU-myönteisiä. Mikäli jokin suurista puolueista haluaisi haastaa kilpailijansa muuttamalla omaa suhtautumistaan unioniin aikaisempaa varauksellisemmaksi, koalitionmuodostus edellyttäisi osin liittoutumista epätyypillisten partnereiden kanssa (Mykkänen & Paakkunainen 2014, 187).

Vaikka tämä tutkielma käsittelee ensisijaisesti Euroopan komission puheenjohtajien pitämiä puheita ja näin ollen ensisijaisesti Euroopan unionin toimielimistä juuri Euroopan komissiota, niin on useastakin eri syystä tarpeen selventää vuosien 2010–2023 eri muovautumisia ja prosesseja keskittyen paitsi vaaleihin niin myös Euroopan parlamentin kokoonpanoihin tänä ajanjaksona. Paitsi, että se ilmentää suhtautumista kansallisen tason päätöksentekotoimintaan, niin samalla se osoittaa myös Euroopan yleisiä linjoja, jotka ovat ylikansallisessa demokratiassa keskittyneet integraation ilmentymiin. Suurta vaihtelua näiden pääteemojen osalta kuitenkaan vain yhden tai kahden vaalikauden tiimoilta ei ole hahmoteltavissa.

Europuolueiden organisatorinen ja toiminnallinen tehokkuus on sidoksissa niiden jäsenpuolueisiin, jotka ovat vastuussa europuolueiden tavoitteiden edistämisestä niin kansallisella kuin Euroopan tasolla. Europuolueiden hallitseva piirre onkin jäsenpuolueiden itsenäinen asema ja liikkumavapaus. Europuolueiden kansalliset jäsenpuolueet ovat vanhoja järjestöjä, joiden identiteetti ja poliittinen profiili ovat useimmissa tapauksissa muovautuneet vuosikymmenten saatossa. Ei myöskään pidä väheksyä käytännön esteiden, kuten kielimuurin ja maantieteellisen etäisyyden, merkitystä. (Mykkänen & Paakkunainen 2014, 37.)

Integraatio on projektina niin valtaava ja perustavanlaatuinen konsepti, että on kiistanalaista väittää, että Euroopan unionin integraatiovetoisuus olisi nimenomaisesti joko vasemmistolainen tai oikeustolainen projekti. Tähänastisen integraatiokehityksen valossa on myös vaikea osoittaa sen pääasiallista suuntaa tai vaikutusta sen tarkoittaen niin kovin monelle äänestäjälle kuin poliitikollekin eri asioita. On hyvä muistaa, että integrationvetoisuus voidaan nähdä yhtäältä rauhanprojektin tosiallisena jatkumona, mutta myös puhtaasti esimerkiksi taloudellisena päämääränä. Tämän vuosituhannen alussa vasemmistopuolueiden kannatuksen lasku eri puolilla Eurooppaa on myötävaikuttanut EU:n politiikan markkinavetoisuuteen (Mykkänen & Paakkunainen 2014, 37).

Puolueiden tai Euroopan poliittisten ryhmittymien tiimoilta tilanne on ainakin statistiikan valossa selvempi. Havainnollistavat kuvat ja kuviot löytyvät tämän tutkielman seuraavilta sivuilta. Euroopan komissioiden puheenjohtajien puoluepoliittisena taustana on ollut niin José Manuel Durão Barroson, Jean-Claude Junckerin kuin myös Ursula von der Leyenin kohdalla Euroopan kansanpuolueen ryhmä (EPP). Tämän lisäksi Euroopan unionissa on pitempään vaikuttanut EPP:n johdolla keskustaoikeistolainen enemmistö. Palaan alla olevien kuvaajien tiimoilta selventämään paitsi Euroopan kansanpuolueen ryhmän merkitystä Euroopan komission puheenjohtajien valitsemisiin ja puheisiin niin myös selventämään sitä yhteyttä, jolla Euroopan komission puheenjohtajien valinta tehdään kunnioittaen ja kuunnellen Euroopan unionin parlamenttivaalien tulosta. Etenkin Euroopan unionin viestinnässä tähän viitataan saksankielisellä termillä *Spitzenkandidaten-System.* Näiden lisäksi tulen vielä pureutumaan Euroopan parlamentin vaihteleviin paikkajakoihin eri vaaleissa, eli erittelemään miksi paikkamäärät eroavat toisistaan merkittävästi ja miten Euroopan parlamentin ryhmittymien muutokset saattavat olla hedelmällisiä tulokulmia puhuttaessa Euroopan komission puheenjohtajien valinnoista ja heidän pitämistään puheista.

Seuraava taulukko 1 kuvaa pääaineistoa niin, että siitä selviää ajankohta, puhuja sekä nimet englanniksi ja suomeksi. Osaltaan tärkeä huomio on se, että unionin tila -puheille annetaan nykyhetkeä lähentyessä herkemmin täsmentäviä tai luovia lisänimiä.

Taulukko 1. Unionin tila -puheiden listaus.

Puhuja	**Nimi englanniksi**	**Nimi suomeksi**	**Päivämäärä**
José Manuel Durão Barroso	State of the Union 2010	Unionin tila 2010	7. syyskuuta 2010
José Manuel Durão Barroso	European renewal – State of the Union Address	Euroopan uudistaminen – Puhe unionin tilasta 2011	28. syyskuuta 2011
José Manuel Durão Barroso	State of the Union 2012	Puhe unionin tilasta 2012	12. syyskuuta 2012
José Manuel Durão Barroso	State of the Union Address 2013	Puhe unionin tilasta vuonna 2013	11. syyskuuta 2013
Jean-Claude Juncker	State of the Union 2015: Time for Honesty, Unity and Solidarity	Unionin tila 2015: Rehellisyyden, yhtenäisyyden ja solidaarisuuden aika	9. syyskuuta 2015
Jean-Claude Juncker	State of the Union Address 2016: Towards a better Europe - A Europe that Protects, Empowers and Defends	Unionin tila 2016: Kohti parempaa Eurooppaa, joka suojelee, tarjoaa mahdollisuuksia ja puolustaa	14. syyskuuta 2016
Jean-Claude Juncker	State of the Union Address 2017: Wind in our Sails	Unionin tilaa koskeva puhe 2017: Tuulta purjeissamme	13. syyskuuta 2017
Jean-Claude Juncker	State of the Union Address 2018: A Perpetual Responsibility	Unionin tila 2018: Suvereeni Eurooppa - on aika toimia	12. syyskuuta 2018
Ursula von der Leyen	State of the Union Address: Building the world we want to live in: A Union of Vitality in a World of Fragility	Puhe unionin tilasta 2020: Tehdään maailmasta sellainen, jossa haluamme elää: Elinvoimainen unioni haavoittuvassa maailmassa	16. syyskuuta 2020
Ursula von der Leyen	State of the Union Address: Strengthening the Soul of Our Union	Puhe unionin tilasta 2021: Unionin sielun vahvistaminen	15. syyskuuta 2021
Ursula von der Leyen 2022	State of the Union Address: Union that Stands Strong Together	Puhe unionin tilasta 2022: Unioni seisoo vahvana yhdessä	14. syyskuuta 2022
Ursula von der Leyen 2023	State of the Union Address: Answering the Call of History – Deliver Today, Prepare for Tomorrow	Vastaus historian kutsuun - toimitaan tänään, valmistaudutaan huomiseen	13. syyskuuta 2023

On tarpeen selventää sitä seikkaa, mikä liittyy puheen kohteena olevaan Euroopan parlamentin muodostukseen. On huomionarvoista selventää, että komission puheenjohtajan omalla puoluetaustalla tai poliittisella asennoitumisella voi olla vaikutuksia hänen sanavalintoihinsa riippuen siitä, millainen Euroopan parlamentin koalitio kulloinkin on. Käsittelen tässä lyhyesti myös paikkajaon selkeyttä ja kokonaismäärää jaettavista paikoista. Noin perusperiaatteiltaan äänestys on Euroopan parlamentin (EP) osalta selvä. Euroopan parlamentti muodostaa yhden Euroopan unionin keskeisistä toimielimistä, johon äänioikeutetut EU-kansalaiset valitsevat jäsenet suorilla vaaleilla aina viiden vuoden toimikaudeksi kerrallaan. Yhtäältä Euroopan unionin alueella europarlamenttivaalit toimitetaan yhtenäisesti ainakin melko tarkan aikaikkunan rajoissa, mutta kukin jäsenvaltio järjestää vaalit omien kansallisten lainsäädäntöjensä puitteissa. Äsken jo mainitsemani Euroopan parlamentin jäsenmäärä on kuitenkin alati vaihtuva ja on jo yksinään jälleen hyvä osoitus siitä, miten ylikansallisessa monista toimielimistä koostuvassa järjestelmässä toimitaan. Vaihtuvista Euroopan parlamentin jäsenmääristä ylempänä ilmoitetuissa taulukoissa ja kuvioissa on vastannut ensi kädessä Eurooppa-neuvosto, sillä EU:n perussopimus määrittää Euroopan parlamentin jäsenmäärän. Euroopan parlamentti tekee jäsenmääristä ja jäsenvaltioiden välisistä paikkajaoista aloitteen, joka päätetään Eurooppa-neuvostossa. Euroopan parlamentin jäsenmäärä on EU:n perussopimusten mukaisesti enintään 751. Kullakin jäsenvaltiolla voi olla enintään 96, mutta vähintään 6 jäsentä. Jäsenmäärästä ja jäsenvaltioiden välisestä paikkajaosta päättää Eurooppa-neuvosto parlamentin tehtyä asiasta aloitteen (vaalit.fi). Nämä kyseiset päätökset tulevat julki aina hyvissä ajoin ennen seuraavaa merkittävää äänestysajankohtaa. Esimerkkinä vaalikauden 2024–2025 paikkajakopäätös tehtiin jo 22.9.2023. Tarkempi selvitys paikkajaoista ja koalitioista löytyy tämän tutkielman liiteosiosta.

Edellä mainituista paikkajaoista voidaan sanoa sen verran, että jo tietty koalitioon keskittynyt pidempiaikainen tendenssi on ollut ilmeistä jo paljon ennen näitä vuoden 2010 aikaisia tai sen jälkeisiä Euroopan parlamentteja. Helin ja Nurminen (2017, 75–76) ilmaisevat, että vuoden 1999 vaaleissa EPP siis vahvisti asemansa suurimpana ryhmänä. Se ohitti sosialistit selvästi eikä ole luopunut tuosta asemastaan sen jälkeen. Kuitenkin tällä vuosituhannella sekä sosialistit että konservatiivit ovat hävinneet kannatustaan pienemmille ryhmille. Kuten aiemmin on tullut mainittua, niin EPP eli Euroopan kansanpuolueen ryhmä on ollut tässä tutkielmassa keskeisten komissioiden puheenjohtajien poliittisena ryhmänä. Sen lisäksi, että EPP on puolueena ollut komissioiden puheenjohtajien jonkinasteisena tukijana niin samaa

voidaan hyvin pitkälti sanoa koko koalitiosta ainakin Barroson ja Junckerin kohdalla. Aina eurooppamyönteisempien puolueiden tuki ei ole kuitenkaan ollut aivan päivänselvää ja rutiininomaista vaalivoittojen juhlimista, mikä osaltaan on saattanut johtua niin kutsutun puoluekurin vähyydestä Euroopan parlamentissa verraten sen esiintymistä monissa muissa itsenäisten valtioiden parlamenteissa. Ajoittain yhden ryhmän epäyhtenäisyys voi olla toisen neuvotteluvaltti. Esimerkiksi ALDE-ryhmä oli vuoden 2014 parlamentin järjestäytymistä ja komission puheenjohtajan vaalia varten tehnyt tarvittavat laskelmat S&D-ryhmän hajautumisesta edellisen vaalikauden äänestyksissä. Näin se varmisti, että Junckerin EPP-ryhmä ei voinut täysin luottaa sosiaalidemokraatteihin Juncker-koalitiota muodostettaessa. (Ibid.) Kun nykyisen Euroopan parlamentin kuvitteellista selkänojaa tai eurooppamyönteistä asennoitumista ajatellaan komission puheenjohtaja Ursula Von der Leyenin taakse niin on selvää, että ilmapiiri on muuttunut aiempiin verraten. Vuoden 2019 vaalit muuttivat niin kutsutun suuren koalition perusrakennetta Euroopan parlamentissa poliittisten ryhmien painoarvojen ja istumapaikkojen osalta. Euroopan unionin parlamentin enemmistössä oli toiminut vuodesta 1979 vuoteen 2019 asti Euroopan parlamentissa maltillisen oikeiston EPP:n ja sosiaalidemokraattien S&D:n sekä liberaalien ALDE:n suuri koalitio.

Yksi merkittävä huomio, koskee sitä periaatetta, että Euroopan komission puheenjohtajien valinnan tulisi myötäillä Euroopan parlamenttivaalien tulosta. Niin sanottu kärkiehdokkaiden nimeämisen malli (saks. *Spitzenkandidaten-System*) ensinnäkin linkittää näiden toimielinten rooleja selvemmin niin myös antaa mahdollisuuden pohtia tulisiko vastavalittujen Euroopan komissioiden puheenjohtajien joko kiittää näissä tapauksessa EPP-ryhmää tai nimenomaisesti tiedostaa prosessin läpinäkyvyys paitsi politiikoille niin myös EU-kansalaisille ja tietoisesti sivuuttaa puoluepoliittinen asemansa. Jälkimmäinen katsantotapa on nopeasti vakiintunut nopeastikin sen jälkeen, kun kyseiseen malliin totuttiin. Tämän tutkielman analyysiosa palaa tähän kysymykseen etenkin siltä kohdin, kun on hedelmällistä pohtia, kenelle unionin tila -puheita suunnataan ja mitä puheilla toivotaan saavutettavan. Erityisen merkittävää on huomioida se, että Euroopan komission puheenjohtaja nimitettiin vuonna 2014 uudenlaisessa ympäristössä. Perustuslaillisin termein Lissabonin sopimuksessa oli solmittu merkittävästä muutoksesta, jossa vaadittiin, että Eurooppa-neuvoston valitsema ehdokas tulee Euroopan parlamentin hyväksyttäväksi. Vuoden 2014 vaalit järjestettiin eurokriisin alla, mikä oli polarisoinut eri jäsenvaltioiden suhtautumisia integraatiosta. Tämän huomion lisäksi on mainittava, että kärkiehdokkaiden nimeämisen malli ei muuttanut Euroopan unionia poliittisena järjestelmänä. Kuitenkin sen sijaan, että se olisi luonut uutta puoluepoliittista

kilpailua, niin se entisestään vahvisti pitkäaikaista koalitiota Euroopan parlamentissa. (Christiansen 2016, 992; oma suomennos.)

3.2 EU:n haasteet politisoituneessa keskustelussa

Tutkielman kannalta on tarpeellista selvittää Euroopan komission integraatiovetoisuutta, komission rakennetta ja komission puheenjohtajan roolia moniulotteisesti, sekä myös pohtia mahdollista puheenjohtajan roolia osana poliittisen instanssin liikkumavaraa. On selvää, että tietyille poliittisille toimijoille ja nimityksille on taustalla joukko sovittuja periaatteita ja tehtäviä kuin myös tiettyjä asenteellisia ja poliittisia rajoituksia.

Ensimmäiseksi on siis tarpeen perehtyä niihin raameihin, joissa Euroopan unionin tärkeät toimielimet toimivat ja millaisessa ristipaineessa ne ovat niin unionin sisällä kuin myös peilaten muuhun maailmaan ja eritoten unionin jäsenvaltioiden hallintoihin. Heti kättelyssä on huomioitava, että EU-lainsäädännöllinen kokoonpano on komission kannalta erityslaatuinen perussopimusten valvojan roolin johdosta.

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 17 artiklassa todetaan, että Euroopan komission tehtävänä on EU:n perussopimusten valvojana valvoa EU:n lainsäädännön soveltamista tarkkailemalla EU:n primaari- ja sekundaarioikeuden toteuttamista sekä varmistamalla, että oikeutta sovelletaan yhdenmukaisesti koko EU:ssa. Komissio valvoo EU:n jäsenvaltioiden yhdenmukaisuutta keräämiensä tietojen perusteella.

Mikäli EU:n jäsenvaltio ei noudata EU:n lainsäädäntöä, komissio saattaa lähettää sille ”virallisen ilmoituksen”, johon jäsenmaa voi laatia vastauksen omien havaintojensa pohjalta. Jos komissio katsoo yhä, että EU:n sääntöjä rikotaan, se lähettää perustellun lausunnon kyseiseen jäsenmaahan. Tässä perustellussa lausunnossa asetetaan määräaika, jonka kuluessa jäsenvaltion on noudatettava EU:n lainsäädäntöä. Mikäli jäsenmaa ei noudata asetettua määräaikaa, komissio saattaa viedä tapauksen Euroopan unionin tuomioistuimeen (Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 258 artiklan mukaisesti).

3.3 EU-integraatio yhteiskunnallisessa keskustelussa

On aika siirtyä paitsi unionin tila -puheiden esittelyn takia, mutta myös laajemminkin tutkielman aatteellisen ja yhteiskunta- sekä oikeusperusteistenkin luonteenpiirteiden vuoksi puhumaan keskeisestä akateemisen keskustelun kohdasta, eli luonnollisesti Euroopan yhdentymiskehityksestä.

Tarvetta Euroopan yhdentymiselle ja integraatiolle on perusteltu ja kuvailtu monesta eri näkökulmasta. Politiikan ja kansainvälisten suhteiden tutkimuksen näkökulmasta Euroopan integraatiota on kuvattu integraatioteorioiden avulla, joista keskeisimmät ovat federalismi, neofunktionalismi ja liberaali hallitustenvälisyys (Linden 2016, 13).

Tätä yhteiskunnallista keskustelua Euroopan integraation tiimoilta on käyty jo paljolti ennen nykymuotoisen Euroopan unionin syntyä tai muovautumista ja myöhemmin on kyetty paremmin jaottelun kautta täsmentämään millaisia *funktionalistisia* tai *federalistisia* ulottuvuuksia näillä sanomisilla oli silloisissa konteksteissa. No ennen tarkempaa paneutumista edellä mainittuihin osin historiallisiinkin esimerkkeihin on ensin selvennettävä paljon yleisempi ja laajempi rajaviiva integraatioteorioista erityisesti politiikan tutkimuksessa.

Helpoimmin nämä eri tulokulmat ovat selitettävissä seuraavasti:

I. Normatiiviset teoriat (kysymys Euroopan yhdentymisestä koskevien poliittisten tai ideologisten päämäärien esittämisestä)
II. Empiiriset teoriat (pyrkimyksenä selittää ja ymmärtää kansallisvaltioiden poliittisen, taloudellisen ja yhteiskunnallisen yhdentymisen syitä ja ilmenemismuotoja yleisellä tasolla tai erityisesti koskien Euroopan integraatiokehitystä.

Kuten kaikessa yhteiskuntatutkimuksessa, normatiiviset ja empiiriset elementit kietoutuvat yhteen myös integraatiotutkimuksessa, eikä niiden täydellinen erottaminen ole mahdollista. (Jääskinen 2007, 86.) Paitsi, että Euroopan unionin integraatiokehitys nähdään osana globalisoitumista, niin esiin nousee myös mielenkiintoisia ulottuvuuksia vallanjaosta, historiallisesta yhteenkuuluvuudesta tai siihen kuulumattomuudesta sekä myös edellä mainittujen federalistiset ja funktionalistiset muodot.

Mitä sitten federalistisesta suuntauksesta tulisi ajatella ja kuinka merkittävänä tulokulmana se voidaan nähdä, kun arvostelemme paitsi EU:n nykytilaa niin myös sen historiaa ja yhdentymistä? Federalismi saattaa tarkoittaa eri ihmisille eri asioita, mutta sitä yhdistää ainakin kolme yhteistä ominaispiirrettä. Federalismi on ensinnäkin enemmän normatiivista kuin analyyttista. Toiseksi federalismin kannattajat ovat laajasti samaa mieltä siitä, että kansallisvaltiot ovat menettäneet olemassaolonsa oikeutuksen, koska ne eivät kykene takaamaan kansalaistensa poliittista ja taloudellista turvallisuutta. Kolmanneksi, federalistit ovat yhtä mieltä siitä, että federaation, joka koostuu kahdesta tai useammasta hallinnon tasosta, tulee syntyä sen jäsenten vapaasti luovuttaessa valtaansa federaation keskushallinnolle, ei voimankäytön tuloksena. (Linden 2016, 13.)

Jos asiaa tarkastellaan hieman enemmän oikeusoppineiden näkökulmasta, niin federalismilla, jolla tarkoitetaan käsitystä, jonka mukaan poliittiset organisaatiot olisi järjestettävä liittovaltionomaisesti, niin se nähdään käytännön järjestelmänä varsin hierarkkisena. Tulen tämän tutkielman tätä seuraavassa kappaleessa käsittelemään myös sitä, mikä painoarvo tai muistijälki tällä on, kun puhumme hallitustenvälisyydestä tai teoriasta useamman tason hallinnasta.

Alkuperäisenä näkemyksenä Jääskinen (2007) luonnehtii asian seuraavasti teoksessaan *Euroopan unioni: oikeudelliset perusteet:*

I. eri päätöksentekotasot on määritelty ja eroteltu toisistaan *perustuslaillisessa säädöksessä*;
    a. näitä päätöksentekotasoja ovat paikallinen, alueellinen, kansallinen, ylikansallinen ja kansainvälinen
II. kullakin päätöksentekotasolla on oma oikeudellinen suojattu toimivaltansa: ja
III. alempien päätöksentekotasojen yksiköille on turvattu mahdollisuus osallistua ylemmän tason päätöksentekoon.

Edellä mainittua melko lämmintäkin liittovaltioitumiskeskustelua puidessa on pakko vielä tehdä selvyyttä ja näkyvyyttä sen tiimoilta, millainen vaikeasti havainnoitavakin abstraktio Euroopan unioni on ja mistä se koostuu. On muistutuksena tietysti mainittava, että EU on jaettua valtaa. EU:lla ei ole yhtä, itsestään selvästi korkeinta vallankäyttäjää. Sillä ei ole presidenttiä, hallitusta ja suvereenia lainsäätäjä-parlamenttia, kuten kansallisvaltioilla tai

liittovaltioilla. Riippuu sekä aiheesta että näkökulmasta, kuka kulloinkin on EU:n korkein vallankäyttäjä. (Helin & Nurminen 2017, 15.) Äskeisellä abstraktiolla on esimerkiksi viitattu EU:n omien rajojen puuttumiseen, sillä kyseessähän ovat kansallisvaltioiden, tässä kohdin jäsenmaiden valtiollisia rajoja. Tämän lisäksi EU on iso kasa erinäisiä sopimuksia ja myöskin eri vahvuista käytäntöä. Siitä käytänteestä on vaikea saada kaikenkattavaa listausta sen kattaessa esimerkiksi vapaata liikkuvuutta, vaihto-ohjelmia, rahoituksia, lakeja ja tuotestandardeja ja keskinäisriippuvuutta vahvistavaa kauppaa ja yhteistoimintaa. Jos siis johdattelee asiaa vielä tiukemmin sen ympärille millaisena konstruktiona Euroopan unionia voidaan pitää, niin on huomioitava mahdollisuus siitä, että tietyt osat, toimielimet tai piirit Euroopan unionissa ovat federalistisia tai ainakin federalistisempia kuin toiset.

”In varietate concordia” eli ”Moninaisuudessaan yhtenäinen” on ollut Euroopan unionin tunnuslauseena vuodesta 2000 ja sen lisäksi EU:lle on ajan saatossa pyritty luomaan hyvin kansallisvaltion omaisina pidettyjä muita symboleita. Euroopan unionin symboleita ovat määrämuotoinen lippu, tarkoitusta ja vakaumusta kuvastava tunnuslause tai motto, juhlallinen ylistävä hymni, oma virallinen yleinen juhlapäivä sekä raha. Euroopan lipussa olevaa kahdentoista kultaisen tähden sikermää, ”Marian kehrää” käytettiin ensin Euroopan neuvoston (EN) merkkinä, mutta nykyään se toimii paitsi Euroopan unionin niin laajemminkin eurooppalaisen identiteetin tunnuksenomaisena symbolina, jota varsin usein käytetään myös heraldisen tunnuksen, vaakunan sijasta. Schumanin julistusta korostaakseen ja muistaakseen Euroopan unionille on valittu myös yhteinen juhlapäivä, eli Eurooppa-päivä, jota vietetään 9.5. ja yhtenä perin nationalistisena tunnuksena on vielä huomioitava EU:n hymni, joka perustuu Ludwig van Beethovenin Oodi ilolle -sävellykseen.

Sen lisäksi, että moninaiset Euroopan unionin tai sen edeltäjien tunnukset ovat ihmisten mielessä jo kovinkin tunnustettuja ja huomioituja niin löytyy unionin symboleilta myös konkreettista ja koherenttia säädöstaustaa. Olkoonkin, että Euroopan unionin perustuslain luonnoksessa oleva Euroopan unionin tulevaisuuskonventin ehdotus jäi vaan ehdotukseksi, sillä sitä ei koskaan ratifioitu, niin sen huomiot unionin tunnuksista ovat yleisesti hyväksytyt. Ehdotus sopimukseksi Euroopan perustuslaista IV osastossa, 1 artiklassa esittelee asian unionin tunnuksista seuraavanlaisesti:

> *”Unionin lipussa on sinisellä pohjalla kahdentoista kultaisen tähden muodostama ympyrä.*

Unionin hymni on ote Ludwig van Beethovenin yhdeksännen sinfonian Oodista ilolle.

Unionin tunnuslause on: erilaisuudessaan yhdistynyt.

Unionin raha on euro.

Toukokuun yhdeksättä päivää juhlitaan kaikkialla unionissa Eurooppa-päivänä."

On siis sangen perusteltua sanoa, että eurooppalainen identiteetti on jotain, jolle on yritetty jokseenkin keinotekoisesti ja luomalla rakentaa yhtäläistä ominaislaatua tai vähintäänkin uskoa tai tunnetta siitä. Nykyaikaisessa retoriikassa ja jokseenkin kärjistyneemmässä yleisessä yhteiskunnallisessa dialogissa on usein korostettu identiteetin kaksi tärkeää puolta. Miellyttävämpää ja myönteisempää kuvaa esimerkiksi eurooppalaisesta identiteetistä on helpompaa pyrkiä luomalla kuvaa ja keskustelua sisälle ottamisesta, mieluummin kuin ulos rajaamisesta. Joidenkin ulos rajaamista tai toiseutta ei mielellään hyvin julkisesti mainita, mutta Euroopan historiassa se ei ole kuitenkaan ollut perin harvinainen ilmiö. Eurooppalainen identiteetti ei ole ympäristölleen immuuni, omavarainen kokonaisuus. Kuten kaikki identiteetit, se sisältää jälkiä siitä, mitä se sulkee ulkopuolelleen (Kuusela & Bruun 2009, 132).

Juuri näiden hahmoteltavien yhtäläisyyksien perusteella on tärkeää sukeltaa Euroopan unionin ulosanteihin kuten EU-kuvan julkiseen muodostamiseen puhuttaessa Euroopan komission puheenjohtajan vuotuisista unionin tila -puheista. Euroopan unionin toiminnasta kuin myös siihen liittyvästä tutkimuskirjallisuudesta useimmiten muistetaan juuri integraatio eli yhdentyminen, mutta usein myös muistuttaen EU:n merkittävästä luonteesta rauhanrakentajana Euroopassa. Euroopan identiteetti on melko vaikeaselitteinen ja alituisessa murroksessa ja haastamisen kohteena oleva asia ja vaikka seuraavat alaluvut ja luvut tulevat käsittelemään Euroopan unionin merkittäviä haasteita tai kritiikin kohteita kuten subsidiariteettiperiaatetta, demokratiavajetta, läpinäkyvyysvajetta, voimakasta komission teknokraattisuutta ja toisaalta oikeusvaltioperiaatteen edellytyksiä niin samoja juurisyitä on osaltaan löydettävissä Euroopan historiasta ja euroidentiteetin hapuilevassa rakentamisessa.
Jo aiemmin mainituista symboleista, niiden luomisesta ja käytöstä on mainittava sen verran, että tämänkaltainen lipuin ja lauluin luotu identiteetin tuntu on osaltaan huonosti iskostunutta

1800-luvun kansallisvaltioiden harjoittaman nationalismin kaltaista toimintaa. Motosta ja tunnuslauseesta on löydettävissä myös historiallisempia viitteitä euroidentiteetin rakentamiselle, joskin useita niistä on valjastettu käyttöön vain myönteisessä valossa. Tämäkin tutkielma tulee keskittymään paljolti Euroopan unionin ja sen edeltäjien perussopimuksiin, jotka juontuvat roomalaisesta oikeudesta. Euroopan laillisuusperusteita käsittelevässä keskustelussa on paljon käsitteellisiä erityispiirteitä ja vieläpä sisältäen monia konnotaatioita eri historiallisissa kerroksissa. (Tuori & Björklund 2019, 3.)

Euroopan oikeushistoriassa roomalainen oikeus tarkoitti muinaisen Rooman valtakunnan oikeutta, mutta ennen kaikkea se tarkoitti oikeusperinnettä, joka tunnetaan myös nykyään yleisemmin siviilioikeutena. Yhtenä esimerkkinä on itse roomalaisen oikeuden käsite. (Tuori & Björklund 2019, 3.) Moninaiset Euroopan maat edustavat siis eri oikeusjärjestyksiä, kuten siviilioikeutta painottavia (engl. *civil law*), romaanis-germaanisia, sekä tietysti tapaoikeutta tai tavanomaista oikeutta (engl. *common law*) korostavia. Näiden edellä mainittujen erojen lisäksi on myös muistettava unionioikeuden muovautuvan kysymys- ja oikeusaloittain. Unionioikeus muodostuu EU:n primäärioikeudesta ja sekundäärioikeudesta kuten jo tässäkin tutkielmassa on tullut se ilmaistua, mutta siihen kuuluu ensimmäisen pilarin eli yhteisöpilarin ylikansallisen EY-oikeuden ja yhteisöoikeuden lisäksi myös II- ja III-pilarin toimintaa säätelevä hallitustenvälinen normisto. (Jääskinen 2007, 29.) Kyseisessä pilarijärjestelmässä oli ainakin paperilla hahmotellummat rajat sen tiimoilta, oliko päätöksenteko enemmän ylikansallista kuten yhteisöpilarissa tai enemmän hallitusten välistä, kuten yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa käsittelevässä toisessa pilarissa.

EU:n politiikan kolme ohjaavaa pilaria ovat sittemmin Lissabonin sopimuksen yhteydessä jätetty käytänteiltään ja isosti retoriikaltaankin taakse, mutta pilari ei ole sanana kuitenkaan täysin EU-diskurssista kadonnut. Hyvänä esimerkkinä voidaan mainita Junckerin komission 2014-2019 Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari, jossa peräänkuulutettiin esimerkiksi yhtäläisiä mahdollisuuksia pääsystä työmarkkinoille, oikeudenmukaisista työoloista ja sosiaalisesta suojelusta ja osallisuudesta.

Erityisesti euroidentiteettiä luotaessa on ollut kenties helppo todeta Euroopan unionin jäsenmaiden toimivan jokseenkin yhtenäisesti niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla perustaen väitteensä yhtenäiseen historialliseen oikeusperustaan. Ei sovi kuitenkaan unohtaa, että kansallisella tasolla oikeusjärjestykset eroavat toisistaan ja on selvää, että myös

keskeisiä periaatteita on lähestytty useasta tulokulmasta. Yksi merkittävä periaate on myös Euroopan unionia niin kuin sen jäsenmaitakin sitova oikeusvaltioperiaate, jonka tulisi mahdollistaa julkisen vallan käytön toteutuvan aina lainsäädännön asettamissa rajoissa. Erityisesti Euroopan unionin sisällä olevat erot saattavatkin ilmetä pienempien nyanssien tiimoilta.

On selvää, että ainakin lainsäädäntötyössä prosessien tulisi olla demokraattisia ja moniarvoisia, mutta joskus julkisen vallan käyttöä on hankala huomata tai konkretisoida sen ollessa tilanteesta riippuen hyvinkin erilaista. Asia, mikä on toisinaan korostunut myös nykypäivän Euroopan unionin politiikassa, on politisoitunut ja lyhytjänteinen puhe myös edellä mainitut seikat ovat liitettävissä Euroopan unioniin kohdistettuun luottovajeeseen paitsi institutionaalisin osin niin myös toiminnoiltaan ja käytänteiltään.

Eurooppalainen valta ja politiikka eivät aina löydykään instituutioiden ja vahvistuvan mutta edelleen heikkovoimaisen europarlamentarismin julkivastuista. Toimeliaan ja omaa eurokieltään kehittävän byrokratian lisäksi tasapainottelu toimielinten välillä ja kansallisten valtakompromissien avulla rauhoitettu yhteistyö, indikaattorein ja asiantuntijaverkoin sekä konsulttidemokratialla täydennetty pehmeä valta. (Mykkänen & Paakkunainen 2014, 11.)

Tutkielman kannalta ei ole perusteetonta perehtyä edellä mainittuihin myös osin historiallisiin tulokulmiin puhuttaessa Euroopan tai eurooppalaisten identiteetistä, sillä sen ponteva ja oikeanlainen puolustaminen ja korostaminen saattaa tehdä poliittisesta toiminnasta myös globaalilla tasolla ihmisten mielestä oikeutetumpaa, perustellumpaa ja vahvempaa, kenties jopa legitiimimpää. Eurooppalaisuuden ja maanosan oman dynaamisen historiansa painoarvoa ja myös siihen kohdennettua kritiikkiä voidaan myös tunnustella heijastaen identiteettinäkemyksiä unionin tila -puheisissa. Kuten Kuusela ja Bruun (2009, 133) asiaa esittelevät niin, kysymys eurooppalaisesta identiteetistä ja sen teoretisoinnista on poliittisesti tärkeä. Identiteetin muotoutumisen seuraukset ja sen tuottamat sisä- ja ulkopuolisuuden tunteet ovat olennaisia Euroopan käsitteelle. Toisin sanoen on tärkeää Tässä tutkielmassa käsitellä unionin tila -puheissa tämän asian huomiointia ja tiedostamista. Mikäli identiteettirakennelmaa yritetään puolustaa, niin puolustetaanko sitä myös ottamalla kantaa sen negatiivisiin tai negatiivisina pidettyihin tuntemuksiin juuri, vaikka eksklusiivisuudelta osin. Identiteetit eivät ole itsenäisiä eivätkä vakaita kokonaisuuksia. Ne eivät ole muuttumattomia vaan dynaamisia käsitteitä. Ne yhdistävät symbolisia rakenteita menneeseen,

nykyisyyteen ja tulevaan sekä antavat jatkuvuutta ja johdonmukaisuutta. (Ibid.) Iso osa Euroopan unionin identiteetin symboleista ovatkin menneestä, mutta tietyiltä osin on valittu jokseenkin turvallisempia sektoreita tai aiheita. Ei ole esimerkiksi järin yllättävää, että Euroopan unionia yhdistänyt yhteisvaluutta euro seteleissään sisältävät merkittäviä arkkitehtuurisia taidenäytteitä mieluummin kuin historiallisia henkilöiden muotokuvia. Erityisen vaikeita tavoitetoimia voidaan pitää varsinaisten kulttuuristen yhteensovittamisten ohella myös tutkiessa erilaisia eurooppalaisia oikeus- ja talouskulttuureita. Emme voi irrottaa talouskulttuuria yhteiskunnasta ja maaperästä, josta se on kasvanut. Sitä eivät oivaltaneet vallankumoussosialistit, jotka uskoivat voivansa ympätä keskusjohtoisuuden liberaaliin talouskulttuuriin tai ”neokonservatiivit”, jotka ovat sittemmin vaatineet valtiojohtoisuuden maaperästä kehittyneen yhteiskunnan ja kansantalouden liberalisointia. (Toivanen 2005, 50.) Vuosituhannen vaihduttua Unionin sisäisen kehityksen kannalta ongelmaksi onkin tullut poliittisen johdon kyvyttömyys hyväksyä talouskulttuurien eroja (ibid).

3.4 Puitesopimuksen roolista

SEUT (Sopimus Euroopan unionin toiminnasta) puolestaan on pitkä ja toiminnallinen. Alun perin se on oikeastaan vuonna 1958 voimaan tullut Euroopan talousyhteisön EEC:n perustamissopimus, moneen kertaan muutettuna. Siinä määritellään unionin politiikat ja toimivallat sekä se, miten toimivaltaa käytetään. Se on sopimus, joka määrittelee kunkin toimielimen vallan ja toimintaperiaatteen käytännössä. (Helin & Nurminen 2017, 23.)

Jotta tutkimuksen tulokulma ja 2000-luvun yleinen diskurssin muutos ylikansallista päätäntävaltaa koskien tulisi paremmin ymmärretyksi, on syytä katsastella erityisesti vuoden 2008 niin kutsuttua Lissabonin sopimusta, ja sen pintaperusteisen katsannon jälkeen keskittyä sitä seuranneeseen vuoden 2010 puitesopimukseen. Lissabonin sopimuksen valmistelu aloitettiin jo heinäkuussa 2007, kun Eurooppa-neuvoston kesäkuussa 2007 käynnistämälle hallitustenväliselle konferenssille (myöhempänä HVK) annettiin tehtäväksi laatia uudistussopimus, jolla "vahvistettaisiin laajentuneen unionin tehokkuutta ja demokraattista legitiimiyttä ja lisättäisiin sen ulkoisen toiminnan yhtenäisyyttä" (Hallitustenväliset konferenssit 2023). Sopimus allekirjoitettiin Lissabonissa 13. joulukuuta 2007 muuttaen toimivaltasuhteita ja nimikkeitä tullessaan voimaan 1. joulukuuta 2009. Unionin perustamissopimuksiksi siis tulivat sopimus Euroopan unionista ja sopimus Euroopan unionin toiminnasta (konsolidoitu eli ajantasaistettu toisinto EUVL C 202).

Kyseisen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ensimmäisessä artiklassa luetaan auki selkeästi se, minkä takia puhumme nykyään niin arki- kuin tutkimuskielessäkin unionista emmekä yhteisöstä. SEU:n ensimmäinen artikla vuoden 2016 konsolisoidusta toisinnosta selventää, että

> *”Tällä sopimuksella korkeat sopimuspuolet perustavat keskenään Euroopan unionin, jäljempänä ’unioni’, jolle jäsenvaltiot antavat toimivaltaa yhteisten tavoitteidensa saavuttamiseksi.*
>
> *Tämä sopimus merkitsee uutta vaihetta kehityksessä sellaisen yhä läheisemmän Euroopan kansojen välisen liiton luomiseksi, jossa päätökset tehdään mahdollisimman avoimesti ja mahdollisimman lähellä kansalaisia.*
>
> *Unioni perustuu tähän sopimukseen ja sopimukseen Euroopan unionin toiminnasta, jäljempänä 'perussopimukset'. Kummallakin sopimuksella on sama oikeudellinen arvo. Unioni korvaa Euroopan yhteisön, jonka seuraaja se on.”*

SEU (Sopimus Euroopan unionista) on lyhyt ja perustuslaillinen. Sen ensimmäinen versio tehtiin vuonna 1992 Maastrichtin sopimuksessa, jonka nojalla Suomikin aikoinaan liittyi unioniin. Sillä perustetaan EU, määritellään sen arvot ja päämäärät, keskeiset oikeusperiaatteet sekä toimielimet. SEU:ssa on myös määräykset unionin yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Siinä mahdollistetaan jäsenmaiden tiiviimpi yhteistyö, jos jotkut haluavat edetä integraatiossa muita nopeammin. (Helin & Nurminen 2017, 23.)

Ennen paneutumista vuoden 2010 puitesopimukseen, on kuitenkin vielä huomioitava Lissabonin sopimuksesta seurannut tarkistusmenettelyn muutos hallitustenvälisiin konferensseihin liittyen. Jäsenvaltioiden hallitusten edustajien konferensseissa on ollut useamman kerran myös hyvin vaikuttavia muovaamis- ja tarkistustoimenpiteitä, sillä niissä on keskusteltu ja sovittu nykyisen EU:n perussopimusten muutoksista. Ennen vuonna 2009 voimaantullutta Lissabonin sopimusta tämä oli ainoa menettely, jolla voitiin tarkastaa perussopimuksia (niin kutsuttu *tavanomainen tarkistusmenettely*).

Kuten sanottu, Lissabonin sopimus muovasi sitä tapaa, miten Euroopan alueella olevat ylikansalliset toimielimet suhteutuvat a) muihin ylikansallisiin mutta myös b) kansallisiin toimielimiin nähden. Yksi tällaisia asioita oli päätös puheenjohtajan aseman poliittista

mandaattia koskien. Komission puheenjohtajan valinnassa ja nimittämisessä otetaan huomioon Euroopan parlamentin vaalien tulos, mikä lisää puheenjohtajan aseman poliittista legitiimiyttä. Puheenjohtaja vastaa kollegiona toimivan komission sisäisestä organisaatiosta kuten myös komission jäsenten nimityksistä, salkkujaosta ja eronpyynnöistä erityisolosuhteissa. Tämän tutkielman kannalta tärkein asiakirja on Lissabonin sopimusta seurannut puitesopimus.

Puitesopimus Euroopan parlamentin ja Euroopan komission välisistä suhteista (EUVL L 304) on osa yhteisön säännöstöä (ransk. *acquis communautaire*). Puhuttaessa Euroopan unionin oikeusjärjestelmän keskeisistä osista niin tulee usein käsiteltyä oikeutta, joka on osa tätä EU:n *säännöstöä.* EU:n säännöstä, josta usein käytetään ranskankielistä nimeä tai nimitystä *acquis communautaire* käsittää katon omaisen normiston, joka sitoo kaikkia Euroopan unionin jäsenmaita, ja koostuu erinäisistä yhteisistä velvoitteista ja oikeuksista. Normistoa muutetaan ja siihen tehdään myös lisäyksiä jatkuvasti. Säännöstöön kuuluvat perusoikeuksien sisällön lisäksi periaatteita ja tavoitteita kuin myös Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö. Lisäksi se kattaa unionin julki- ja päätöslauselmat, yhteiset ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan ja oikeus- ja sisäasioita koskevat asiakirjat sekä EU:n kansainväliset sopimukset ja jäsenmaiden keskenään solmitut unioninasioita koskevat sopimukset. (Erkkilä & Tiilikainen 2012, 41.)

Erityisesti tämän tutkielman kannalta merkittävää on paneutua siihen lyhyehköön lakitekstiin, joka määrittelee selvemmin Euroopan komission puheenjohtajan roolin. Komissiota johtaa puheenjohtaja, jonka valitsee parlamentti SEU 14 artiklan 1 kohdan mukaisesti. SEU 17 artiklan 6 kohdan mukaan komission puheenjohtaja:

> *”a) määrittelee suuntaviivat, joiden mukaisesti komissio hoitaa tehtäväänsä;*
> *b) päättää komission sisäisestä organisaatiosta varmistaakseen komission toiminnan johdonmukaisuuden, tehokkuuden ja kollegiaalisuuden;*
> *c) nimittää komission jäsenten keskuudesta sen varapuheenjohtajat unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkeaa edustajaa lukuun ottamatta”*

Tarkasteltaessa yleisemminkin Euroopan unionin toimintarakennetta ja muotoa niin on tarpeen huomauttaa kohtuullisen yhtenäisistä linjavedoista mitä tulee Euroopan komission ja *Eurooppa-neuvoston* toimintoihin ja toimintatapoihin kuin myöskin asenteellisiin ja käytännöllisiin rajauksiin. HE 23/2008 vp, s. 12 määrittelee Lissabonin sopimusta seuraavanlaisesti:

> *”Institutionaalisesti merkittävin Eurooppa-neuvostoa koskeva uudistus on pidempiaikaisen, neuvoston puheenjohtajuusjärjestelmästä erillisen puheenjohtajan valitseminen.”*

SEU 9 b artiklan mukaan:

> *”Eurooppa-neuvosto valitsee itselleen määräenemmistöllä puheenjohtajan 2,5 vuoden toimikaudeksi, joka voidaan uusia kerran. Määräenemmistö Eurooppa-neuvostossa on tällöin 72 prosenttia jäsenvaltioista ja 65 prosenttia väkiluvusta, koska päätös ei perustu komission ehdotukseen. Ehdokasasettelusta ei ole erityisiä määräyksiä, mutta SEU 9 b artiklan 5 ja 6 kohdasta, 9 d artiklan 6 ja 7 kohdasta ja 9 e artiklasta annetun julistuksen (nro 6) mukaan Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan, komission puheenjohtajan ja unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan virkojen täytössä on otettava asianmukaisesti huomioon unionin maantieteellinen ja väestöllinen moninaisuus. Käytännössä tämä tarkoittanee esimerkiksi sitä, etteivät nämä saa olla samojen valtioiden kansalaisia.”*

Edellisten huomionarvoisten seikkojen ohella, jotka liittyivät EU:n säännöstöön, niin on vielä tarpeen huomioida Lissabonin sopimuksesta seurannut muutos paitsi *suhteellisuus*- niin myös *toissijaisuusperiaatetta* koskien. Unionin lainsäädännön ja yhteistyön tiimoilta esiin nostetaan usein erinäisiä periaatteita, jotka liittyvät paitsi läpinäkyvään niin myös hyvään hallintoon. Suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaate ovat tutkielman tiimoilta kaikkein olennaisimmat ja tärkeimmät myös ajallisen muutoksensa johdosta. Suhteellisuusperiaatteella tarkoitetaan sitä, että unionin toimielinten säädöksillä ja muilla toimenpiteillä ei puututa enempään kuin on tarkoituksenmukaista ja tarpeellista tiettyjen tarkkojen tavoiteltujen päämäärien toteuttamiseksi. Lyhyemmin ja selkeämmin sanottuna toimenpiteet ja mahdolliset haittavaikutukset ovat syytä kohdistaa tarkemmalle laskelmoinnille tavoiteltavaa päämäärää silmällä pitäen. Suhteellisuusperiaate kuuluu unionin oikeuden johtaviin periaatteisiin velvoittaen unionin toimielimiä, jäsenvaltioita sekä yksityisiä tahoja.

Ajallisen muovautumisensa vuoksi toissijaisuus- tai subsidiariteettiperiaatetta voidaan pitää tutkielmaan peilaten vielä tärkeämpänä. Toissijaisuusperiaatteesta, josta joskus puhutaan subsidiariteetti- tai läheisyysperiaatteena, on ollut se perustavanlaatuinen idea kehittyessään, että unionin tulee toimia vain silloin, kun toiminnan tavoitteet ovat paremmin saavutettavissa unionin tasolla kuin kansallisesti, alueellisesti tai paikallisesti. Periaate siis nimensä mukaisesti kannustaa ja edellyttää päätöksien tekemisen mahdollisimman lähellä kansalaisia.

Ajallinen tärkeä muutoskohta subsidiariteettiperiaatetta koskien koskee Lissabonin sopimuksen uutta järjestelyä kyseisen periaatteen noudattamisen valvontaa varten. Kansalliset parlamentit valvovat toissijaisuusperiaatteen toteutumista, ja ne voivat vastustaa säädösehdotuksia, joiden katsovat rikkovan toissijaisuusperiaatetta. (Erkkilä & Tiilikainen 2012, 38–39.) Puitesopimuksen merkittävä unionin tila -puheita käsittelevä liite on tämän tutkielman liiteosiossa.

4 ANALYYSI

Tutkielman analyysi etenee unionin -tila puheista siten, että kategorisoitujen keskeisten luokkien huomiot nousevat esiin seuraavissa alaluvuissa. Tämä tutkielman osio kattaa paitsi analyysin tekovaiheita, niin myös niitä löydöksiä puheista, joita kolmen eri Euroopan komission puheenjohtajat pitivät. Koodauksen esittelyn jälkeen tämä neljäs luku kattaa henkilökohtaiset eroavaisuudet yleisellä tasolla kertoen esimerkiksi keskeisten sanojen esiintymistiheydestä. Tämän henkilökohtaisen osion jälkeen analyysiosan loput alaluvut eivät keskity henkilöihin vaan keskittyvät koodaamiskategorioihin. Merkittävimmät analyysiosan huomiot kiinnittyvät siis kategorisointien tuomiin huomioihin puheiden kohteesta ja roolista, integraatiosta ja fragmentaatiosta, arvoperusteisuudesta ja institutionaalisista muutoksista.

4.1 Analyysi monivaiheisena koodauksena

Tämä alaluku kattaa monivaiheisen koodauksen osat niiltä osin, kun niitä on ollut mahdollista sovittaa tähän kvalitatiiviseen tutkielmaan unionin tila -puheista, kun aikaisempi alaluku keskittyi enemmän yleisluontoisin vaiheisiin, joita on mahdollista läpikäydä riippuen analyyttisistä etenemistavoista ja koodausrakenteiden tavoitteista. Tässä kohtaa tutkielmaan liittyvä ensimmäinen vaihe tai koodausvaihe on siis nimenomaisesti identifioivaa avointa koodausta. Yksinkertaistettuna voitaisiin sanoa ensimmäisten koodausvaiheiden olevan paitsi grounded theory etenemistavan niin yleisenkin laadullisen tutkimusotteen mukaista niin, että moninaista ja merkitysrikasta aineistoa saatetaan hallittavampaan muotoon järjestelemällä ja toisinaan jopa joillain tavalla ensi alkuun yksinkertaistamalla. Helposti tämä on ymmärrettävissä sellaisin toimenpitein, joita tutkija tekee löytäessään ja liittäessään samankaltaisuuksia luotavasta aineistosta. Jotta unionin tila -puheita voitaisiin analyyttisesti vertailla paitsi puhujien kesken niin myös toisiinsa verraten niin tutkijan tässä oli pakko rajata tietty osa puheista jäämään varsinaisen tutkielmani aineiston ulkopuolelle. Lissabonin sopimuksen solmimisen ja ratifioimisen jälkeen, vuoden 2010 puitesopimuksessa unionin tila -puheille luotiin sopimusoikeudellista velvoittavuutta ja puheen pitämisestä tehtiin jonkin asteinen toimielinten toimintaan liittyvä instrumentti. Paitsi että kirjattu vaatimus pitää unionin tilaa -käsittelevä puhe on ollut voimassa vuodesta 2010 paperilla niin sen rooli myös EU-kuvan välittäjänä ja diskurssia luovana toimena on ollut vakiintuneempi.

Unionin tila -puheilla on vuoden 2010 jälkeen myös aina ollut sama pääasiallinen yleisö eli Euroopan parlamentti, joka käsittelee ja keskustelee unionin tila -puheesta täysistunnossa aina

syyskuussa varsinaisen Euroopan komission puheenjohtajan puhetilanteen päätteeksi. Johtuen siitä, että unionin tila -puheilla pohjustetaan komission linjavetoja niin luonteeltaan ja retoriikaltaan, kuin myös jonkin verran EU-kuvan tietoisen rakentamisen myötä erityisesti Euroopan parlamentille, niin on ollut perusteltua sivuuttaa ennen vuotta 2010 pidetyt sattumanvaraisemmat ja keskenään selkeästi eriävät unionin tila -puheet ja olla sisällyttämättä niitä osaksi tätä primääriaineistoa.

Avoimen koodauksen suomin edellytyksin on seuraavaksi perehdyttävä aineiston jaotteluun tiukkarajaisemmin ja enemmän aineistoa samankaltaisuuksien mukaan jäsennellen eli toisin sanoen avoimen koodauksen tiimoilta, joka on kattanut koko aineiston läpikäymisen niiltä osin, kun on mahdollista muodostaa kategorioita ja niiden alle hierarkkisessa järjestyksessä, tai ulottuvuuksiltaan ulotettavia ominaisuuksia. Vaikka luvussa kaksi olen muodostanut joitain unionin tila -puheiden mahdollisuuksista ennakolta, niin se ei ole päässyt ennen aineistoon paneutumista vaikuttamaan suuremmin siihen, miten aineistosta on mahdollista löytää kategorisoitavia asioita. Tämä avoimen ja aksiaalisen koodauksen huomio tutkielmaa tehdessä on tässä kohtaa tarpeen avata ensinnäkin mainiten se pääasiallinen malli, joka halutaan aineistosta löytää, mutta tulen tässä ilmoittamaan myös sen alle rakentuvat jaottelut tai ulottuvuudet minkälaiseksi se voidaan vielä ”pilkkoa”. Useat koodikategoriat ovat selkeämpiä, eikä niille välttämättä ole helposti perusteltua ilmoittaa muuta kuin kaksi kohtuullisen toisensa poissulkevaa täsmennystä tai ulottuvuutta. Tässä tutkielmassa on vakiinnuttu useaan otteeseen grounded theory -mallin mukaisiin nimeämisiin myös koodausperusteiden kohdalla ja tämän tutkielman osio tulee pysymään edellä mainituissa avoimen, aksiaalisen ja selektiivisen koodauksen käsitteissä ja toiminnoissa. Useissa muissa laadullisen tutkimuksen käsikirjoissa on hyvin yleistä, että analyysiä tai koodausta tehdään niin sanotusti kierroksittain tai sykleittäin (ks. esim. Saldaña 2016).

Kategorinen tai koodattu lähestymistapa etenee NVivo-koodaamista tehdessä ensin karkeasti teemoittelemalla ja yksinkertaisin ja selventävä tapa, joskin myös hyvin yleinen on käsitellä unionin tila -puheita sektoriajattelun luomin mallinnuksin. Avoimen koodauksen vaiheena on ollut tarpeellista esimerkiksi siis katsoa tiettyjä mainintoja politiikka-alan tiimoilta ja etenkin aikaisempien unionin tila -puheiden tutkinnassa on yleensä kyetty käymään näitä kaikkia mahdollisia politiikka-aloja läpi, siitäkin huolimatta, että pääkohteena aiemmissa kirjallisuusjulkaisuissa ovatkin yleensä olleet maininnat talouden ympäriltä. Talouden

korostuminen on toki ymmärrettävää Euroopan komission linjapuheissa, sillä koko komissiolla Euroopan unionin toimielimenä on siitä kannettavanaan suurta vastuuta.

On tärkeää huomioida jaotellessa ja koodatessa aineistoa riippumatta täysin, missä ohjelmassa varsinaista koodaustyötä tekee, niin löydetty ja merkittävä kategoria voi olla yhden virkkeen mittainen tai kattaa sisälleen useita virkkeitä. Kyse on kuitenkin siitä, että sillä on eroteltava raja muuhun eroavaan tekstiin, joka ei sisälly juuri kyseiseen koodiin. Koodikategoriointeja, niiden ominaisuuksia ja ulottuvuuksia voi ilmentää seuraavasti tässä käyttäen hyväksi tämän tutkielman koodaustoimenpiteiden rakentamista.

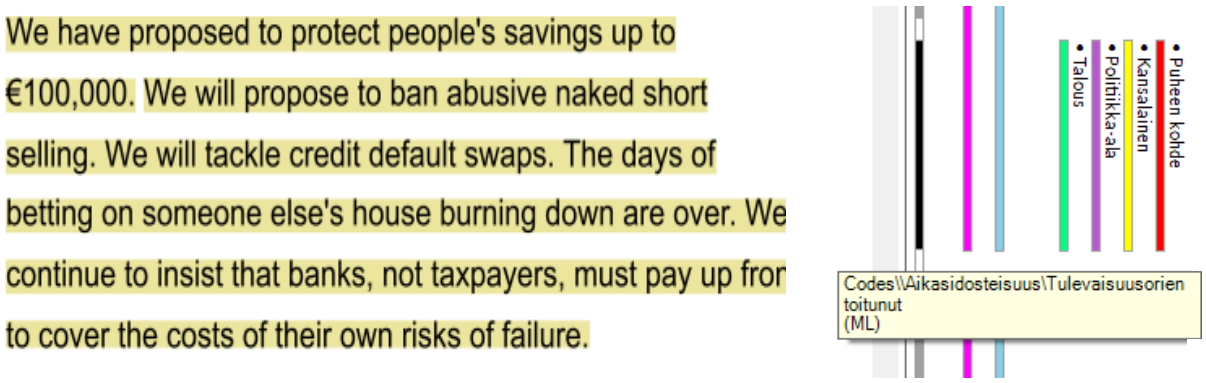

Kuvio 4. Koodausnäkymä Barroson vuoden 2010 puheesta NVivo 14-ohjelmassa

Kuvio 4:ssä nähtävillä olevista NVivo 14 -yleistyökalun koodauksista on tarpeen selventää muutamia seikkoja. Ensinnäkin se sisältää vasemmalla korostetun huomioin yksittäisestä eristettävästä asiakokonaisuudesta, joka on pilkottu ja hahmoteltu useampaan koodiin. Aineistossani ja koodaustoimissa kaikki koodit ovat tulleet luoduksi silmällä pitäen niiden hierarkkisia suhteita ja ominaisuuksia. Hyvänä esimerkkinä yllä olevasta kuvasta voidaan mainita esimerkiksi *puheen kohde*. Tässä tekstiotteessa on induktiivis-abduktiivisen keinoin löydettävissä tai hahmoteltavissa joku kohdeyleisö tai kohdeyleisöt, joiden korviin tietty asia on tullut tärkeäksi ilmaista. Erityisesti puheen kohteen osalta on ollut kohtuullisen perusteltua jaotella koodien ominaisuuksia ja ulottuvuuksia vielä tarkemmin ja kenties selkein tapa on ollut jaotella tätä kyseistä koodia vielä eritellen.

On selvää, että monet asiakokonaisuudet, sanonnat ja ajatukselliset kokonaisuudet ovat luonteeltaan sellaisia, että ne menevät useampaan koodiin samanaikaisesti tai välttävät helppoa jaottelua muutoin, mutta esimerkiksi sellaiset asiasanat, kuten ylempänä esitetyt ilmaisut kansalaisten säästöistä *(*engl. *people's savings*) sekä veronmaksajista (engl.

taxpayers). Tätä perinnettä pitemmälle vietynä on siis luontevaa etsiä aineistosta kategorioita, löytää niille ominaisuuksia ja ulottuvuuksia, jotka olisivat perusteltuja ja jotka auttaisivat löytämään moninaisesta tutkielma-aineistosta olennaisia ja myös uusia löydöksiä. Jo edellä mainittujen politiikka-alojen lisäksi oli hyvin selkeää pyrkiä vastaamaan niihin perustavanlaatuisiin kysymyksiin, joita tällaisella unionin tila -puheella voi olla. Talousvetoisen, kohtuullisen teknokraattisen ja puheenjohtajavetoisen komission on määrä pitää vuotuisia puheita ja niille on luotu jopa säädöstausta. Merkittäviä tulokulmia ja aineiston koodauksia on ollut mahdollista löytää näiden seikkojen ympäriltä, ja sen takia olen eritellyt ne seuraaviksi omiksi alaluvuikseen.

Seuraavat kuviot ovat koostettu Euroopan komission puheenjohtajien puheista aina neljän vuoden osalta. Europarlamenttivaaleja seuranneina saman vuoden ajankohtina, syyskuussa 2014 ja 2019 komissioiden kokoonpanot eivät olleet selvillä niin, että unionin tilaa käsittelevää puhetta olisi voitu pitää, ainakaan niin, että yleisönä olisi ollut Euroopan parlamentti kokoontuneena täysistuntoon ja valmiina keskustelemaan ja haastamaan komission toimikauden linjauksia. Vuoden 2010 puitesopimus edellyttää nimenomaisesti euroalueen eli unionin tilaa koskevan puheen pitämistä ja sitä seuraavan keskustelutilaisuuden järjestämistä. Vaikka euroalue on hyvin korostettuna jäsenvaltioidensa sijainnin takia, niin useimmiten EU komissionsa johdolla myös saa reilun asteista mandaattia toimia tiettyjen arvojen ja toimien puolestapuhujana myös kansainvälisimmillä areenoilla.

Seuraavat kuviot ovat luotu samaa menetelmää noudattaen. Ensimmäisenä työvaiheena puheet koostettiin yhteen Euroopan komission puheenjohtajien perusteella. Sen jälkeen niistä aineistoista eli neljästä unionin tila -puheesta koostetusta aineistokokonaisuudesta vietiin NVivossa kartoitus läpi ja tässä tutkielmassa ylempänä olleet kuvat ja kuviot ovat olleet aina samasta datasta koostetut eri kuvantamistoteutukset, jotka sisältävät paitsi eri visuaalisia ilmeitä niin sen ohella myös eri attribuutteja ja aineistoperusteisia nyansseja. Ylempänä kuvioissa ilmenneet koostetut sanapilvet (engl. *word cloud)* ovat etenkin uudemmissa artikkeleissa saavuttaneet jonkinasteisen suosion, sillä vaikka niitä toisinaan voidaan pitää viihteellisinä, niin niiden ansiona voidaan kuitenkin pitää sitä, että se ilmentää jo nopealla vilkaisulla datan luonnetta. Sijaintien, värien tekstien kokoerojen ja tekstien ja lihavointien avulla on helppo erottaa keskeisimmät sanavalinnat koostetuista unionin tila -puheista. NVivo-työkalu tarjoaa myös yhteenvedon tai tiivistelmän (*summary),* jota olen muokannut ja myöhemmin Excel-ohjelmassa lisännyt visuaalisen nyanssin. Alkuperäisessä NVivo-

yleistyökalussa, versiosta riippumatta se tarjoaa yhteenvedon, joka sisältää relevantin toistuvan sanan lisäksi seuraavat sarakkeet: sanan pituus (*length),* sanan esiintyvyys tai lukumäärä (*count),* sekä painotettu prosenttiosuus (*weighted percentage)*. Painotetulla prosenttiosuudella sanan esiintymistiheys suhteutetaan kaikkien laskettujen sanojen kokonaismäärään, jolloin kokonaissumma ei ylitä sataa prosenttia. Merkittävien sanojen esiintyvyyttä on paremmin havainnollistettu tuloksissa diagrammein ja sanojen pituus on jätetty lopputulosteesta. Hakuparametreissä NVivo oli määritetty etsimään 100 yleisimmin toistuvaa sanaa valitusta neljän puheen aineisosta kerrallaan, mutta haun suorittamiselle on valittavissa useita tulokseen vaikuttavia tekijöitä. NVivo antaa tässä kohdin muutamia ryhmittelyyn *(grouping)* liittyviä vaihtoehtoja. Hakua muuttavia valittavia parametrejä on viisi:

I. Tarkat vastaavuudet (*Exact matches e.g. ”talk”*)
II. Samavartaloisten sanojen kanssa (*With stemmed words e.g. ”talking”*)
III. Synonyymien kanssa (*With synonyms e.g. ”speak”*)
IV. Sanojen kanssa, joilla erityisempi merkitys (*With specializations e.g. ”whisper”*)
V. Sanojen kanssa, joilla yleisempi merkitys (*With generalizations e.g. ”communicate”*)

Ylempiä ryhmittelyyn liittyviä asioita on tarpeen vielä tässä kohtaa tarkentaa. Merkittävää sitä on selventää sen vuoksi, että on perusteltua käydä läpi NVivossa suoritettu haku, sen eri hakuparametrit ja ne juurisyyt miksi aineisto on esimerkiksi tietyn kielinen ja miksi olen tutkielmassa päätynyt kertomaan vain haun tarkoista vastaavuuksista. Merkittävien sanojen esiintymistiheys auttaa hahmottamaan ja selkeyttämään useimmin esiintyviä sanoja tai käsitteitä ja joissain tutkimuslähtökohdissa tätä olisi voitu myös käyttää siihen, että aineistosta olisi mahdollista jopa tunnistaa mahdollisia teemoja. Sekä tarkemmissa koodaustoiminnoissa kuin myös tässä pintapuolisemmassa aineiston kuvaamisessa on aineiston asettama kielikohtainen rajaus. Tutkielman analysoitavaksi kieleksi tutkittavaa aineistoa myöten muodostui siis englannin kieli, mikä oli myös pidettävä mieli siinä kohtaa kuin oli tarpeen miettiä kuinka tarkoilla rajaustoimenpiteillä sanahakua tai merkittävien sanojen tiheyttä oli selvitettävä. Jos sanatiheyttä mittaavan haun muodostaa siten, että siellä on mukana sanoja, joilla on joko yleisempi tai erityisempi merkitys, niin on tarpeen pitää mielessä saman sanarakenteen mahdolliset useat merkitykset. Esimerkkinä muun muassa riviä tarkoittava englanninkielinen sana *row* pitää sisällään monia merkityksiä:

I. Substantiivina (engl. *noun*) argumenttia

II. Verbinä (engl. *verb*) soutamista
III. Substantiivina (engl. *noun*) riviä

Tämän vuoksi oli selkeyden nimissä haettava englanninkielisestä aineistosta vain tarkkoja vastaavuuksia. Tämän lisäksi NVivo-yleistyökalu sisältää vielä merkittävän hakua muuttavan sisäänrakennetun ominaisuuden, mikä poistaa merkityksettömiä sanoja lopullisista tulosteista. Tietokonealalla näitä kutsutaan hukka- tai poistosanoiksi (*stop words).* Ohjelma mahdollistaa hukkasanojen lisäämisen myös manuaalisesti, mutta pääasiallisena lähtökohtana se sisältää jo valmiiksi sellaisia mahdollisia hakusanoja, jotka ovat yleisiä, mutta joilla ei ole suurta roolia informaatiosisällöiltään. Erityisen usein juuri englannin kielen kohdalla näitä sanoja ovat juuri prepositiot tai konjunktiot.

1	european	232	2,14
2	europe	207	1,91
3	union	138	1,27
4	need	111	1,02
5	must	98	0,90
6	commission	89	0,82
7	also	78	0,72
8	member	75	0,69
9	states	74	0,68
10	economic	70	0,65
11	growth	68	0,63
12	crisis	63	0,58
13	political	63	0,58
14	world	59	0,54
15	euro	54	0,50
16	people	54	0,50
17	market	52	0,48
18	members	52	0,48
19	now	52	0,48
20	today	52	0,48
21	honourable	48	0,44
22	together	47	0,43
23	year	44	0,41
24	social	43	0,40
25	make	42	0,39
26	time	42	0,39
27	one	41	0,38
28	financial	40	0,37
29	let	40	0,37
30	means	40	0,37
31	way	40	0,37
32	area	37	0,34
33	future	36	0,33
34	new	36	0,33
35	single	36	0,33
36	countries	34	0,31
37	national	34	0,31
38	parliament	34	0,31
39	want	34	0,31
40	citizens	33	0,30
41	economy	33	0,30
42	president	30	0,28
43	see	29	0,27
44	work	29	0,27
45	common	28	0,26
46	global	28	0,26
47	next	28	0,26
48	policy	28	0,26
49	proposals	28	0,26
50	jobs	27	0,25

51	level	27	0,25
52	present	27	0,25
53	real	27	0,25
54	believe	26	0,24
55	decisions	26	0,24
56	institutions	26	0,24
57	values	26	0,24
58	years	26	0,24
59	budget	25	0,23
60	debate	25	0,23
61	agenda	24	0,22
62	come	24	0,22
63	confidence	24	0,22
64	energy	24	0,22
65	give	24	0,22
66	just	24	0,22
67	reform	24	0,22
68	take	24	0,22
69	treaty	24	0,22
70	state	23	0,21
71	really	22	0,20
72	still	22	0,20
73	back	21	0,19
74	monetary	21	0,19
75	necessary	21	0,19
76	set	21	0,19
77	clear	20	0,18
78	role	20	0,18
79	address	19	0,18
80	last	19	0,18
81	markets	19	0,18
82	banks	18	0,17
83	change	18	0,17
84	investment	18	0,17
85	many	18	0,17
86	action	17	0,16
87	community	17	0,16
88	even	17	0,16
89	first	17	0,16
90	forward	17	0,16
91	important	17	0,16
92	much	17	0,16
93	sector	17	0,16
94	stronger	17	0,16
95	support	17	0,16
96	without	17	0,16
97	act	16	0,15
98	ever	16	0,15
99	greece	16	0,15
100	stability	16	0,15

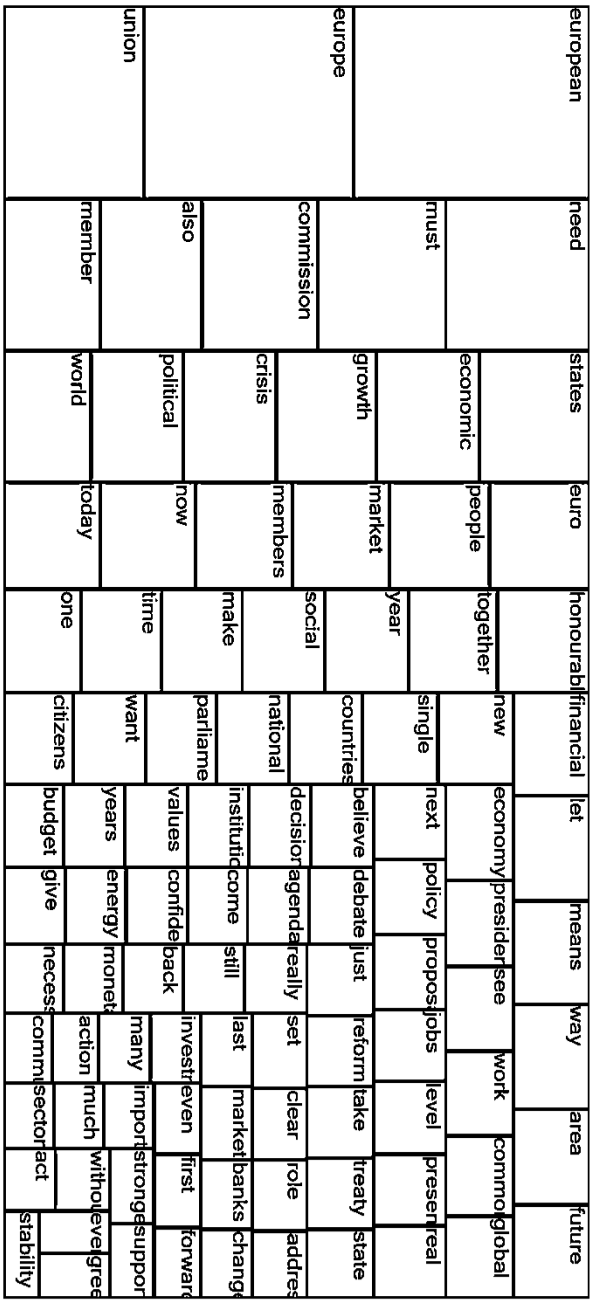

Kuvio 5. Barroson vuosien 2010–2013 unionin tila -puheet mainintatiheydessä

Kuvio 6. Barroson vuosien 2010–2013 unionin tila -puheet sanapilvenä.

1	europe	294	2,07
2	european	258	1,82
3	union	204	1,44
4	commissio	141	0,99
5	must	108	0,76
6	member	106	0,75
7	states	100	0,71
8	need	92	0,65
9	also	87	0,61
10	want	81	0,57
11	today	70	0,49
12	new	67	0,47
13	now	67	0,47
14	one	66	0,47
15	time	64	0,45
16	year	64	0,45
17	world	62	0,44
18	work	61	0,43
19	euro	60	0,42
20	parliament	59	0,42
21	people	55	0,39
22	president	55	0,39
23	national	53	0,37
24	take	44	0,31
25	common	43	0,30
26	united	43	0,30
27	first	42	0,30
28	europeans	41	0,29
29	crisis	40	0,28
30	solidarity	40	0,28
31	area	39	0,28
32	many	39	0,28
33	single	39	0,28
34	state	39	0,28
35	just	37	0,26
36	make	37	0,26
37	greece	36	0,25
38	law	36	0,25
39	means	36	0,25
40	better	35	0,25
41	last	35	0,25
42	political	35	0,25
43	together	35	0,25
44	way	35	0,25
45	social	34	0,24
46	change	33	0,23
47	economic	33	0,23
48	like	33	0,23
49	policy	32	0,23
50	citizens	31	0,22

51	market	31	0,22
52	billion	30	0,21
53	years	30	0,21
54	know	29	0,20
55	still	29	0,20
56	future	28	0,20
57	made	28	0,20
58	months	28	0,20
59	trade	28	0,20
60	come	27	0,19
61	continent	27	0,19
62	council	27	0,19
63	countries	27	0,19
64	efforts	27	0,19
65	end	27	0,19
66	investment	27	0,19
67	let	27	0,19
68	agreement	26	0,18
69	global	26	0,18
70	jobs	26	0,18
71	members	26	0,18
72	next	26	0,18
73	support	26	0,18
74	get	25	0,18
75	help	25	0,18
76	internation	25	0,18
77	million	25	0,18
78	well	25	0,18
79	alone	24	0,17
80	asylum	24	0,17
81	climate	24	0,17
82	institutions	24	0,17
83	life	24	0,17
84	never	24	0,17
85	part	24	0,17
86	proposing	24	0,17
87	refugees	24	0,17
88	speech	24	0,17
89	become	23	0,16
90	see	23	0,16
91	strong	23	0,16
92	across	22	0,16
93	back	22	0,16
94	course	22	0,16
95	economy	22	0,16
96	financial	22	0,16
97	much	22	0,16
98	stronger	22	0,16
99	already	21	0,15
100	believe	21	0,15

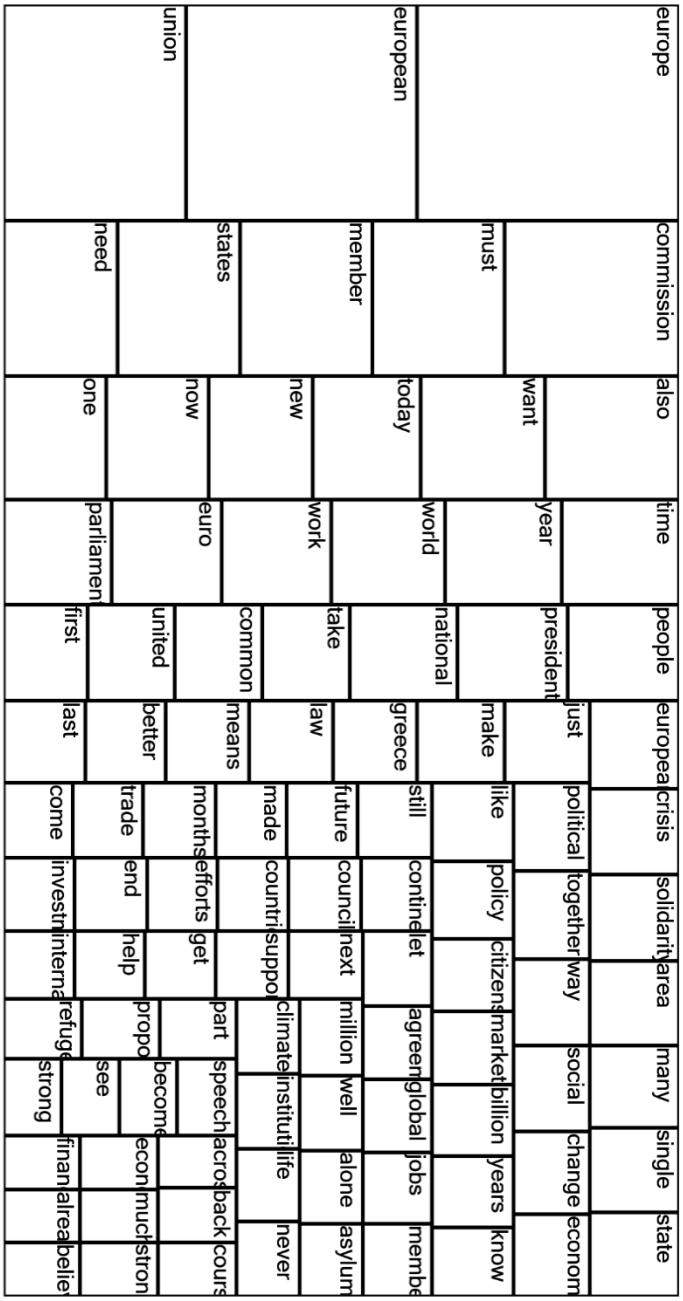

Kuvio 7. Junckerin vuosien 2015–2018 unionin tila -puheet mainintatiheydessä

Kuvio 8. Junckerin vuosien 2015–2018 unionin tila -puheet sanapilvenä

1	europe	192	1,26
2	union	122	0,80
3	european	109	0,72
4	world	98	0,64
5	need	95	0,62
6	new	79	0,52
7	work	72	0,47
8	members	68	0,45
9	honourable	67	0,44
10	people	67	0,44
11	global	64	0,42
12	must	64	0,42
13	time	63	0,41
14	also	62	0,41
15	want	62	0,41
16	today	60	0,39
17	future	57	0,37
18	make	56	0,37
19	together	52	0,34
20	now	50	0,33
21	one	47	0,31
22	commission	46	0,30
23	states	44	0,29
24	first	42	0,28
25	year	42	0,28
26	just	41	0,27
27	way	41	0,27
28	ukraine	40	0,26
29	member	39	0,26
30	digital	38	0,25
31	economy	36	0,24
32	market	36	0,24
33	companies	35	0,23
34	investment	34	0,22
35	support	33	0,22
36	every	32	0,21
37	industry	32	0,21
38	state	32	0,21
39	change	30	0,20
40	crisis	30	0,20
41	know	30	0,20
42	last	30	0,20
43	next	30	0,20
44	always	29	0,19
45	forward	29	0,19
46	years	29	0,19
47	climate	28	0,18
48	countries	28	0,18
49	war	28	0,18
50	energy	27	0,18

51	let	27	0,18
52	many	27	0,18
53	green	26	0,17
54	economic	25	0,16
55	like	25	0,16
56	live	25	0,16
57	never	25	0,16
58	pandemic	25	0,16
59	president	25	0,16
60	build	24	0,16
61	migration	24	0,16
62	values	24	0,16
63	around	23	0,15
64	europa	23	0,15
65	part	23	0,15
66	address	22	0,14
67	clear	22	0,14
68	europeans	22	0,14
69	good	22	0,14
70	jobs	22	0,14
71	law	22	0,14
72	put	22	0,14
73	speech	22	0,14
74	take	22	0,14
75	young	22	0,14
76	believe	21	0,14
77	get	21	0,14
78	important	21	0,14
79	moment	21	0,14
80	partners	21	0,14
81	pour	21	0,14
82	set	21	0,14
83	back	20	0,13
84	better	20	0,13
85	common	20	0,13
86	health	20	0,13
87	house	20	0,13
88	keep	20	0,13
89	million	20	0,13
90	rights	20	0,13
91	security	20	0,13
92	think	20	0,13
93	across	19	0,12
94	billion	19	0,12
95	business	19	0,12
96	data	19	0,12
97	life	19	0,12
98	long	19	0,12
99	look	19	0,12
100	millions	19	0,12

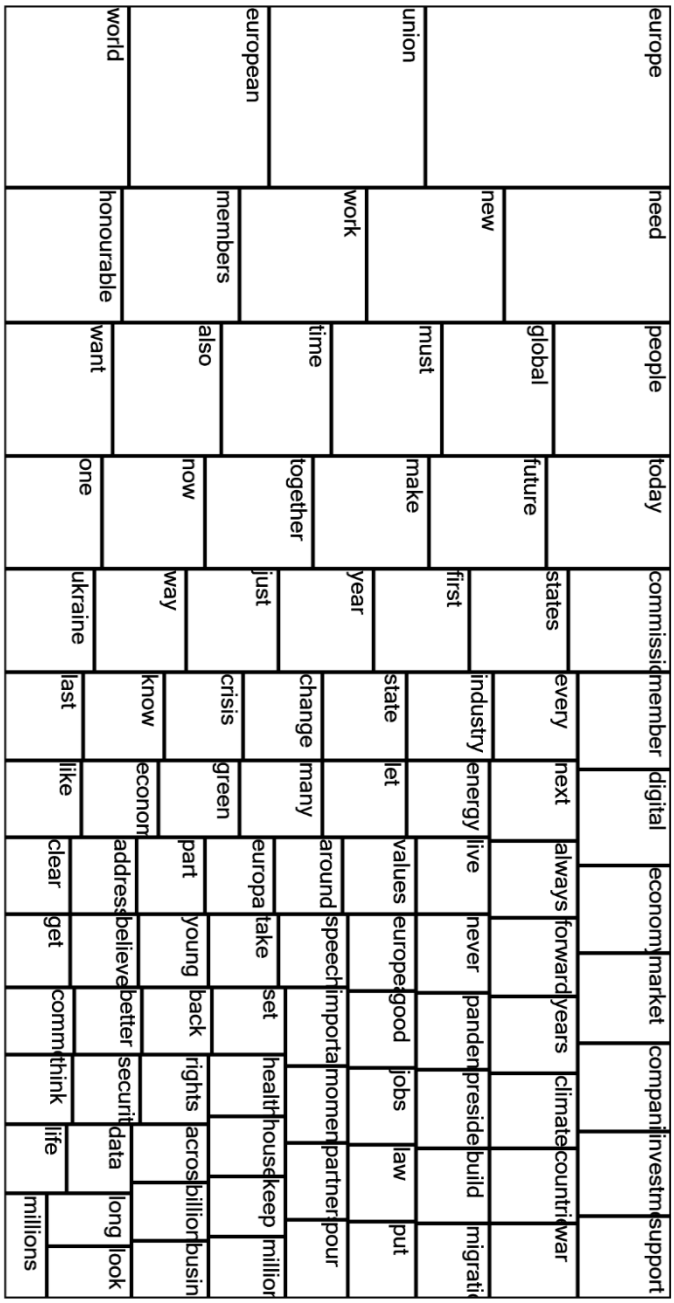

Kuvio 9. Von der Leyenin vuosien 2020–2023 unionin tila -puheet merkkisanoittain

Kuvio 10. Von der Leyenin vuosien 2020–2023 unionin tila -puheet sanapilvenä

4.2 Puheiden kohde ja rooli

Puheiden kohde ja sen mahdollinen muutos digitalisoitumisen yhteydessä ollut yksi tutkielman kannalta merkittävä tutkimusnäkökulma. Todellinen kysymys on siis muotoiltavissa monellakin tavalla, mutta pitkälti kyse on sellaisista asioista, kuten siitä onko Euroopan komission puheenjohtaja puheissaan sellainen, joka pyrkii ensisijaisesti välittämään EU-kuvaa poliitikoille, EU-kansalaisille vai jopa myös niille kansalaisille, jotka asuvat euroalueen ulkopuolella. Vielä tätäkin keskeisempää on kohdentaa ajatteluaan sen suuntaiseksi, että voitaisiin osoittaa puheissa olevan merkittävää muutosta kohti tavallista kansalaista. Mikäli tavallinen jäsenmaan kansalainen haluaa saada tiedon unionin tila -puheista, niin se on nykypäivänä helposti saatavilla ja mediahuomio juuri nimenomaisesti puheen pitämisen ajankohtana syyskuussa on ainakin jonkinasteista. Tietty painoarvo tämän asian mietinnässä on luonnollisesti siinä, millainen tyyli ja sisältö Euroopan komission kulloisella puheenjohtajalla on. Äänestäjään vetoamista se ei tyypillisimmin ainakaan kovin suorasti ole puheiden ajankohdan ollessa aina syyskuu. Toisekseen mitä jo tässä tutkielmassa useasti noteerattu Lissabonin sopimuksen jälkeinen puitesopimus nimenomaisesti velvoittaa komission puheenjohtajaa pitämään unionin tilaa käsittelevän puheen Euroopan parlamentin täysistunnolle, niin että puhetta seuraa aina keskustelu. Tietyllä tavalla ei ole siis tavatonta nähdä komission linjauksissa olevan sellaisia keinoja, joilla omille ideoille haetaan juuri toisesta Euroopan unionin toimielimestä kannustusta. Nämä komission puheenjohtajan ja komission työryhmien ideoimat tavoitteet ja toimet eivät ole tyypillisemmin mitenkään tavattoman yllättäviä. Erityisesti, kun kärkiehdokkaiden nimeämisprosessin (saks.

Spitzenkandidaten-System) ehdoin komission puheenjohtajan valinta myötäilee Eurovaalien tulosta. Tämä on johtanut tämän tutkielman aineiston puitteissa siihen, että edellä mainitut komission puheenjohtajat ovat ainakin näennäisesti voineet luottaa Euroopan parlamentissa toimivan ryhmän tukeen. On myös huomioitava, että puheita ei voi eikä tule erottaa siitä kontekstista, mihin se on auttamatta jäsennetty ja sen takia puheissa ilmenee myös paljon sellaista yleisluontoista virkamiesdialogia kuten ”arvoisa puhemies” ja ”arvoisat parlamentin jäsenet”. Vaikka puhe saattaakin olla ensisijaisesti kohdennettu europarlamentaarikoille, niin siihen ei voida päätyä vain äsken mainitun kaltaisten ilmauksien myötä. Välillisesti tavalliseen kansalaiseen viitataan useastikin. Hyvin usein sillä on saatettu korostaa ensinnäkin Euroopan unionin moninaisuutta ja taas kuitenkin toisaalta yhteneväisyyttä, sikäli kun monia kansallisuuksia mainitaan samassa lauseyhteydessä tai ainakin samassa kappaleessa.

> *40,000 households all over France will get a lower energy bill and 6,000 jobs will be created, thanks to Investment Fund-financed improved energy efficiency in buildings. In health clinics in Barcelona, better treatment will be available to patients through new plasma derived therapies, funded by the Investment Fund. In Limerick and other locations in Ireland, families will have improved access to primary healthcare and social services through fourteen new primary care centres. This is just the beginning, with many more projects like these to follow.* (Juncker 2015, 17–18)

Yllä olevassa Junckerin puheessa korostetaan yhteistä onnistunutta panosta tarjota terveydenhuoltoa koko EU-alueella. Se halutaan kuvata sellaiseksi prosessiksi, jossa koko Euroopan unioni jäsenvaltioidensa johdolla olivat mukana. Vaikka tavallisia EU-kansalaisia puheessa käsitelläänkin, niin varsinaisesti niitä ei voida kuitenkaan pitää puheiden kohteena, tai ainakaan ensisijaisena kohdeyleisönä. Esimerkkinä äskeisestä ovat vaikka se, että ” potilaat saavat Barcelonan terveyskeskuksissa parempaa hoitoa investointirahastosta rahoitettujen uusien plasmaan perustuvien hoitomuotojen ansiosta” tai että ”Limerickissä ja muualla Irlannissa perusterveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden saatavuus paranee neljäntoista uuden terveyskeskuksen ansiosta.”

Samalla lailla äänestäjä tai tavallinen EU-kansalainen tuodaan selvemmin esille myös Ursula von der Leyenin puheessa kuitenkin olematta myöskään tässä puheessa ensisijaista yleisöä tai vakuutettava korvapari.

> *Honourable Members, in just under 300 days, Europeans will take to the polls in our unique and remarkable democracy. As with any election, it will be a time for people to reflect on the State of our Union and the work done by those that represent them. But it will also be a time to decide on what kind of future and what kind of Europe they want. Among them will be millions of first-time voters, the youngest of whom were born in 2008. As they stand in that polling booth, they will think about what matters to them. They will think about the war that rages at our borders. Or the impact of destructive climate change. About how artificial intelligence will influence their lives.* (Von der Leyen 2023)

Muutama huomioitava seikka koskee ensinnäkin sitä muotoilua, miten äänestäjiin viitataan: ”Äänestäjien joukossa on miljoonia ensi kertaa äänestäviä, joista nuorimmat ovat syntyneet vuonna 2008” (engl. *Among them will be millions of first-time voters, the youngest of whom were born in 2008*). Toisin sanoen tällä voidaan paitsi herätellä europarlamentaarikkoja siitä, että vaalit merkkaavat arvostetussa demokratiassa vastaisuudessakin paljon, mutta merkittävä huomio on myös annettava sille, että nuori sukupolvi pyritään ottamaan vahvasti mukaan dialogiin. Vaikka siihen ei viitata, niin tyypillisemmin tämä osoittaa pitkäjänteisempää suhtautumista tulevaisuuteen. ”Antaessaan äänensä heidän on pohdittava, mikä on heille tärkeää. Heidän on otettava huomioon sota, jota käydään aivan rajoillamme. Ja tuhoisan ilmastonmuutoksen vaikutukset” (engl. *They will think about the war that rages at our borders. Or the impact of destructive climate change*). Viimeisin nostettu virke on kenties yksinkertaisuudessaan selkein ja täsmentävin: ”Sen, kuinka tekoäly vaikuttaa heidän elämäänsä (engl. *About how artificial intelligence will influence their lives*). On huomioitava se, että komission puheenjohtaja puhuu heidän elämistään (engl. their lives), eikä kohdista sanomaansa tavalliselle EU-kansalaiselle suoraan.

4.3 Institutionaaliset muovautumiset

Institutionaaliset luonteenpiirteet ovat olleet Euroopan unionin ja sen edeltäjien kohdalla vakituisessa murroksen tilassa: EU sisältää monia toimielimiä, joista usealla on jaettua erilaatuista valtaa ja oikeutta. EU on toimielinrakenteeltaan poikkeuksellinen, sillä ylikansalliselle toimijuudelle on luotu laillisuuspohjaa luopumalla tietyiltä osin ehdottomasta kansallisesta suvereniteetista. Sen lisäksi niin Euroopan unionin jäsenmaiden kuin muidenkin valtioiden kansalaisten keskuudessa ei olla samalla viivalla siitä, millä aloilla mikäkin taho on oikeutettu käyttämään valtaa tai päättämään. Toisin sanottuna eroavaisuuksia löytyy jo siitä,

millaisena EU nähdään ja mihin suuntaan sen tulee muuttua. Mielenkiintoisena ja ensisijaisena kysymyksenä voidaankin usein pitää sitä, onko kyseessä ensisijaisesti taloudellinen liittouma vai arvoperusteinen äänenkannattaja. Perusasennoitumisia on ollut selvästi havaittavissa jo ennen tämän tutkielman analyysiosan tarkempaa läpivientiä ja esittelenkin tässä seuraavasti koostettuna niin Barroson, Junckerin kuin von der Leyenin virkakausien unionin tila -puheet henkilöittäin. Kaikki edellä olevat kuviot ovat koostettu yhteensä neljästä puheesta. Barroson kohdalla puheista vuosilta 2010-2013, Junckerin osalta 2015-2018 ja Von Der Leyen vuosilta 2020-2023. On selvää, että tämä analysointimenetelmä on pääasiallisesti vain kokonaiskuvaa hahmottava ja kuvaileva, mutta NVivo yleistyökalu on sopiva myös luonnehtimaan laajempaa aineistokokonaisuutta, paitsi silloin kuin aineisto on samansuuntaista niin myös silloin kun samassa NVivo-projektissa on moninaista dataa. Pääasiallinen syy esitellä eri puheenjohtajien puheita koostetusti on ollut selventää puhujien ensisijaista luonnetta ja suhtautumista Euroopan komissioon. Sen lisäksi on ollut perusteltua selventää niitä nyansseja, millaisena Euroopan komissio nähdään, miten se suhtautuu yleisesti aloilla ja suhteessa muihin toimijoihin niin kansallisella kuin ylikansallisella tasolla. Osaltaan se myös kertoo siitä, mistä Unioni viestittää puheiden välityksellä. Sen lisäksi, että se on omiaan kertomaan siitä, mitä sektoreita Euroopan komission katsotaan olevan oikeutettu ensisijaisesti hoitamaan, niin sen lisäksi se osittain paljastaa, mikäli myös aika- tai henkilösidonnaisesti on havaittavissa muutosta ensimmäisen puheen ollessa vuodelta 2010 ja viimeinen vuodelta 2023. Myöhempänä tulen selventämään vähän niitä toimintaperiaatteita, joilla yleisluontoinen katsaus on toteutettu ohjelmassa ennen siirtymistä monivaiheisen koodauksen siivittämiin koodauksiin ja niiden tuottamiin tuloksiin.

Ei ole järin yllättävää, että Euroopan komission puheenjohtajien puheissa näkyy kautta linjan komission talouspainotteisuus. Siitä viestii paitsi toki sanapilvestäkin nähtävillä olevien talouteen liittyvien sanojen esiintymistiheys niin, myös se että koodaus vaiheessa hyvin useasti talousteemaisten kategorisointien alle meni laaja ja pitkä tekstiote. Se ei ole järin yllättävää ensinnäkään siksi, että Euroopan unionin moninaisista toimielimistä juuri Euroopan komissiolle on valjastettu merkittävimmät taloudelliset asiakysymykset ja toimet. Ei sovi unohtaa, että komissiolla on keskeisiä toimia, jotka liittyvät esimerkiksi lainsäädännöllisten ehdotusten tekemisiin, lainsäädännön ja muiden toimien täytäntöönpanon valvomisiin koko Euroopan unionin tasolla, mutta keskeistä komission toimessa on kuitenkin myös EU:n talousarvion hallinnointi. Tämä on osittain sidoksissa myös siihen, että komissio pääosastoissaan suunnittelevat ja toteuttavat Euroopan unionin kansainvälistyvää politiikkaa,

lainsäädäntöä sekä moninaisia rahoitusohjelmia. Sen lisäksi, että se hallinnoi unionin talousarviota ja erilaisia toimintaohjelmia niin Euroopan komissiolla on myös näkyvämpi rooli edustaa EU:ta myös ulkoisesti esimerkiksi kauppapolitiikassa. Komissiolla on mahdollisuus sakottaa suuriakin yrityksiä kilpailulakien rikkomisista. Komissiolla on laaja täytäntöönpanovalta yhteisölainsäädännön soveltamisessa. Komissiolla on tärkeä asema muun muassa kilpailu-, maatalous-, alue-, rakenne- ja kalastuspolitiikan hoidossa. Nämä politiikka-alueet kuuluvat EU:n yksinomaisen toimivallan piiriin (valtioneuvosto.fi).

Euroopan unionin päätöksenteon avoimuutta on muun muassa kritisoitu. Lissabonin sopimuksen jälkeen puitesopimuksessa 2010 velvoitettiin Euroopan komission puheenjohtajaa pitämään unionin tilaa -käsittelevä puhe, jota seuraa Euroopan parlamentin täysistuntokäsittely. On tärkeää ensinnäkin tässä osiossa paneutua siihen, millaisia piirteitä unionin tila -puheilla on vuodesta 2010 ollut jo pelkästään velvoitettuna puheaktina. Perusedellytykset ja kehykset ovat oikeudellisessa perustassa. Se on määrittänyt puheenpitäjän olevan komission puheenjohtaja, kuten se on myös rajannut paikan ja ajankohdan, mutta esimerkiksi pituutta ei olla lähdetty löyhärajaisestikaan sanelemaan. Tiettynä kasvaneena instrumentaalisena ja unionin tila -puheen asiaankuuluvuuden ja merkittävyyden piirteenä voidaan kuitenkin pitää sen ahkerampaa nimeämistä. Aiemmin tämän tutkielman toisessa luvussa on pohjustettu unionin tila -puheen nimeä, joka on aina ollut paitsi vuodesta 2010 niin myöskin ennen sitä suomennettu unionin tila -puheeksi (engl. *state of the union address).* Molnár & Harnos (2022, 63-64) selventävät, että yhtäläistä nimeämistä Yhdysvaltain presidentin pitämän puhetilaisuuden kanssa on selvästi ja tietoisesti haettu.

Millaisesta institutionalistisesta muovautumisesta voidaan siis puhua? Ensinnäkin on tarpeen mainostaa, että Euroopan unionia instituutiona ei oteta suoranaisesti pöydälle käsiteltäväksi vaan eri painotukset Euroopan unionista jäävät vaille selitystä. Kuten tässäkin tutkielmassa on jo useasti mainittu niin unionin talousvetoisuus, euroalueen talous, yhteinen rahaliitto ja jäsenvaltioiden yhteispanoksesta riippuva Euroopan keskuspankki ovat usein puheiden keskiössä. mutta institutionaalista perustavanlaatuista debattia ei tuoda esiin. Tällä tarkoitan sitä, että tieteellisissä monissa julkaisuissa Euroopan unioni nähdään ja tiedostetaan vaihtelevasti myös erilaisena instituutiona. Toisinaan puhutaan talousunionista ja toisinaan on menty pitkällekin niihin debatteihin, nähdäänkö Euroopan unioni esimerkiksi liittovaltiomallin omaisena. Puheet huomioivat useasti niin komission kuin Euroopan

unioninkin historialliset periaatteet, jotka nojaavat toki vahvasti taloudellisiin päätöksiin. Tästä keskeisimpänä esimerkkinä ovat hiili- ja teräsyhteisön luomisen pääperiaatteet sitoa riitelevät Euroopan keskeiset maat juuri taloudellisin kannustimin yhteiseen rauhanprojektiin Euroopan maanosassa. 2010-luvulla unioni on kyllä sanana saanut monenmoista vastinparia, mutta ne ovat olleet hyvin tyypillisesti olleet ensinnäkin talouspainotteisia ja toisekseen myös lopullisessa kuvassa varsin pieniä sivuhuomioita, kuten edellä.

> *We set out to complete an Energy Union, a Security Union, a Capital Markets Union, a Banking Union and a Digital Single Market. Together, we have already come a long way.* (Juncker 2017, 4)

Kuten edellä oleva puhekatkelma osoittaa niin, mainitut unionin kanssa esitetyt sanat liittyvät joko turvallisuus- tai talousteemoihin: ”Me päätimme viimeistellä energiaunionin (engl. *energy union*), turvallisuusunionin (engl. *security union*), pääomamarkkinaunionin (engl. *capital markets union*), pankkiunionin (engl. *banking* union) ja digitaaliset sisämarkkinat (engl. *digital single market*).”

Toisena merkittävänä asiana voidaan pitää itse puhetilanteen institutionalisoitumista. Sille on annettu laillisuusperuste, joka velvoittaa puheen pitämiseen ja se määrittää myös puheen pitämisen ajankohtaa. Kuitenkin on tarpeellista selventää miten tätä laillisuusperustetta tai sen velvoittavuutta tuodaan puheissa esille. Yhtäältä on perusteltua odottaa, että tämä institutionalisoitunut perinne puheiden nimeämisenkin myötä on ajateltu selventävän asiakysymyksiä ja linjauksia yhtäältä Euroopan unionin jäsenmaiden kansalaisille, mutta myös EU-poliitikoille. Ensisijaisesti näiden puheiden merkittävänä piirteenä voidaan ajatella, että täten Euroopan unioni haluaa linjata tekevänsä enemmän päätöksiä vastuullisesti, kansankielisesti ja myös läpinäkyvämmin. Toisaalta etenkin Euroopan parlamentti edustaa myös sopimusoikeudellisesti sitä joukkoa, joka on tarpeen huomioida, sillä unionin tila -puhe pidetään Euroopan unionin parlamentille, jonka jälkeen europarlamentaarikoilla on oikeus ja velvoite puida ja keskustella komission puheenjohtajan nostamista aiheista. Hyvin merkityksellistä on selventää kuinka virallisena tai velvoittavana tämä sopimusperusteinen velvoite puheiden pitämisestä nähdään. Europarlamentaarikot tietävät puheiden luonteen ja ajankohdan, joten on mahdollista olettaa, että kun puheissa mainitaan puheiden sopimustaustasta niin se kohdistettaisiin silloin enemmän tavalliseen kuulijaan. Ensisijaisena

kohteena puheille voidaan kuitenkin pitää Euroopan parlamenttia, mutta edellä mainitut selvennykset sopimuksesta ovat ajateltavissa olevan enemmän kohdistetut jäsenmaiden kuulijoille. On kuitenkin selvää, että kommunikoinnin helpottumisen myötä kansalaisille on muodostunut helpompi yhteys saada tietoa Euroopan komission puheenjohtajien vuotuisista unionin tila -puheista ja niiden sisällöistä. Merkittäväksi edellä mainituista teemoista nouseekin muun muassa se, kuinka moni komission puheenjohtajista katsoo niin, että unionin tila -puheen kokonaispituudesta ja asiasisällöstä kannattaa irrottaa siivu tämän mainitsemiselle. Puheita on kuitenkin alettu useammin nimetä, mikä on nähtävissä jonkinasteisena puheen institutionalistisena todentamisena ja väkevöittämisenä, joka osaltaan lisää tilaisuuden pontevuutta. Merkittävä huomio liittyen puitesopimukseen koskee vielä sitä pohdintaa, onko puitesopimuksesta mainitseminen tulkittavissa niin, että Euroopan unioni yrittää sillä tavoin vastata sille kohdistettuun kritiikkiin. Jos laillinen velvoite on läsnä myös niin, että puheiden voidaan katsoa viestittävän laajemminkin EU-kuvaa, on tarpeen huomioida, että Euroopan unioni komissionsa johdolla on joko pyrkinyt vastaamaan muun muassa demokratiavajeen ja läpinäkyvyyden kritiikkeihin. Muita mahdollisia vastinpareja, joita puheista on haettavissa ovat EU:n haasteina pidetyt demokratiavaje, subsidiariteettiperiaate, hyvä ja läpinäkyvämpi hallinto kuitenkaan unohtamatta rakenteellista eriytymistä, joka pääsääntönä on useimmin liitettynä integraatiokeskusteluihin. Toisaalta kuvitellun kritiikin vastaamisen sijaan asia saattaa olla kuten aiemmin kirjoitinkin, eli enimmäkseen mainittu siksi, että sillä pyritään tiedottamaan tai herättelemään Euroopan parlamenttia ja EU:n jäsenvaltioita. Selkeyden merkiksi on ilmoitettava, että seuraava puheen tekstikatkelma on osoittanut tutkielman aineiston aikarajauksella ainoaksi, joka käsittelee puitesopimusta suoraan, eikä tulevaisuutta silmällä pitäen ole syytä olettaa, että toista noin selkeää mainintaa puitesopimuksen roolista tulisi enää vastaisissa puheissa vastaan. Puitesopimuksen esitteleminen juuri alla olevassa Junckerin vuoden 2015 puheessa on pitkälti selitettävissä vain puitesopimuksen näennäisellä tuoreudella.

> *Today is the first time during my mandate as President of the European Commission that I have the honour to address this House on the State of our European Union. I would therefore like to recall the political importance of this very special institutional moment. The State of the Union address is foreseen explicitly by the Framework Agreement that governs the relations between the European Parliament and the European Commission. This Agreement provides that "[e]ach year in the first part-session of September, a State of the Union debate will be held in which the President of the Commission shall deliver an address, taking stock of the current year and*

> *looking ahead to priorities for the following years. To that end, the President of the Commission will in parallel set out in writing to Parliament the main elements guiding the preparation of the Commission Work Programme for the following year." The State of the Union address requires the President of the Commission to take stock of the current situation of our European Union and to set priorities for the work ahead. And it launches the interinstitutional process leading to a new Work Programme of the European Commission for the year ahead.* (Juncker 2015, 1–2)

Yllä olevassa Jean-Claude Junckerin puheen alussa, joka on nimetty sanoilla Unionin tila 2015: Rehellisyyden, yhtenäisyyden ja solidaarisuuden aika painotetaan nimenomaisesti institutionaalista perusjakoa. Hän aloittaa lyhyen alustuksensa jälkeen kertomalla että ”unionin tilaa käsittelevästä puheesta määrätään selvästi puitesopimuksessa, jolla hallinnoidaan Euroopan parlamentin ja Euroopan komission suhteita” (engl. *The State of the Union address is foreseen explicitly by the Framework Agreement that governs the relations between the European Parliament and the European Commission*). Tämän lisäksi, että Juncker pitää puitesopimuksen roolia merkittävänä ja todellisena viitatakseen siihen sanoilla ”määrätään selvästi” (engl. *foreseen explicitly*). Toinen selkeä toisinnon omainen institutionaalinen selvennys löytyy vielä tekstikatkelman loppupuolelta, jossa ilmaistaan, että ”samalla aloitetaan toimielinten välinen prosessi Euroopan komission tulevan vuoden työohjelman laatimiseksi (engl. *and it launches the interinstitutional process leading to a new Work Programme of the European Commission for the year ahead*). On kuitenkin huomioitava Junckerin puhekatkelmasta se, että se tuo paremmin selville ja julki puitesopimuksen antia siitäkin huolimatta, että vuoden 2010 puitesopimuksesta oli jo kulunut tuolloin viisi vuotta. Myös José Manuel Durão Barroso huomioi unionin tila -puheen näennäisen velvoittavuuden, mutta huomattavasti kevyemmin kuin mitä Juncker viisi vuotta myöhemmin.

> *It is a great privilege to deliver the first State of the Union address before this House. From now on the State of the Union address will be the occasion when we will chart our work for the next 12 months. Many of the decisions we will take this year will have long-term implications. They will define the kind of Europe we want. They will define a Europe of opportunity where those that aspire are elevated and those in need are not neglected* (Barroso 2010, 1–2)

Verraten Junckerin puheeseen niin Barroson tärkein huomio liittyen puitesopimuksen asiasisältöön koskettaa vain tiettyä aikataulutusta sivuuttaen puitesopimuksen

velvoittavuuden lähes kokonaan. Se enimmäkseen korostaa tietynlaisen uuden jatkumon aloittamista sanoessaan ”On suuri kunnia pitää ensimmäinen puhe unionin tilasta tälle parlamentille. Tästä alkaen puhe unionin tilasta on tilaisuus hahmotella työtämme seuraavien 12 kuukauden aikana” (engl. *From now on the State of the Union address will be the occasion when we will chart our work for the next 12 months).* Tämän lyhyen huomioimisen jälkeen Barroso siirtyy nopeasti yleisluontoisempiin teemoihin puheensa alkusivuilla.

Aiempaa keskeisempi institutionaalisena muutoksena nähtävä seikka koskee kuitenkin isompaa asiaa, kuin vaan sitä millaisena puitesopimuksen rooli nähdään EU-kuvan rakentamisessa tai Euroopan komission puheenjohtajan melko samansuuntaisissa ulostuloissa. Kenties merkittävimpänä institutionaalisena murroksena on nähtävissä komission muuttunut rooli jo pelkästään tämän aineiston aikarajauksen luomassa aikaikkunassa. Komissiota on pidetty ja edelleenkin pidetään Euroopan unionin monista instituutioista kenties eniten jopa teknokraattisena. Yhtäältä teknokraattisena pidettyyn komissioon liitetään paitsi myönteisiä niin myös kielteisiä asennoitumisia. Yhtäältä teknokraattisia instituutioita saatetaan joskus pitää kaikkea muuta kuin läpinäkyvinä prosesseissaan ja toisaalta EU:n instituutioiden muodostamassa verkostossa on myös joskus vaikea tehdä selkoa kunkin instituution vastuualueista. Toinen mielenkiintoinen tutkittava asia on kollegiaalisuuden käsite ja kuinka paljon esimerkiksi komission puheenjohtajien voidaan sanoa puhuvan joko omana itsenään tai koko komission edustajana. Mikäli unionin tilaa käsittelevät puheet suunnitellaan pitkälti siten, että se yrittää jo ennakoiden puolustaa tulevien linjauksiensa toimenpiteitä Euroopan parlamentin puhetta seuraavassa täysistunnossa, niin on selvää, että vaihtuvat Euroopan komission puheenjohtajat eivät voi ottaa suuria ja nopeatempoisia asennemuutoksia puheissaan. Merkittävä ja huomionarvoinen institutionaalinen murros koskee sitä, kuinka poliittisena instituutiona Euroopan komissio voidaan nähdä ja onko nykyajan tendenssi kääntymässä pois sellaisesta komissiosta, jossa sen rooliksi jää kollegiaalinen virkakoneisto, joka muistuttaisi enemmän riippumatonta erotuomaria poliittisella kentällä. Yksi heikentävä ja yleinen asennoituminen, joka liittyy tämänkaltaiseen erotuomarimaiseen asioiden hoitamiseen, on etenkin kriisiaikoina se, että päätöksenteko saattaa olla liian hidasta ja toimeenpaneva toimi liian tehotonta. Näitä asioita vielä voimistaa vaihtelevat asiakysymykset sen tiimoilta mielletäänkö asia sellaiseksi, joka voidaan katsoa koskettavan vain kansallisvaltiotasoa vai onko se luonteeltaan myös euroaluetta tai unionia keskeisemmin koskettava. Tämä keskeisin komisison roolin muutos poliittisen ja epäpoliittisen toimijan välillä on kenties se suurin ja merkittävin huomio, joka

aineistosta oli nostettavissa. Vielä Barroson toisen komissionsa kauden alussa hän paitsi henkilönä niin myös komissio muutoinkin korosti epäpoliittisia pyrkimyksiään ja halusi nähdä toimintansa enemmänkin riippumattomana välienselvittelijänä tai vastaavana erotuomarina.

> *I now see a willingness of governments to accept stronger monitoring, backed up by incentives for compliance and earlier sanctions. The Commission will strengthen its role as independent referee and enforcer of the new rules.* (Barroso 2010, 4)

Barroson sanavalinnoista on huomioitavaa se, että jo tätä kyseistä puhetta aiemmin, voimissaan on ollut sellainen *status quo,* joka korostaa komission vahvaa riiippumatonta tai epäpoliittista roolia. Kuten Barroso sen ilmaisi niin ”Komissio vahvistaa (engl. *strengthen*) rooliaan riippumattomana erotuomarina (engl. *independent referee*) ja uusien sääntöjen täytäntöönpanijana. Barroso kyllä puheessaan pyrkii korostamaan kansallisvaltioilta lähtöisin olevaa toivetta unionin tason ”tehokkaammasta valvonnasta” (engl. *stronger monitoring*), mutta se ei ole ajanut vielä tuolloin Euroopan komission puheenjohtajaa vaihtamaan mielipidettään tai linjaustaan siitä tulisiko Euroopan komission toimia erotuomarin sijaan myös poliittisena pelaajana. Komission rooli on sen jälkeen muovautunut kohti poliittisempaa toimijaa ja se on päätynyt myös unionin tilaa käsittelevään puheeseen vielä Barrosonkin jälkeen.

> *We also have to take responsibility in recognising when some decisions are not for us to take. It is not right that when EU countries cannot decide among themselves whether or not to ban the use of glyphosate in herbicides, the Commission is forced by Parliament and Council to take a decision. So we will change those rules – because that is not democracy. The Commission has to take responsibility by being political, and not technocratic. A political Commission is one that listens to the European Parliament, listens to all Member States, and listens to the people.* (Juncker 2016, 19)

Yllä olevassa vuoden 2016 unionin tilaa käsitelleessä puheessaan Juncker ei suoranaisesti sivuuta Barroson mallia nähdä Euroopan komissio perusrakenteeltaan erotuomarin omaisena, mutta kuitenkin korostaa, että teknokraattisen toiminnan sijaan ”komission on otettava vastuu toimimalla poliittisesti, ei teknokraattisesti” (engl. ”*The Commission has to take responsibility by being political, and not technocratic”*). Erotuomarin rooli vaikeassa moni-institutionalistisessa EU-rakenteessa on pääasiassa komission ja siitä peruspilarista Euroopan unionissa on kuitenkin pyritty pitämään kiinni. Kaikkein tärkeimmäksi asiasanaksi

muodostuukin Junckerin päätös kutsua tällaista komissiota nimenomaisesti poliittiseksi: ”Poliittinen komissio kuuntelee Euroopan parlamenttia, kaikkia jäsenvaltioita ja kansalaisia” (engl. *a political Commission is one that listens to the European Parliament, listens to all member states, and listens to the people*). Tämän lisäksi Juncker jatkaa vielä lausuntoaan samasta aiheesta korostaen komission poliittista asemaa suhteessa aiempaan teknokraattiseen olemukseensa.

> *Being political also means correcting technocratic mistakes immediately when they happen.* (Juncker 2016, 19)

Mielenkiintoinen huomio mikä vielä entisestään liittyy komission kasvaneeseen rooliin poliittisena toimijana, on aiemmin mainittu kärkiehdokkaan nimeämisen malli (saks. *Spitzenkandidaten-System*). Etenkin Juncker korosti sen olevan vahvasti sidoksissa siihen, millaiseksi komission rooli on nähtävissä ja osin myös muokattavissa.

> *I am the first President of the Commission whose nomination and election is the direct result of the outcome of the European Parliament elections in May 2014. Having campaigned as a lead candidate, as Spitzenkandidat, in the run up to the elections, I had the opportunity to be a more political President. This political role is foreseen by the Treaties, by means of which the Member States made the Commission the promoter of the general interest of the Union. But the crisis years have diminished this understanding. This is why I said last September before this House that I wanted to lead a political Commission. A very political Commission. I said this not because I believe we can and should politicise everything. I said it because I believe the immense challenges Europe is currently facing – both internally and externally – leave us no choice but to address them from a very political perspective, in a very political manner and having the political consequences of our decisions very much in mind.* (Juncker 2015, 2–3)

Kuten Juncker asiaa ilmaisi niin, ”Olen ensimmäinen komission puheenjohtaja, jonka nimitys ja valinta liittyy suoraan toukokuussa 2014 pidettyjen Euroopan parlamentin vaalien tulokseen. Käydessäni vaalikampanjaa olin *Spitzenkandidat*, kärkiehdokas, joten minun on ollut mahdollista olla puheenjohtajan roolissa aiempaa poliittisempi” (engl. *I had the opportunity to be a more political President*). Omaa

mielenkiintoa kyseisessä yllä olevassa nostossa lisää se, että siinä sekoittuvat keskenään toimijana komission puheenjohtaja sekä komissio. Lainauksen alussa hän viestittää mahdollisuudestaan olla poliittisempi puheenjohtaja, mutta myöhemmin hän myös osoittaa

puheellaan, että ” En tarkoittanut, että voisimme tai haluaisimme politisoida kaiken (engl. *I said this not because I believe we can and should politicise everything*). Tarkoitin sitä, että uskon Euroopan nykyhaasteiden – niin sisäisten kuin ulkoistenkin – olevan niin valtavia, ettei meillä ole muuta vaihtoehtoa (engl. *leave us no choice*) kuin puuttua niihin hyvin poliittisesta näkökulmasta, hyvin poliittisella tavalla ja pitäen mielessä, että päätöksillämme on poliittiset seuraukset.”

4.4 Integraatio-fragmentaatio vastinparina

Kuten on tullut mainittua tässäkin tutkielmassa ja etenkin sen alkuluvuissa, niin integraatio on ollut hyvin keskeistä ja näkyvää puhuttaessa Euroopan unionin politiikassa, retoriikassa ja sen muistettavuudessa. Euroopan unioni lähtiessään hiili- ja teräsyhteisöstä nojasi yhtenäistyvään aatteeseen talouden keinoin. Yhtenäisempi talousajattelu ja -toiminta ehkäisisi oman edun tavoittelua, kilpailuasetelmaa ja jopa asevarustelua. Integraatioon on siis usein liitettynä puhdas Euroopan unionin rauhanprojektin omainen tarkoitusperä. Tämän lisäksi integraatio nähdään usein sellaisena asiana, joka kuuluisi merkittäviltä osiltaan myös tämän tutkielman alalukuun 4.3, joka käsittelee myös unionin tila -puheiden arvoperusteista sanomaa. Tietyllä tavalla monet etenkin integraatioon ja arvoperusteiseen puheeseen liitetyistä teemoista ovat johdettavissa myös niin näkyviin EU:n yhteisiin ulostuloihin kuten vaikka Euroopan unionin mottoon tai eri symboleihin. Hyvänä esimerkkinä voidaan sanoa olevan esimerkiksi EU:n lipussa oleva Maarian kehrä, joka paitsi symboloi osin eurooppalaista uskontoperinnettä niin myös kehää tai ympyrää, joka muotona symbolisoi yhteistä piiriä ja yhtenäistä Eurooppaa. Toki ei ole mahdotonta ajatella kehämaista rakennetta myös eksklusiiviseksi tai jopa syrjiväksi. On kuitenkin selvää, että yhteisen Euroopan unionin tiedotuslinja korostaa tätä moninaista yhtenäisyyttä.

On selvää, että vaikka integraatio voi asiakysymyksenä esiintyä yksinäänkin, niin kuitenkin unionin tilaa käsittelevissä puheissa on nähtävillä hyvin yleisesti myös kolikon toinen puoli. Tämä vaarallinen fragmentaation puoli on joko nähtävissä historiasta ammennetuksi muistutukseksi siitä millainen sotiva Eurooppa emme halua olla tai vaihtoehtoisesti siihen on vedottu muistutuksen omaisesti herättelemään niin kansallisvaltioita kuin myös Euroopan unionin toimielimiä siitä, miten vaillinainen integraatio tai kollektiivinen asioista piittaamattomuus johtaisi fragmentaatioon tai hajaannukseen. Nähtävillä on myös epäselvemmin huoli siitä, että kansallisvaltioiden kesken poliittinen päätöksenteko on

ajautumassa hajaannukseen ja integraatio pyrkii olemaan Eurooppaa yhtenäistävä keino, joka on luonteeltaan lähtöisin enemmän Euroopan unionin instituutioista.

> *Working with our institutions, and not working against them, we can succeed. For some, the main consideration is the need for stability. For others, it is growth. I say we need both. Some preach discipline. Others, solidarity. We need both. The time for piecemeal solutions is over. We need to set our minds on global solutions. A greater ambition for Europe. Today we are at a turning point in our history. A moments when, if we do not integrate further, we risk fragmentation. It is therefore a question of political will, a test for our whole generation. And I say to you, yes, it is possible to emerge from this crisis. It is not only possible, but it is necessary. And political leadership is about making possible that which is necessary.* (Barroso 2011, 3)

Keskeisiä huomioita Barroson 2011 vuoden unionin tila -puheesta on luottamuksen keskittäminen EU:n toimielimiin. Hän jälleen korostaa yhteisten toimielinten merkitystä myös viitaten negatiivisempaan katsantokantaan: ” Onnistuminen on mahdollista EU:n toimielimien avulla, ei niitä vastustamalla” (engl. *Working with our institutions, and not working against them, we can succeed*). Loppuhuomio keskittyy keskeisesti integraatio-fragmentaatio vastinparin varaan: “Uskon todella, että olemme nyt ratkaisevassa käännekohdassa. Jos me emme nyt jatka yhdentymisen tiellä, vaarana on hajaannus (engl*, if we do not integrate further, we risk fragmentation*). Tarvitaan siis poliittista tahtoa. Kyseessä on koko sukupolveamme koskeva tulikoe. Kyllä, kriisistä on mahdollista irtautua. Eikä se ole pelkästään mahdollista vaan välttämätöntä. Ja poliittinen johtajuus on se, joka tekee välttämättömän mahdolliseksi.” Junckerin komission aikainen pakolaiskriisin selvittäminen osoitti jo osaltaan sitä juurisyytä, miksi Euroopan komissio ei voinut jäädä erotuomarin omaiseksi toimijaksi tai puhtaan teknokraattiseksi virastoksi. Kreikan avustamiseksi tähdänneet toimet olivat mahtuneet Junckerin vuoden 2015 puheeseen hyvin painokkaasti

> *Many other European politicians could not understand why the Commission continued to negotiate. Some could not understand why we did not simply leave all the talks to the technicians of the International Monetary Fund. Why we sometimes also spoke about the social side of programme commitments and amended those to take account of the effects on the most vulnerable in society. Or that I personally dared to say again and again that the euro, and membership in the euro, is meant to be irreversible.* (Juncker 2015, 13)

Juncker ilmaisi vuoden 2015 puheessaan hyvin selkeästi ensinnäkin sen, että Euroopan unionin yhteistä etua ajatellen Kreikkaa ei voinut hylätä. ”Monet eurooppalaiset poliitikot eivät voineet ymmärtää, miksi komissio jatkoi neuvottelemista. Jotkut eivät voineet ymmärtää, miksi emme yksinkertaisesti jättäneet keskusteluja kokonaan Kansainvälisen valuuttarahaston teknisille asiantuntijoille” (engl. *Technicians of the International Monetary Fund*). ”Sitäkin ihmeteltiin, että uskalsin toistaa uudestaan ja uudestaan, että euron ja euroalueen jäsenyyden on tarkoitus olla peruuttamaton” (engl. *membership in the euro, is meant to be irreversible*). Toisin sanoen komission toimi katsottiin olevan ensinnäkin hyvin poliittinen eikä puhtaan teknokraattinen, mutta toiseksi sen voidaan hyvin selkeästi katsoa edustavan integraation omaista linjausta. Euroalueen jäsenyys on kuitenkin vahvasti linkittyneenä keskeisiin periaatteisiin muun muassa vapaasta liikkuvuudesta, niin vaihtoehtona olisi ollut hajaannusta niin kohdistuen talousalueeseen niin myös laajemmin Euroalueen ja Euroopan unionin politiikkaan.

Yksi merkittävä huomio korostaa entisestään sitä, kuinka merkittävänä asiana integraatio osataan ja halutaan nähdä Euroopan unionin ulostuloissa. Integraatio on nimittäin käsitettävissä myös i tietynlaiseksi aikasidonnaiseksi ohjenuoraksi ja muistutukseksi.

> *Let me say this to all those who rejoice in Europe's difficulties and who want to roll back our integration and go back to isolation: the pre-integrated Europe of the divisions, the war, the trenches, is not what people desire and deserve. The European continent has never in its history known such a long period of peace as since the creation of the European Community. It is our duty to preserve it and deepen it.* (Barroso 2013, 12)

Barroso rinnastaa hyvin väkevästi soraäänet integraation vastustamisen tiimoilta kauemmas historiaan ja sen varoittaviin esimerkkeihin: ”Haluan sanoa tämän kaikille niille, jotka iloitsevat Euroopan vaikeuksista ja haluavat purkaa maanosamme yhdentymistä ja palata eristäytyneisyyden (engl. *isolation)* aikakauteen: yhdentymistä edeltänyt (engl. *pre-integrated*) jakautunut, sotien ja rintamalinjojen Eurooppa ei ole se, mitä ihmiset haluavat ja ansaitsevat.”

4.5 Arvoperusteisuus

Arvoperusteisuus on ollut yhtenä vallitsevana retoriikkana paitsi yleisesti yhteiskunnallisen ja tieteellisen diskurssin tasolla, niin se on ollut myös mahdollista löytää unionin tilaa

käsittelevistä puheista. Arvoperusteisuus on vielä nykyaikanakin sellaista näissä puheissa, joka pyrkii luonteeltaan vahvasti muistuttamaan Euroopan omasta historiasta ja pitämään kiinni rauhanomaisesta visiostaan ja perinteestään, mutta kuitenkin lähes yhtä vahvasti tuoden keskusteluun mukaan historiallisia painotuksia vapaudesta, oikeusvaltioperiaatteesta, oikeudenmukaisesta kohtelusta, moninaisista kansalaisoikeuksista ja demokraattisesta päätöksenteosta tai ainakin sen moninaisista mahdollisuuksista, silloinkin kun asiat ovat kärjistyneet erilaisten oikeusvaltionäkemyksien tai demokratiamallien joutuessa aika ajoin kiperiin väittelyn omaisiin tilanteisiin niin Euroopan unionin toimielimissä kuin keskittyen jäsenvaltioiden kansallisiin politiikkapäätöksiin tai ääritapauksissa jopa yksittäisiin merkkipoliitikkoihin. Erityisesti populistinen, EU-kriittinen tai oikeistoradikalisoituneena pidetty kärjistävä tapakulttuuri Euroopan unionin sisällä on nähty miltei pelottavana. Arvoperusteisuudella on ollut myös toinen vaikeasti hahmoteltavampi rooli, jos asiaa miettii sitä siltä kantilta, mitä EU haluaa unionin tila -puheilla viestittää. Tiettyä arvoretoriikkaa omaava onnistunut puheakti voi auttaa tiettyjä EU-toimielimiä oikeuttamaan tulevia linjauksiaan ja politiikkaansa. Luonnollisesti Euroopan komissio on linjanvetoineen tarkastelun ensisijaisena kohteena, mutta asiaa on mahdollista laajentaa myös laajemmin Euroopan unioniin, sen tavoitteisiin ja pyrkimyksiin. Tällaisia pyrkimyksiä, huolia tai tavoitteita ovat puheissa selkeästi olleet halu toimia integraatiovetoisesti Euroopassa samalla kun Unionin globaalia roolia on toisinaan pyritty korostamaan esimerkiksi talouden, ihmisoikeuksien ja ympäristöasioiden tiimoilta. Tämän lisäksi arvoperusteisuus näkyy myös kriisiviestinnässä tai siihen kohdistetussa solidaarisuuden aatteessa tai pyrkimyksessä. Seuraava moneen eri kategoriaan koodattu Jean-Claude Junckerin pitämä unionin tila -puhe vuodelta 2015 on luonteeltaan historiasta ammentava mutta tulevaisuuteen katsova, sekä paitsi integraatioon ja yhtenäisyyteen varovaisesti pyrkivä, niin myös vahvasti arvoperusteinen.

> *Since the beginning of the year, nearly 500,000 people have made their way to Europe. The vast majority of them are fleeing from war in Syria, the terror of the Islamic State in Libya or dictatorship in Eritrea. The most affected Member States are Greece, with over 213,000 refugees, Hungary, with over 145,000, and Italy, with over 115,000. The numbers are impressive. For some they are frightening. But now is not the time to take fright. It is time for bold, determined, and concerted action by the European Union, by its institutions and by all its Member States. This is first of all a matter of humanity and of human dignity. And for Europe it is also a matter of historical fairness. We Europeans should remember well that Europe is a continent where nearly*

> *everyone has at one time been a refugee. Our common history is marked by millions of Europeans fleeing from religious or political persecution, from war, dictatorship, or oppression.* (Juncker 2016, 4)

Yllä olevaa Junckerin puheen osiota voi peilata ensin aikasidonnaisesta tulokulmasta koodin avulla. On hyvin perusteltua ajaa muutosta, yhdentymistä tai voimakkaampaa integraatiota osin luomalla, mutta enemmän kertomalla huolestuttavia lukuja tai ilmiöitä välittömästä historiasta, kuten ilmaisu ”Tänä vuonna Eurooppaan on saapunut” (engl. *since the beginning of the year)* sitä ilmentää. On pontevampaa perustella muutosta pienenkin historiallisen katsauksen jälkeen, mikäli se onnistuu välittämään kuvaa siitä, että koherentimmat ja yhteisvetoisemmat toimet ovat tarpeen. Koodaustoimen puitteissa otteen alkuosa käsittää aikasidonnaisuuksiltaan juuri menneisyysorientoitunutta dialogia ennen päätymistä tulevaisuusorientoituneempaan huomioon. On selvää, että seuraavat pakolaiskriisiin liitetyt huomiot ovat paitsi integraatiovetoisia niin myös arvoperusteisia, jopa niin selkeästi sen voidaan ajatella kumpuavan niin perustavanlaatuisista arvoista kuin, joita on esimerkiksi kirjattu Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeusjulistukseen tai Euroopan unionin mottoon sekä korostukseen toisen maailmansodan jälkeisenä rauhanprojektina. Integraatiovetoisuus, sen puolustaminen tai tietynlainen oikeuttaminen ilmenee erityisesti kohdassa, jossa katsotaan että ”on aika toteuttaa rohkeita, määrätietoisia ja yhtenäisiä Euroopan unionin, sen toimielinten ja kaikkien sen jäsenvaltioiden toimia” (engl. *It is time for bold, determined, and concerted action by the European Union, by its institutions and by all its Member States).* Historiallinen arvoperusteinen ja myös kohtuullisen paljon tavallista EU-kansalaista liikuttava huomio on tarkoituksellinen universaali käsitys ihmisyydestä, hädän tunteesta ja avun tarvitsemisesta. Perusarvoina kyse on inhimillisestä kohtelusta, turvasta ja vapaudesta ja pyrkii samalla myös osoittamaan ja jykevöittämään Euroopan yhteistä jaettua historiaa ja yhteenkuuluvuutta tältä osin. Juncker kuitenkin päättää yllä tarkastelun kohteeksi otetun osionsa sanomalla, että ”Meidän eurooppalaisten on muistettava, että maanosassamme miltei kaikki ovat joskus olleet pakolaisia. Yhteisen historiamme aikana miljoonat eurooppalaiset ovat paenneet uskonnollista tai poliittista vainoa, sotaa, diktatuuria tai sortoa.” Tietyllä tavalla diktatuurin ja sorron esiin nostamiset voivat ajatella olevan myös eräänlaisia varoittimia ja muistuttimia, etteivät Euroopan jäsenmaiden kansalaiset halua elää sellaisten rajojen sisäpuolella, joka ei noudata demokraattisia piirteitä tai oikeusvaltioperiaatetta hallinnossaan.

Integraatiopuhetta on myös hyvin useaan otteeseen liitetty toiveeseen ja tavoitteeseen sen tiimoilta, että Euroopan unioni olisi globaali taloudellinen toimija. Tietoinen puhevalinta keskittyy jälleen ajan käsitteeseen. Siinä missä voi olla toimivaa puhua varottavista asioista, mitä lähihistoriassa on tapahtunut, niin yhtä lailla integraatiotavoitteita voidaan iskostaa pelottavan dystooppisemman tulevaisuuskuvan rakentamisen kautta.

> *Our partners are watching and are expecting us to engage as Europe, not just as 27 individual countries. If we don't act together, Europe will not be a force in the world, and they will move on without us: without the European Union but also without its Member States. This is why, in my political guidelines, I called for Europe to be a global player, a global leader – a key task and test for our generation.* (Barroso 2010, 11)

Barroso ilmaisee huolen siitä, että Euroopan unionin rooli maailman johtavissa foorumeissa kuin myöskin taloutena ei ole toivotunlainen ja korostaa yhtenäisyyttä verraten sitä siihen skenaarioon, että Euroopassa olisi vain vajaa 30 itsenäistä, yksittäistä maata. Kyseinen osio ei anna enempää muuta varsinaista koodattavaa aihelmaa, mutta on selvää, että Euroopan unionilla ja sen jäsenvaltioiden mielipiteillä on jotakin tarjottavaa kansainväliselle yhteisölle. Tietynlainen muissa unionin tila -puheissa vallinnut retoriikka on myös keskittynyt siihen, että ilman EU-johtoista diskurssia, demokraattiset, ihmisoikeudelliset, oikeusvaltioperiaatetta ja ympäristöä huomioivat mielipiteet ja tavoitteet eivät olisi edustettuina juuri lainkaan. Erityisesti ympäristön painoarvoa osana EU:n arvoperusteista puhetta ei voi sivuuttaa, vaikka sen esiintyminen unionin tila -puheissa onkin ollut vähäisempää. On kuitenkin seuraavan koodatun huomion kohdalta pakko kiinnittää huomiota me (engl. *our)* sanan käyttöön, sillä Barroso vuoden 2012 puheessaan yhtäältä korostaa Euroopan demokraattisia periaatteita, arvoja ja markkinoita, mutta ympäristön yhteydessä on ymmärrettävästi paljon enemmän tulkinnanvaraa sen tiimoilta, että voidaanko ympäristöä jakaa muuten kuin kaikkien maapallolla asuvien ihmisten kesken.

> *We do not have to apologise for our democracy our social market economy and for our values. With high levels of social cohesion. Respect for human rights and human dignity. Equality between men and women and respect for our environment. These European societies, with all its problems, are among the most decent societies in human history and I think we should be proud of that.* (Barroso 2012, 21)

Ympäristön, tasa-arvouden ohella Barroso palaa arvopohjaisessa retoriikassa takaisin Euroopan unionia yhdistävään mottoon ”moninaisuudessaan yhtenäinen”. Hän ilmaisee Euroopan kansojen olevan epätäydellisiä sekä keskenään erilaisia, mutta ihmisen historiassa onnistuneita. Unionin arvoperusteisuus on pysynyt siinä mielessä yhteneväisenä, että oikeusvaltioperusteesta, hyvästä hallinnosta ja monista vapauksista, jotka mainitaan YK:n ihmisoikeusjulistuksessa, on pidetty kiinni ainakin puheen tasolla. Etenkin 2020-luvulle tultaessa ja pandemia jälkeisessä viestinnässään Euroopan unioni on kuitenkin huomioinut myös muita teemoja kuin vain edellä mainitut tai taloudelliset teemat. Monilla aloilla Euroopan unionin jäsenmaat ovat pääasiallisesti EU-johtoisena vakuuttuneet kuitenkin siitä, että EU on toimijana sellainen, joka nostaa myös vähemmän huomiota saaneita teemoja esiin kansainvälisillä foorumeilla. Tietyllä lailla on kuitenkin myös ymmärrettävää, että nämä kaikki puhuttelevat maininnat eivät ole vallanneet tilaa unionin tila -puheista, sillä puheiden kuulijakunta ei paljoakaan tavoita EU:n ulkopuolista väkeä. Paitsi, että nämä ovat soviteltavissa Euroopan unionin arvoperusteiseen mottoon moninaisuudesta, niin se on yhtäältä myös sidottu luontoarvoihin ja myös kasvatettavaan monipuolistuvaan työllisyysnäkymään.

> *In the European Union, we are proud of our cultural diversity. We are a 'Europe of the Regions' with a unique blend of languages, music, art, traditions, crafts and cuisines. We are also a continent of unique biological diversity. Some 6 500 species are found only in Europe. In northern Europe, we find the Wadden Sea, a world natural heritage site and unique habitat offering a home to rare species of flora and fauna and vital resource for millions of migratory birds.* (Von der Leyen 2023, 13)

> *And Europe is a continent of forests. From the mighty coniferous forests of the North and East, via the last remnants of virgin oak and beech forest in central Europe to the cork oak forests if southern Europe: all these forests are an irreplaceable source of goods and services.* (Von der Leyen 2023, 13)

Erityisen vahvasti luontoaiheinen arvoperusteisuus näyttäytyy heti ylemmän otteen alussa, jossa mainitaan, että ”me Euroopan unionissa olemme ylpeitä kulttuurisesta monimuotoisuudestamme” (engl. *in the European Union, we are proud of our cultural diversity*) ja myös että *”*Euroopan biologinen monimuotoisuus on ainutlaatuista” (engl. *we are also a continent of unique biological diversity*). Alemmassa tekstinkatkelmassa keskitetään huomiota ensinnäkin siihen, että koko Euroopan maantieteellinen ulottuvuus puidaan läpi mainitsemalla alueita ilmansuunnin, mutta myös linkittäen ihminen osaksi ympäroivää

monimuotoista luontoa: ”Olipa kyse Pohjois- ja Itä-Euroopan mahtavista havumetsistä tai Keski-Euroopan viimeisistä luonnontilaisista tammi- ja pyökkimetsistä taikka Etelä-Euroopan korkkitammimetsistä, kaikki ne tarjoavat meille korvaamattomia hyödykkeitä ja palveluja” (engl. *all these forests are an irreplaceable source of goods and services*).

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Ennen kun paneudun vielä uudestaan vetämään yhteen ja koostamaan erityisesti keskeisimpiä neljännen luvun kohtia niin palaan kuitenkin vielä sivun 48 matriisiin siitä, kuinka yleistettäviä joko löydökset ja niiden tulkinnat ovat ja toisaalta kuinka yleistettävänä koko tutkielmaa ja sen tulokulmaa voidaan pitää. On tärkeää muistaa, että tässä ankkuroidun teorian osalta ei voida tarkoittaa yleistettävyydellä tilastollista yleistettävyyttä. On ainakin selvää, että substanssialaan liitettyinä tämänkaltaista lähestymistapaa voisi noudattaa jatkossakin myös päätyen samansuuntaisiin tutkimustuloksiin. On kuitenkin oltava realistinen siltä osin, että substanssialaan liitettynä se koskee vain ensisijaisesti sitä niin kutsuttua ilmiöaluetta, josta aineisto on kerätty. Tämä tutkielma ei kuitenkaan ole etenkään laajuudeltaan sellainen, että voitaisiin puhua formaalista tasosta. Se edellyttäisi tutkielman tekoa laajemmalta käsitteelliseltä alalta sisältäen useita ilmiöitä. Substanssi- ja formaalitaso ovat häilyviä käsitteitä, mutta etenkin substanssitasolla tutkielman käsitteellistykset kantavat, mutta sovellettavuudesta ei voi sanoa sen toimivan erityisen hyvin ainakaan suoraan kohdistuen muulle ilmiöalueelle. Yleistettävyyden matriisissa sisäkehällä oli käytettyinä sellaisia ohjaavia sanoja kuten yksilö, ryhmä, perhe ja alaorganisaatio kun taas ulkokehällä puhuttiin globaalista ja kansallisesta. On selvää, että yleistettävyyden tasolla juuri nimenomaan yksilö ja ryhmä ovat niitä tasoja, joille tämän uskallan katsoa olevan yleistettävissä.

Mitä sitten tulee analyysiosan löydöksiin, niin on peräänkuulutettunakin selvää, että kaikkia koodaustoimenpiteitä ei ole mahdollista valottaa pdf:n tai docx:n kaltaisten asiakirjojen puitteissa, silläkin uhalla, että analyysiosa saattaa näyttää enemmän deskriptiiviseltä kuin normatiiviselta. Sen takia olen pyrkinyt selventämään neljättä lukua juuri nimenomaisesti osin päällekkäin menevien alalukujen kautta. Kuten jo aiemmin luvun neljä yhteydessä mainitsin, niin ei ollut yllättävää löytää Euroopan komission puheenjohtajien puheista niin paljon samankaltaisuuksia. Eritoten yhdistäviä tekijöitä olivat ymmärrettävästi komission talousvetoinen asennoituminen, sekä se että puheesta riippumatta, ensisijaisena kuulijakuntana pidettiin silloisia europarlamentaarikkoja. Omiin pienoisiin ennakko-odotuksiin oli kuulunut Lissabonin sopimusta seuranneen puitesopimuksen hieman yleisempi noteeraaminen, mutta sen tosiallista merkitystä ei pidetty ainakaan itse unionin tilaa käsitelleissä puheissa kovin suurena. Itseasiassa melkein suurempana huomiona oli vuoden 2014 kärkiehdokkaiden valintaprosessin (saks. *Spitzenkandidaten-System*) vaikutukset siihen, kuinka poliittisena toimielimenä komissio halutaan nähdä. Tämä muutos

teknokraattisesta erotuomarista rohkeammaksi poliittiseksi toimijaksi oli yksi tärkeimmistä ja selkeimmistä seikoista, joka selkeni unionin tila -puheista. EPP ryhmänä oli kaikkien tässä aineistossa olleiden komission puheenjohtajien konkreettinen ja myös aatteellinen tuki, vaikka se ei ilmennytkään puheista. On hyvin selvää, että mikäli komissio pyrkii tekemään koko euroaluetta hyödyttäviä päätöksiä edelleen pitäen kiinni toiveestaan näyttäytyä monien silmissä erotuomarina, niin puoluepoliittista asennoitumista on ollut odotetun laistakin välttää näissä puheissa.

Euroopan komission puheenjohtajien unionin tila -puheissa näkyi vahvasti pyrkimys pitää koko Euroopan unioni maantieteellisenä, kulttuurisena, taloudellisena ja ympäristöllisenäkin asiana yhtenäisenä ja yhtenäistyvänä. Etenkin 2020-luvulla Euroopan unionin viestinnässä on korostunut näiden asioiden huomio, sillä Euroopan unioni saattaa olla jollei ainoa niin kuitenkin yksi kuuluvimmista areenoista, joilla voidaan puhua muun muassa ilmasto-ongelmista. Arvoperusteista puhetta oli kohtuullisen paljon, joka toisinaan paneutui demokratian arvostukseen, mutta myös erilaisuuden hyväksymiseen. Erilaisuus, erilaiset prosessit ja käytänteet ovat niitä asioita, joiden takia yhteistyö ja nopea asioiden eteenpäin vieminen saattaa monesti jäädä haaveeksi, mutta kuitenkin puheissa korostetaan sitä, että se on osaltaan ollut myös juuri Euroopan näköinen prosessi ja haasteineen myös opettavainen. Paitsi, että monimuotoisuudesta tehtiin rinnastuksia niin kulttuurisiin kuin ympäristöllisiinkin tekijöihin niin talousteema säilyi vahvana. Pääasiallisena talouteen liitettynä arvona korostettiin vapaata liikkuvuutta ja myös yrittämisen moninaisia mahdollisuuksia Euroopassa. Yksi selkeä seikka, johon monet puheet toivat oman lisäyksensä koski nimenomaisesti integraatiota. Integraatio ymmärrettiin etenkin Ursula von der Leyenin puheissa pitkälti niin, että vanhojen kahtiajakoisten debattien välistä on löydettävissä vakaampi ja kompromissin omainenkin ratkaisu.

> *And that means thinking about how we get ready for a completed Union. We need to move past old, binary debates about enlargement. This is not a question of deepening integration or widening the Union. We can and we must do both. To give us the geopolitical weight and the capacity to act. This is what our Union has always done. Each wave of enlargement came with a political deepening.* (Von der Leyen 2023, 29)

Kuten Ursula von der Leyen asian ilmaisi napakasti vuoden 2023 puheessaan niin ” Meidän on luovuttava entisistä kahdenvälisistä laajentumiskeskusteluista. Kyse ei ole unionin

syvemmästä yhdentymisestä tai laajentumisesta (engl. *deepening integration or widening the Union*). Voimme – ja meidän täytyy – saavuttaa molemmat, jotta EU saavuttaisi tarvittavan geopoliittisen painoarvon ja toimintakyvyn. Näin unioni on aina toiminut. Jokainen laajentumisaalto on syventänyt poliittista yhdentymistä" (engl. *Each wave of enlargement came with a political deepening).*

Tämän luvun alkuun on pakko huomioida ne perustavanlaatuiset tutkimustyötä hankaloittavat seikat, jotka varmuudella välittyvät tutkimusta lukijalle enemmän kuin sitä tekevälle. Ensisijainen asia mihin on tarpeen tarttua, on ankkuroidun teorian (engl. grounded theory) tuomat haasteet nimenomaan löydettyjen tutkimustulosten valottamisessa lukijalle sekä myös prosessin selventämisessä. Ensinnäkin on tarpeen muistaa, että vaikka kyseistä tapaa tehdä tutkimusta kutsutaankin niin kansanomaisissa kuin akateemisemmissakin piireissä teoriaksi niin se ei kuitenkaan ole puhtaasti tai ensisijaisesti sellainen teoria kuin muut. En voi esimerkiksi väittää, että tällä tutkielmalla on samalla lailla teoreettista viitekehystä kuin mitä tällä olisi, jos olisin valinnut esimerkiksi tietyn teoreetikon version diskurssianalyysistä. Ankkuroitu teoria enimmäkseen ohjaa tekemään tutkimusta tietyin edellytyksin, sen sijaan että se esimerkiksi antaisi tiettyjä etsittäviä nyansseja, joihin tulisi keskittyä aineistoa läpikäydessä ja analyysiosaa kirjoitettaessa. Toinen seikka koskee myös ankkuroidun teorian kiehtovaa, mutta vaikeasti lukijalle selvennettävää erityispiirrettä. Tietyllä lailla olisi helpompaa kuvata ankkuroidun teorian keinoin tehtyä tutkimusta videoformaattina tai ainakin aikajanana verrattuna sitä paperiseen tai sähköiseen asiakirjaan, joka ei kuitenkaan kirjoitusprosessina etene alaluku alaluvulta suoraan johdannosta johtopäätöksiin. Vaikka tämä tutkielma pyrki kartoittamaan työnteon prosessia myös kuvin ja kuvaajin niin se tietyiltä osin osoittautui kuitenkin sellaiseksi, että lukija ei pysty aukottomasti todentamaan sitä, missä vaiheessa tutkija löysi vaikka tärkeän nyanssin aineistosta, josta halusin analyysiosassa puhua siihen syventyen. Kolmas asia ankkuroituun teoriaan liittyen koskee sitä samaa väittelyn aihetta, jota on väitelty GT-metodin käyttäneiden kesken jo pitempäänkin. Kyseessä on kädenvääntö siitä, onko nykyaikaisessa tieteentekemisessä realistisesti mahdollista tai toisaalta myöskään toivottavaa osin sivuuttaa tärkeitä vaiheita kuten vaikka perusteellista kirjallisuuskatsausta. Jos alkuperäistä metodia haluaisi toteuttaa sanatarkasti niin, silloin myös tarkka kirjallisuuteen perehtyminen saattaisi heikentää omaa kykyään antaa aineiston tarjota kaikki analyysin kannalta hedelmällinen aines. Pidän kuvatun laisen tutkimuksen tekemistä tiedeyhteisön sisällä joko tutkijana tai opiskelijana äärimmäisen hankalana ja usko, että en todellakaan ole yksin sen asian kanssa, että ankkuroitu teoria toimi pääperusteisena

ohjenuorana, jota noudatin, mutta jota en kuitenkaan totellut niin sanatarkasti, että olisin sivuuttanut esimerkiksi aiemmat kirjalliset julkaisut aiheesta. Omalla osallani se olisi saattanut jopa tarkoittaa vaikeaa työtä sen tiimoilta, että olisin pyrkinyt sivuuttamaan oppilaitoksessa tenttimieni kirjojen asiasisältöjä.

Lähteet

Kirjallisuuslähteet

”Hallitustenväliset konferenssit”. 2023. https://www.consilium.europa.eu/fi/documents-publications/intergovernmental-conferences/ (21. lokakuuta 2023).

Aarnio, A. 2011. *Luentoja lainopillisen tutkimuksen teoriasta*. Helsinki: Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.

Anttila, P. 2000. *Tutkimisen taito ja tiedon hankinta: Taito-, taide- ja muotoilualojen tutkimuksen työvälineet*. 3. p. Helsinki: Akatiimi.

Birks, D. F. et al. 2013. Grounded theory method in information systems research: its nature, diversity and opportunities. *European journal of information systems*. [Online] 22 (1), 1–8.

Charmaz, Kathy. 2014. *Constructing grounded theory*. SAGE.

Christiansen, T. 2016. After the Spitzenkandidaten: Fundamental Change in the EU’s Political System? *West European Politics* 39(5), 992–1010.

Corbin, J. & Strauss, A. L. 2014. *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. 4th ed. Los Angeles (Calif.): SAGE.

Eriksen, E. O. & Fossum, J. E. 2012. *Rethinking democracy and the European Union*. New York: Routledge.

Erkkilä, T., Tiilikainen, T. t., Eurooppa-tiedotus & Ulkoasiainministeriö. Eurooppa-tiedotus. 2012. *Avain EU-käsitteisiin*. Helsinki: Eurooppa-tiedotus.

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen konsolidoitu toisinto 2016 (SEU). (Lissabonin sopimuksen mukaisesti). *Euroopan unionin virallinen lehti* EUVL C 202 7.6.2016.

European Convention. 2003. Ehdotus sopimukseksi Euroopan perustuslaista: Eurooppa-valmistelukunnan 13. päivänä kesäkuuta ja 10. päivänä heinäkuuta 2003 yhteisymmärryksellä hyväksymä. Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto

Gemenis, K. 2009. Christiansen, T. & Larsson, T. (eds) (2007) The Role of Committees in the Policy-Process of the European Union. Cheltenham: Edgar Elgar. *Journal of Contemporary European Research*. [Online] 5 (3), 514–515.

Glaser, B. G. & Strauss, A. L. 1967. *The discovery of grounded theory: Strategies for qualitative research*. New York: Aldine de Gruyter.

Glaser, B. G. 1992. *Basics of grounded theory analysis: Emergence vs. forcing*. Mill Valley (Calif.): Sociology Press.

Hage, J. 1972. *Techniques and problems of theory construction in sociology*. New York: Wiley.

Valtioneuvosto. Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan yhteisön perustamissopimuksen muuttamisesta tehdyn Lissabonin sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta 23/2008 vp, s. 54

Haverland, M. et al. 2018. Agenda-setting by the European Commission. Seeking public opinion? *Journal of European public policy*. [Online] 25 (3), 327–345.

Helin, S., & Nurminen, P. 2017. *Euroopan parlamentti*. Teos.

https://vaalit.fi/europarlamenttivaalit

https://valtioneuvosto.fi/suomen-eu-politiikka/tietoa-eu-sta

Jääskinen, N. 2007. *Euroopan unioni: oikeudelliset perusteet.* Talentum.

Kallinen, T & Kinnunen, T. Grounded theory. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.

Kendall, J. 1999. Axial Coding and the Grounded Theory Controversy. *Western journal of nursing research*. [Online] 21 (6), 743–757.

Koskela, H. 2003. *Opiskelijoiden haasteellisuudesta ammattiopintoihin sitoutumisen substanssiteoriaan: Grounded theory-menetelmän soveltaminen ammattioppilaitoksen opettajien kuvauksiin opetettavistaan.* Väitöskirja. Joensuun yliopisto.

Koskennurmi-Sivonen, Ritva, 2007. *Grounded Theory.* https://rkosken.kapsi.fi/gt.html

Kujala, T. 2012. Euroopan unionin perusoikeuskirja – perusoikeudet ja lainkäyttö. Teoksessa Ervo, L., Lahti, R. & Siro, J. (toim.), *Perus- ja ihmisoikeudet rikosprosessissa.* Helsinki: Helsingin hovioikeus, 123–146.

Kuusela, H., Bruun, O. & Könönen, J. 2009. *Euroopasta ei mitään uutta?: Kansalaiset Euroopan unionia etsimässä.* Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Lauri, S. & Elomaa, L. 1995. *Hoitotieteen perusteet*. Juva: WSOY

Linden, S. 2016. *Integraatio vastatuulessa.* Suomen Perusta

Lissabonissa 13.12.2007 allekirjoitettu sopimus Euroopan unionista (SEU) tehdyn sopimuksen ja Euroopan yhteisön perustamissopimuksen muuttamisesta. *Euroopan unionin virallinen lehti* EUVL C 306, 17.12.2007

Locke, K. 1996. Rewriting the discovery of grounded theory after 25 years*? Journal of Management Inquiry*. 5(3). 239–245.

Molnár, A. & Harnos, É. J. 2023. The Postmodernity of the European Union: A Discourse Analysis of State of the Union Addresses. *The International spectator.* [Online] 58 (1), 58–74.

Morse, J. M. 2009. *Developing grounded theory: The second generation*. Left Coast Press: Walnut Creek, Calif.

Mykkänen, J, & Paakkunainen K. 2014. *Johdatus Euroopan unionin politiikkaan*.

Ojanen, T. 2009. Perus- ja ihmisoikeudet - eurooppalaisen konstitutionalismin Akilleen kantapää? *Lakimies, 107*(7), pp. 1106–1124.

Paavola, S. 2012. Abduktiivinen argumentaatio: Hypoteesien hakemisen ja keksimisen välittyneet strategiat. Julkaisussa Ritola J. (toim.), *Tutkimuksia argumentaatiosta*. *Reports from the Department of Philosophy*, Nro 24. Turun yliopisto. Turku, s. 175–190.

Pansardi, P. & Battegazzorre, F. 2018. The discursive legitimation strategies of the president of the commission: a qualitative content analysis of the State of the Union Addresses (SOTEU). *Journal of European Integration*. [Online] 40 (7), 853–871.

Pollmann, M., Potters, J. J. M., & Trautmann, S. T. 2014. Risk taking by agents: The role of ex-ante and ex-post accountability. *Economics Letters*, 123(3), 387–390.

Poptcheva, E.-M. 2015. Briefing: The State of the Union debate in the European Parliament. EPRS. *European Parliamentary Research Service*. Nro. PE 565.909

Puitesopimus Euroopan parlamentin ja Euroopan komission välisistä suhteista. *Euroopan unionin virallinen lehti* EUVL L 304, 20.11.2010, s. 47

Saldaña, J. 2016. *The coding manual for qualitative researchers*. Third edition. London: Sage Publications.

Salla, A. 2021. The Euro Crisis 2010–2014: The Changing Role of the European Commission. Discourse Analysis of the Commission's Policies and Communication during the Years of the Sovereign Debt Crisis, and the Impact of the Debate on the Future of European Integration. *Annales Universitatis Turkuensis, B559.* Painosalama, Turku.

Schmidt, V. A. 2019. Politicization in the EU: between national politics and EU political dynamics. *Journal of European public policy*. [Online] 26 (7), 1018–1036.

Siitonen, J. 1999. *Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua*. Oulu: Oulun yliopisto.

Strauss, A. L. & Corbin, J. 1998. *Basics of qualitative research : techniques and procedures for developing grounded theory*. 2nd ed. Thousand Oaks (CA): Sage.

Thai, M. T. T. et al. 2011. Straussian Grounded Theory Method: An Illustration. *Qualitative Report*.

Toivanen, E. 2005. *Eurooppalaisuuden rajoilla*. Helsinki: Otava.

Tuori, K. & Björklund, H. 2019. *Roman law and the idea of Europe*. London: Bloomsbury Publishing.

Vesan, P. & Pansardi, P. 2021. Speaking social Europe: A paradigmatic shift in the European Commission Presidents' social policy discourse? *Journal of European social policy*. [Online] 31 (4), 365–379.

Wagner, S. M. et al. 2010. Misused and missed use — Grounded Theory and Objective Hermeneutics as methods for research in industrial marketing. *Industrial marketing management*. [Online] 39 (1), 5–15.
Walton, D. 2004. *Abductive Reasoning*. Tuscaloosa: The University of Alabama Press.

Woolf, N.H. & Silver, C. 2017. *Qualitative analysis using NVivo : The Five-Level QDA method*. New York. Routledge.

Tutkielman pääaineisto

Barroso, José Manuel. 2010. European renewal – State of the Union Address 2010. *EU speech/10/411.*
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_10_411

Barroso, José Manuel. 2011. "European renewal – State of the Union Address 2011." *EU speech/11/607.*
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_11_607

Barroso, José Manuel Durão. 2012. "State of the Union 2012 address." Plenary session of the European Parliament/Strasbourg 12. *EU speech/12/296.*
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_12_596

Barroso, José Manuel Durão. 2013. "State of the Union address 2013." European Parliament 11. *EU speech/13/684.*
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_13_684

Juncker, Jean-Claude. 2015. "State of the Union 2015: Time for honesty, unity and solidarity." European Commission 9. *EU speech/15/5614.*
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_15_5614

Juncker, Jean-Claude. 2016. State of the Union Address 2016: Towards a better Europe - a Europe that protects, empowers and defends. ." *EU speech/16/3043.*
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_16_3043

Juncker, Jean-Claude. 2017. State of the Union Address 2017. *EU speech/ 17/3165.*
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_17_3165

Juncker, Jean-Claude. 2018. State of the Union Address 2018. *EU speech/18/5808.*
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_18_5808

Von der Leyen, Ursula. 2020. "State of the Union." European Commission. *EU speech/21/4701.*
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ov/SPEECH_21_4701

Von der Leyen, Ursula. 2021. State of the Union 2021. *EU speech/21/4701.*
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ov/SPEECH_21_4701

Von der Leyen, Ursula. 2022. "2022 State of the Union Address by President von der Leyen." speech to the European Parliament 14. *EU speech/22/5493.* https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ov/speech_22_5493

Von der Leyen, Ursula. 2023. State of the Union Address 2023. *EU speech/23/4426.* https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ov/speech_23_4426

.

Liitteet

Liite 1. Euroopan parlamentin poliittiset ryhmät 2009–2014. Järjestäytymisistunto.

Euroopan parlamentin poliittiset ryhmät	Paikkojen lukumäärä	Paikkojen osuus
EPP – Euroopan kansanpuolueen ryhmä (kristillisdemokraatit)	265	36,01 %
S&D – Euroopan parlamentin sosialistien ja demokraattien ryhmä	184	25,00 %
ALDE – Euroopan liberaalidemokraattien liiton ryhmä	84	11,41 %
Verts/ALE – Vihreät / Euroopan vapaa allianssi -ryhmä	55	7,47 %
EKR – Euroopan konservatiivit ja reformistit	54	7,34 %
GUE/NGL – Euroopan yhtyneen vasemmiston konfederaatioryhmä / Pohjoismaiden vihreä vasemmisto	35	4,76 %
EFD – Vapaa ja demokraattinen Eurooppa	32	4,35 %
NI – Sitoutumattomat	27	3,67 %

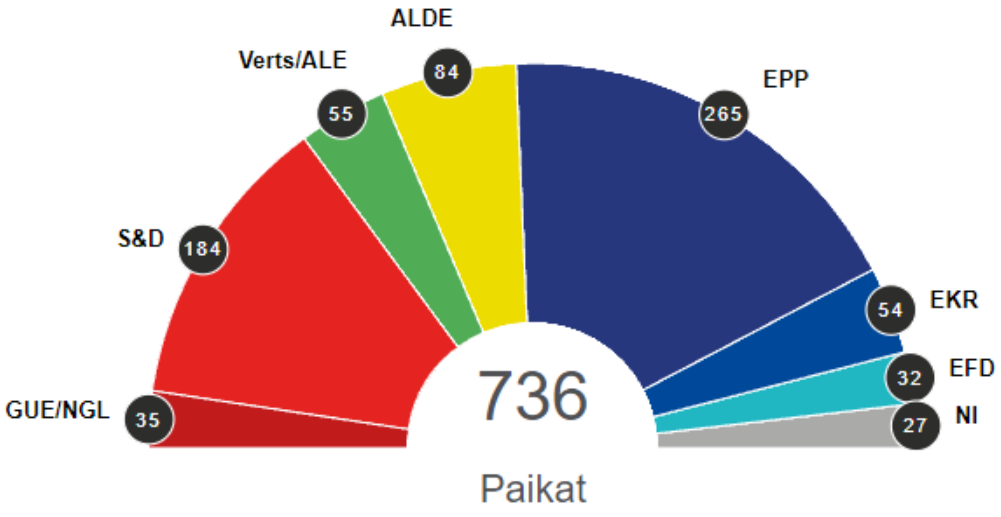

Liite 2. Euroopan parlamentin poliittiset ryhmät 2009–2014. Väistyvä parlamentti.

Euroopan parlamentin poliittiset ryhmät	**Paikkojen lukumäärä**	**Paikkojen osuus**
EPP – Euroopan kansanpuolueen ryhmä (kristillisdemokraatit)	273	35,73 %
S&D – Euroopan parlamentin sosialistien ja demokraattien ryhmä	195	25,52 %
ALDE – Euroopan liberaalidemokraattien liiton ryhmä	83	10,86 %
Verts/ALE – Vihreät / Euroopan vapaa allianssi -ryhmä	57	7,46 %
EKR – Euroopan konservatiivit ja reformistit	57	7,46 %
GUE/NGL – Euroopan yhtyneen vasemmiston konfederaatioryhmä / Pohjoismaiden vihreä vasemmisto	35	4,58 %
EFD – Vapaa ja demokraattinen Eurooppa	31	4,06 %
NI – Sitoutumattomat	33	4,32 %

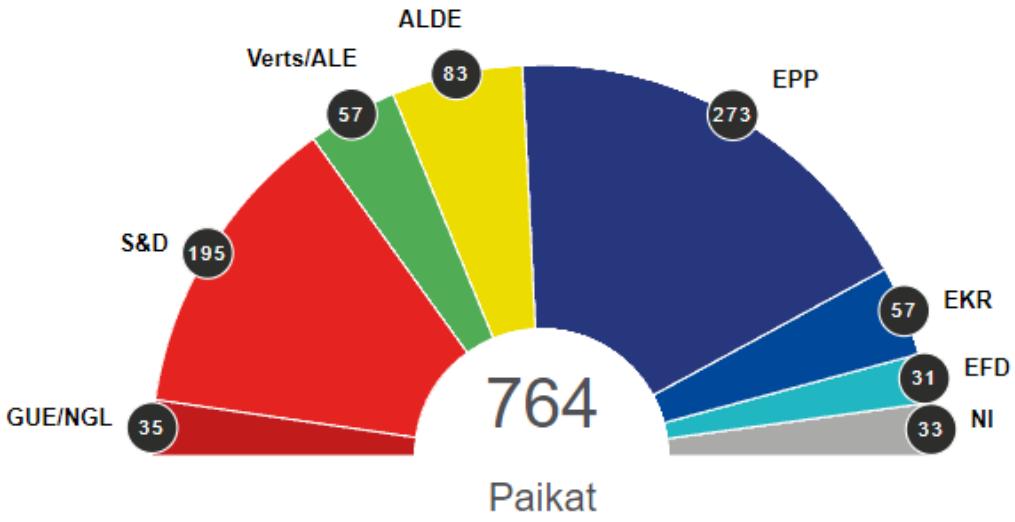

Liite 3. Euroopan parlamentin poliittiset ryhmät 2014–2019. Järjestäytymisistunto.

Euroopan parlamentin poliittiset ryhmät	**Paikkojen lukumäärä**	**Paikkojen osuus**
EPP – Euroopan kansanpuolueen ryhmä (kristillisdemokraatit)	221	29,43 %
S&D – Euroopan parlamentin sosialistien ja demokraattien ryhmä	191	25,43 %
EKR – Euroopan konservatiivit ja reformistit	70	9,32 %
ALDE – Euroopan liberaalidemokraattien liiton ryhmä	67	8,92 %
GUE/NGL – Euroopan yhtyneen vasemmiston konfederaatioryhmä / Pohjoismaiden vihreä vasemmisto	52	6,92 %
Vihreät/EVA – Vihreät / Euroopan vapaa allianssi -ryhmä	50	6,66 %
EFDD – Vapauden ja suoran demokratian Eurooppa	48	6,39 %
NI – Sitoutumattomat	52	6,92 %

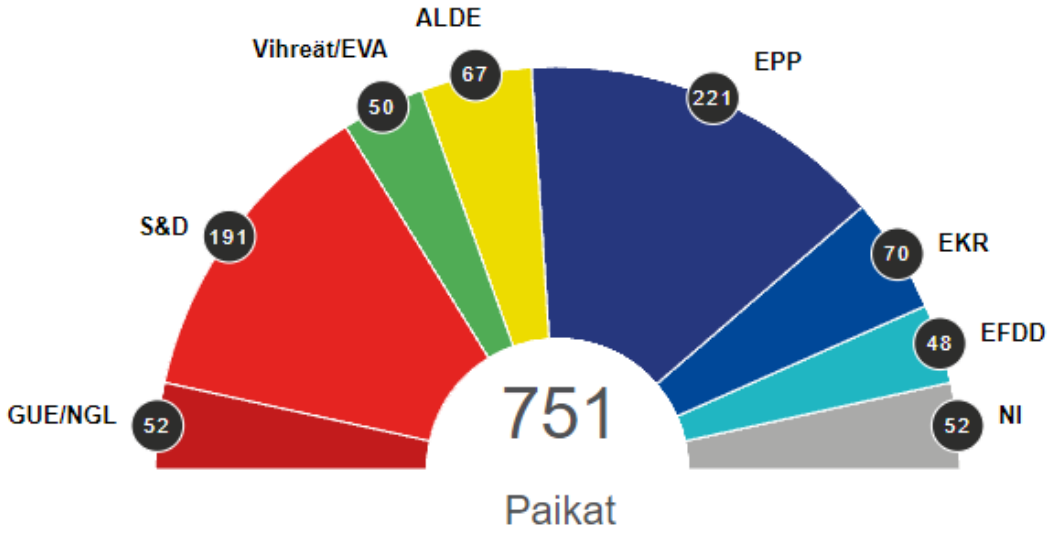

Liite 4. Euroopan parlamentin poliittiset ryhmät 2014–2019. Väistyvä parlamentti.

Euroopan parlamentin poliittiset ryhmät	**Paikkojen lukumäärä**	**Paikkojen osuus**
EPP – Euroopan kansanpuolueen ryhmä (kristillisdemokraatit)	216	28,84 %
S&D – Euroopan parlamentin sosialistien ja demokraattien ryhmä	185	24,70 %
EKR – Euroopan konservatiivit ja reformistit	77	10,28 %
ALDE – Euroopan liberaalidemokraattien liiton ryhmä	69	9,21 %
GUE/NGL – Euroopan yhtyneen vasemmiston konfederaatioryhmä / Pohjoismaiden vihreä vasemmisto	52	6,94 %
Vihreät/EVA – Vihreät / Euroopan vapaa allianssi -ryhmä	52	6,94 %
EFDD – Vapauden ja suoran demokratian Eurooppa	42	5,61 %
KVE – Kansakuntien ja vapauden Eurooppa	36	4,81 %
NI – Sitoutumattomat	20	2,67 %

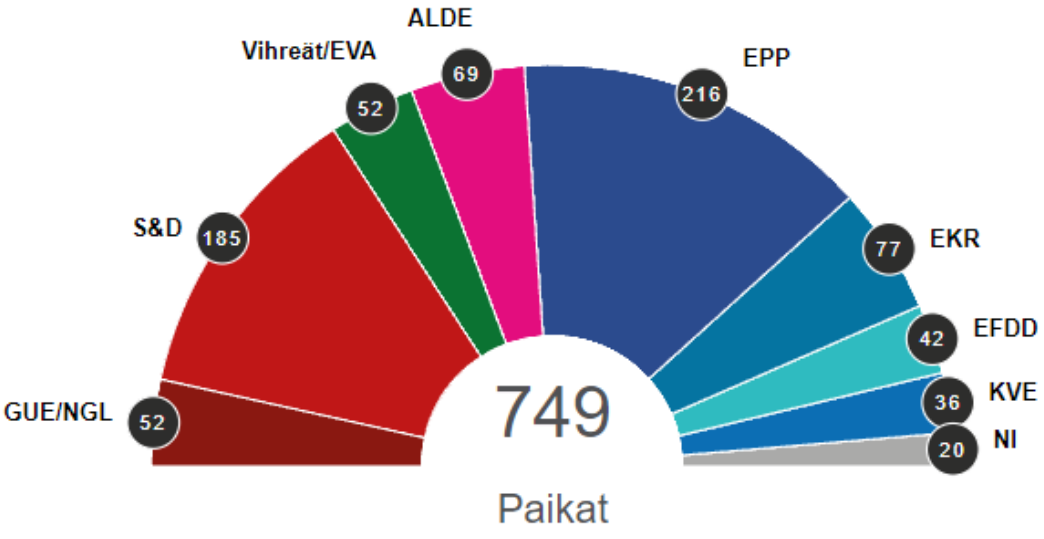

Liite 5. Euroopan parlamentin poliittiset ryhmät 2019–2024. Järjestäytymisistunto

Euroopan parlamentin poliittiset ryhmät	**Paikkojen lukumäärä**	**Paikkojen osuus**
EPP – Euroopan kansanpuolueen ryhmä (kristillisdemokraatit)	182	24,23 %
S&D – Euroopan parlamentin sosialistien ja demokraattien ryhmä	154	20,51 %
Renew Europe – Renew Europe group	108	14,38 %
Vihreät/EVA – Vihreät / Euroopan vapaa allianssi -ryhmä	74	9,85 %
ID – Identiteetti ja demokratia	73	9,72 %
EKR – Euroopan konservatiivit ja reformistit	62	8,26 %
GUE/NGL – Euroopan yhtyneen vasemmiston konfederaatioryhmä / Pohjoismaiden vihreä vasemmisto	41	5,46 %
NI – Sitoutumattomat	57	7,59 %

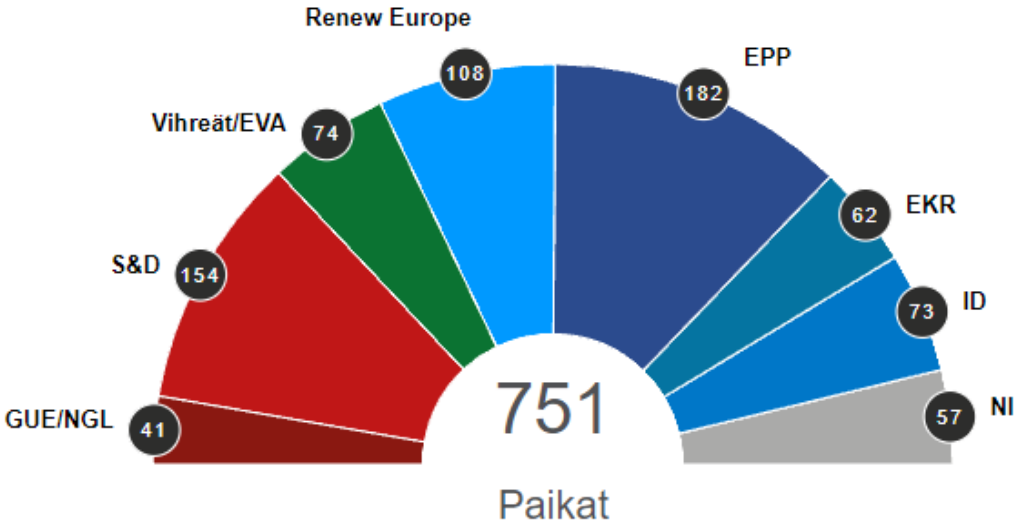

Liite 6. Puitesopimuksen liite Euroopan parlamentin ja Euroopan komission välisistä suhteista.

L 304/62 FI Euroopan unionin virallinen lehti 20.11.2010

LIITE IV

Komission työohjelman aikataulu

Komission työohjelmassa on luettelo seuraavien vuosien lainsäädäntöehdotuksista ja muista kuin lainsäädäntöehdotuksista. Komission työohjelma kattaa kyseistä vuotta seuraavan vuoden ja siinä ilmoitetaan yksityiskohtaisesti komission painopistealueet seuraaville vuosille. Komission työohjelma voi siten toimia perustana parlamentin kanssa käytävälle jäsennellylle vuoropuhelulle, jossa pyritään yhteisymmärrykseen.

Komission työohjelmassa on myös kaavaillut aloitteet, jotka koskevat ei-sitovaa lainsäädäntöä, peruuttamista ja yksinkertaistamista.

1. Komission jäsenet pyrkivät kunkin vuoden alkupuoliskolla käymään parlamentin vastaavien valiokuntien kanssa jatkuvaa ja säännöllistä vuoropuhelua komission työohjelman toteuttamisesta kyseisenä vuotena ja tulevien komission työohjelmien valmistelemisesta. Kukin parlamentin valiokunta raportoi tämän säännöllisen vuoropuhelun perusteella sen tuloksista valiokuntien puheenjohtajakokoukselle.

2. Valiokuntien puheenjohtajakokous keskustelee samaan aikaan säännöllisesti toimielinten välisistä suhteista vastaavan komission varapuheenjohtajan kanssa arvioidakseen käynnissä olevan komission työohjelman täytäntöönpanotilannetta, keskustellakseen tulevan komission työohjelman valmistelusta ja tarkastellakseen parlamentin asiasta vastaavien valiokuntien ja komission vastaavien jäsenten jatkuvan kahdenvälisen vuoropuhelun tuloksia.

3. Valiokuntien puheenjohtajakokous toimittaa kesäkuussa puheenjohtajakokoukselle yhteenvetokertomuksen, jossa esitetään komission työohjelman toteuttamisen seurannan tulokset ja tulevaa komission työohjelmaa koskevat parlamentin painopistealueet, ja parlamentti tiedottaa asiasta komissiolle.

4. Parlamentti hyväksyy yhteenvetokertomuksen perusteella heinäkuun istuntojaksolla päätöslauselman, jossa esitetään sen kanta ja johon sisältyvät erityisesti pyynnöt, jotka perustuvat lainsäädäntöaloitetta koskeviin mietintöihin.

5. Kunkin vuoden syyskuun ensimmäisellä istuntojaksolla järjestetään unionin tilaa koskeva keskustelu, jossa komission puheenjohtaja pitää puheen, tarkastelee kuluvaa vuotta ja käsittelee seuraavien vuosien tulevia painopistealueita. Komission puheenjohtaja esittää samalla tätä varten parlamentille kirjallisesti keskeiset tekijät, jotka ohjaavat komission työohjelman valmistelemista seuraavaa vuotta varten.

6. Parlamentin asiasta vastaavat valiokunnat ja komission vastaavat jäsenet voivat syyskuun alusta lähtien kokoontua käydäkseen yksityiskohtaisempaa keskustelua kunkin politiikan alan tulevista painopistealueista. Näiden kokousten päätteeksi järjestetään valiokuntien puheenjohtajakokouksen ja komission kollegion jäsenten kokous ja tarvittaessa puheenjohtajakokouksen ja komission puheenjohtajan kokous.

7. Komissio hyväksyy lokakuussa työohjelman seuraavalle vuodelle. Tämän jälkeen komission puheenjohtaja esittelee tämän työohjelman parlamentille asianmukaisella tasolla.

8. Parlamentti voi järjestää keskustelun ja hyväksyä päätöslauselman joulukuun istuntojaksolla.

9. Tätä aikataulua sovelletaan kuhunkin säännölliseen ohjelmasuunnittelukierrokseen lukuun ottamatta vuosia, joina sekä järjestetään Euroopan parlamentin vaalit että komission toimikausi päättyy.

10. Tämä aikataulu ei vaikuta mahdollisiin tuleviin toimielinten välistä ohjelmasuunnittelua koskeviin sopimuksiin.